

Vzorový Školský vzdělávací program

pre 1. stupeň ZŠ – ISCED 1

1. strana

Logo školy

Foto školy

Školský vzdelávací program

Pre 1. stupeň ZŠ

Názov - motto

Vzdelávací program

Stupeň vzdelania ISCED 1

Dĺžka štúdia štyri roky

Vyučovací jazyk: **slovenský**, ...

Študijná forma – **denná**

Druh školy: **štátna**

Predkladateľ:

Názov školy

Adresa

IČO

Riaditeľ školy

Koordinátor pre tvorbu ŠVP

Ďalšie kontakty

Zriaďovateľ:

Názov

Adresa

Kontakty

Platnosť dokumentu do

Podpis riaditeľa

I. Všeobecná charakteristika školy

Je časť školského vzdelávacieho programu, ktorá je zameraná na kvantitatívnu charakteristiku školy.

1. Veľkosť školy

Informácia o tom, ako je škola štruktúrovaná (úplná, neúplná), akú má kapacitu žiakov a počet tried podľa ročníkov, aké je umiestnenie školy v prostredí...

2. Charakteristika žiakov

Akí žiaci prevládajú v škole, aká je spádová oblasť dochádzania žiakov do školy...

Skúsenosti so vzdelávaním žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

3. Charakteristika pedagogického zboru

Priemerný počet učiteľov potrebných vzhľadom na veľkosť školy (neudávať konkrétny údaj, ktorý sa každý rok mení, skôr sa zamerať na všeobecné hodnotenie počtu, pedagogickú a odbornú spôsobilosť, schopnosti a skúsenosti, údaje o práci školského psychológa, výchovného poradcu, špeciálnych pedagógov, asistentov pedagóga, externých učiteľov, koordinátorov školského vzdelávacieho programu, koordinátora pre environmentálnu výchovu atď.)

V tejto časti je možné sa zamerať aj na prípravu ďalšieho vzdelávania učiteľov, v ktorých oblastiach by bolo potrebné, aby sa učitelia zúčastňovali vzdelávania.

4. Organizácia prijímacieho konania

V prípade, že máte nejaké špecifické požiadavky na žiakov.

5. Dlhodobé projekty

Dlhodobé projekty a medzinárodná spolupráca – dlhodobé projekty v spolupráci s inými školami doma a v zahraničí, výmenné študijné pobyty, protidrogové programy, ekologické a sociálne programy, projekty v rámci EÚ, športové projekty, projekty IKT, stretnutia s významnými osobnosťami a pod.

6. Spolupráca s rodičmi a inými subjektmi

Spolupráca s rodičmi, sociálnymi partnermi a inými subjektmi. Ako je zostavená rada školy, ako často zasadá, ako sú organizované schôdze ZRPŠ, spolupráca s pedagogicko-psychologickou poradňou, so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie, s fakultami, športovými zväzmi...

7. Priestorové a materiálno-technické podmienky školy

Uvádza sa materiálne, priestorové, technické, hygienické vybavenie a pod. To, čo má škola k dispozícii, čo môže pre výučbu využívať, prípadne, aké má škola obmedzenia a ako chce riešiť problém v tejto oblasti v budúcnosti (vybavenosť učební, kabinetov, iné priestory na vyučovanie, knižnica, telocvičňa, technické vybavenie školy, stravovanie).

Príklad č. 1

Škola má zriadené a využíva tieto odborné učebne : veľkú a malú telocvičňu, odborné učebne pre vyučovanie fyziky a chémie, učebňu výpočtovej techniky (18 počítačov), jazykové laboratórium so

slúchadlovou zostavou pre 18 žiakov, školské dielne, spoločenskú miestnosť – s pódium a kapacitou 100 miest na sedenie. Miestnosť využívame na besedy, premietanie filmov a DVD, máme dve počítačové učebne, s notebookom pre učiteľa, dataprojektorom, minivežou, keramickou tabuľou, softvérovým vybavením a knižným fondom na cudzie jazyky.

Tieto odborné učebne umožňujú plne realizovať učebné osnovy a zvolené učebné varianty.

Vybavenie kabinetov je postačujúce, ale je potrebné pomôcky pravidelne obnovovať a vymieňať za modernejšie, mnohé z vybavenia pochádza ešte z prvého vybavenia školy.

Pri obnove učebných pomôcok sú veľmi nápomocní rodičia.

Škola má k dispozícii átrium. Školské ihrisko je v nevyhovujúcom stave, potrebujeme doň investovať, podali sme niekoľko projektov na zrenovovanie ihrísk a pod.

Škola má zabezpečený bezbariérový prístup, úpravy tried a hygienických zariadení pre potreby žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Počas školského roka sme doplnili veľké množstvo moderných učebných pomôcok, čo umožnilo tvorivejšie a efektívnejšie vyučovanie.

8. Škola ako životný priestor

Aby sa žiaci i pedagógovia cítili v škole čo najpríjemnejšie, treba klásť dôraz na: upravené a estetické prostredie tried, školského dvora, chodieb, aktuálne informácie o aktivitách školy na informačných tabuliach a nástenkách, budovanie priateľskej atmosféry medzi žiakmi navzájom, medzi žiakmi a pedagógmi...

9. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Bezpečné a zdraviu vyhovujúce podmienky v priestoroch na vyučovanie, poučenie žiakov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, pravidelné školenia zamestnancov školy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a proti požiaru, pravidelné kontroly bezpečnosti a ochrany zdravia a odstraňovanie nedostatkov podľa výsledkov revízií...

II. Charakteristika školského vzdelávacieho programu

Táto časť je kvalitatívna charakteristika školy. V nej škola prezentuje svoje ciele, zámer, v čom chce byť výnimočná, ako sa chce profilovať. Je to časť, v ktorej je vyjadrené nové myslenie celého pedagogického zboru.

Je potrebné si premyslieť, aká ste škola, aké máte klady, aké nedostatky, podmienky na vzdelávanie žiakov, pedagogický zbor, jeho kvality, ako je možné ich využiť, čo očakáva región od školy. Na základe toho si sformulujte ciele školy, akého absolventa chcete mať, čo chcete dosiahnuť. A akým spôsobom to môžete dosiahnuť. Je to dlhodobá záležitosť.

1. Pedagogický princíp školy (vlastné ciele výchovy a vzdelávania)

Záleží od toho, aké priority pre vzdelávanie a výchovu ste si stanovili:

Aby žiaci získali potrebné vedomosti a zručnosti, aby ich vedeli vždy správne použiť, aby si rozvíjali kľúčové spôsobilosti, aby boli komunikatívni, flexibilní, tvoriví, vedeli si vyhľadávať informácie, vedeli prezentovať svoju prácu a pod. Dôležité je, aby sa nezabudlo ani na vedomosti ani na spôsobilosti. To znamená, že ak chceme, aby žiaci boli komunikatívni, je potrebné, aby vedeli, o čom majú komunikovať, ak majú vyhľadávať informácie, musia vedieť, aké informácie majú hľadať a ako ich zaradiť do systému a pod.

Ďalšie ciele:

napr. posilniť úlohu a motiváciu učiteľov, ich profesijný a odborný rast, podporovať talenty, osobnosť a záujmy každého žiaka, skvalitniť spoluprácu s rodičmi, verejnosťou a inými školami aj v zahraničí, zaviesť nové formy a metódy práce.

Príklad č. 2

Škola umožní všetkým študentom získať dostatočné všeobecné vedomosti a zručnosti vo všetkých všeobecnovzdelávacích predmetoch a hlboké odborné vedomosti vo všetkých zvolených voliteľných predmetoch

Umožní rozvoj kľúčových kompetencií,....

Dá šancu každému žiakovi, aby sa rozvíjal podľa svojich schopností a bolo mu umožnené zažiť úspech.....

Škola zabezpečí podmienky na vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami tak, aby mali rovnocenný prístup vo vzdelávaní.

Príklad č. 3

Výchovno-vzdelávaciu činnosť smerovať k príprave žiakov na život, ktorý od nich vyžaduje, aby boli schopní kriticky a tvorivo myslieť, rýchlo a účinne riešiť problémy.

Pripraviť človeka rozhladeného, vytrvalého, schopného kooperovať a pracovať v tíme, schopného sebamotivácie k celoživotnému vzdelávaniu.

Dosiahnuť zvýšenie gramotnosti v oblasti IKT žiakov v našej škole.

Zabezpečiť kvalitnú prípravu žiakov v cudzích jazykoch so zreteľom na možnosti školy, so zameraním na komunikatívnosť a s ohľadom na schopnosti jednotlivých žiakov.

Formovať u žiakov tvorivý životný štýl, vnútornú motiváciu, emocionálnu inteligenciu, sociálne cítenie a hodnotové orientácie.

Vychovávať žiakov v duchu humanistických princípov.

V spolupráci s rodičmi žiakov vychovávať pracovitých, zodpovedných, morálne vyspelých a slobodných ľudí.

Príklad č. 4

„Veľký dôraz budeme hneď od začiatku klásť na vytvorenie dobrého tímu v triede, na rozvíjanie sebapoznania a sebahodnotenia žiaka. Intenzívne to bude v prvých týždňoch septembra, v ktorých vyčleníme hodiny na blokové vyučovanie, resp. kurzy, zamerané na sebahodnotenie. Cieľom bude, aby žiaci získali dobrý učebný štýl, poznali svoje silné a svoje slabé stránky“.

Realizácia:

prvý septembrový týždeň 15 hodín kurz so školským psychológom na tému:

ako odbúrať trému, stres,

zlé návyky pri učení,

vytvoriť dobrú klímu v triede

Spôsobilosť : vedieť riešiť problémy

Z pohľadu školy:

Budeme sa snažiť orientovať pedagogické stratégie na riešenie problémových úloh a tvorbu projektov. K tomu, aby sa naučili riešiť problémy, je potrebné, aby sa naučili pýtať, hľadať problémy, snažiť sa nájsť odpovede.

Realizácia:

Pripravíme 6-hodinový kurz ako riešiť problémové úlohy.

Príklad č. 5

Naším princípom je viesť žiakov k tvorivému mysleniu, kritickému mysleniu, naučiť ich tímovo pracovať, komunikovať medzi sebou, vzájomne sa rešpektovať a byť schopní celoživotne sa vzdelávať...

Študentov vychovávame k zodpovednosti a samostatnosti....

Príklad č. 6

Naším princípom je, aby každý žiak v škole zažil úspech...

Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami majú vypracovaný individuálny výchovno-vzdelávací program.

2. Zameranie školy a stupeň vzdelania

Vlastné zameranie školy predstavuje jej komplexnú charakteristiku. Zameranie vychádza z analýzy, aká ste škola a čím by ste chceli byť, aby ste využili klady a eliminovali nedostatky. V tejto časti zhromaždíte základné informácie o škole s cieľom charakterizovať školu. Z charakteristiky školy by malo vyplnúť, aký je východiskový stav pre ďalšiu pedagogickú činnosť školy, čo môžete ponúknuť, alebo ktoré aktivity zatiaľ nemôžete realizovať, ako chcete súčasné podmienky postupne zmeniť a aké máte budúce zámery vo vzťahu k zvýšeniu kvality vzdelávania.

Je to základná filozofia školy, dôraz na vyučovanie predmetov, otvorená škola...

Zistíte, aké sú podmienky na zameranie školy, urobte SWOT analýzu, aký je región, čo budú potrebovať odberatelia, urobte si hodnotenie školy aj z hľadiska absolventov, či im škola dala požadované spôsobilosti.

Ak chcete mať viacero zameraní, môžete ich mať a pre každé zameranie robíte vlastný školský program, pretože pri zameraní uvažujete od cieľov cez profil absolventa po obsah, metódy a voliteľné hodiny.

Stupeň vzdelania

ISCED 1

3. Profil absolventa

V profile absolventa – žiaka končiaceho 1. stupeň ZŠ, by sa malo odraziť aké vedomosti, zručnosti, spôsobilosti bude mať absolvent školy a kde sa môže s nimi uplatniť. To určuje aj zameranie školy a charakter tvorby školského vzdelávacieho programu. Malo by sa to odraziť aj v učebnom pláne a pri voľbe voliteľných predmetov. Pre žiakov aj rodičov je to vstupná informácia, ktorá rozhoduje do značnej miery o tom, či si školu vyberú.

V tejto časti je potrebné upozorniť na to, že sa snažíme vzdelávanie robiť tak, aby žiaci mali potrebné vedomosti a zručnosti, ale aby všetky svoje vedomosti, zručnosti, schopnosti dokázali aj správne využiť pri realizácii úloh.

Sme škola a ako vzdelávacia inštitúcia sa nevzdávame ani úlohy výchovy, preto chceme, aby náš absolvent bol aj usilovný, svedomitý, samostatný, čestný.

Príklad č. 7

Absolvent 1.stupňa ZŠ by mal svojim vystupovaním robiť dobré meno škole, byť schopný vytvárať dobré medziľudské vzťahy, byť schopný hodnotiť svoju úlohu v škole, v rodine a v spoločnosti, byť schopný starať sa i o svoje fyzické i psychické zdravie, vedieť uzatvárať kompromisy, byť schopný vyhľadávať, hodnotiť a využívať pri učení rôzne zdroje informácií, osvojiť si metódy štúdia a práce s informáciami, mať schopnosť vnímať umenie, snažiť sa porozumieť mu a chrániť umelecké prejavy, byť si vedomý svojich kvalít.

4. Pedagogické stratégie

Stratégia vyučovania určuje metódy a formy práce, ktorých premyslený výber, logické usporiadanie a kombinovanie je prostriedkom motivácie a usmernenia žiakov na vyučovaní a učení. Pôjde o výber vyučovacích metód, podmienenosť výberu metód vyučovania, možnosti triedenia vyučovacích metód podľa cieľov, učiva, rôznych ciest a spôsobov, ako dosiahnuť cieľ vyučovacieho predmetu, vyučovacích zásad, foriem práce učiteľa a žiaka a pod. Popis rôznych foriem vyučovania (integrované, skupinové, programové, individuálne, vyučovacie bloky, projekčné etapy, vyučovanie v rôznom prostredí, organizácia konzultácií v iných formách vzdelávania ako je denná, exkurzie, športové aktivity, účelové kurzy, rôzne výchovné aktivity súvisiace so vzdelávaním. V tejto časti môžete uviesť aj spôsob delenia tried, zlučovanie žiakov z rôznych ročníkov a pod.

V každom prípade sa hlavne zamerajte na to, aby metódy a formy práce rozvíjali kľúčové spôsobilosti a boli v súlade so zámermi školy.

Pri určovaní pedagogických stratégií si premyslite, akým spôsobom môžete ako škola spoločne rozvíjať kľúčové spôsobilosti. V tomto prípade ide o spojenie síl vyučujúcich všetkých predmetov.

Veľmi osvedčenou formou je blokové vyučovanie, ktoré umožní zefektívniť výučbu prepojením viacerých predmetov, zníži záťaž študentov.

Príklad č. 8

Podporujeme výučbu pomocou didaktickej techniky, semináre, diskusie, samostatné a tímové projekty, dlhodobé samostatné práce, prezentácia a obhajoba výstupov, praktická výučba. Dôraz je kladený na samostatnosť a zodpovednosť za učenie. Využívame IKT vo vyučovaní, zapojili sme sa do medzinárodného projektu, ...

Príklad č. 9

V oblasti rozumovej výchovy je naším cieľom rozvíjať u žiakov tvorivé myslenie, samostatnosť, aktivitu, sebahodnotenie.

Osobnostný a sociálny rozvoj budeme realizovať stimuláciou skupín žiakov so slabšími vyučovacími výsledkami, podporou individuálnych schopností.

Školský špeciálny pedagóg poskytne odbornú pomoc žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ich rodičom a zamestnancom školy.

Členovia prírodovedného krúžku sa každoročne zapájajú do súťaže „Príroda pre deti“ do Enviroprojektu, náš projekt tento rok nebol podporený, naša práca však bude pokračovať.

Pri prevencii drogových závislostí sa chceme zamerať aj na iné aktivity ako besedy. (Napriek tomu, že s tvrdými drogami sme sa nestretli, treba sústavne pôsobiť proti fajčeniu a alkoholickým nápojom cez koordinátora, rodičov a všetkých vyučujúcich, účelným využívaním voľného času i vlastným príkladom).

Chceme si všímať talent v jednotlivých oblastiach a rozvíjať ho do maximálnej možnej miery. Viac budeme preferovať samostatnú prácu žiakov a ich cieľavedomé zvládanie učiva.

Dôležitým odporúčaním do budúceho šk. roka je pre nás potreba orientácie na pozitívne hodnotenie žiakov, najmä slaboprospeievajúcich, pre zvýšenie vnútornej motivácie.

Príklad č. 10

Škola na začiatku roka vyhlási ročníkový projekt a na konci školského roka bude ročníková konferencia, na ktorej budú najlepšie práce prezentované.

5. Zabezpečenie výučby pre žiakov so špeciálnymi potrebami

V tejto časti sa uvedie zameranie školy na vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa kategórie, resp. otvorenosť školy pre všetkých žiakov. Na všeobecnej úrovni sa charakterizuje, ako je prostredie školy vytvorené pre vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (špeciálne postupy, organizačné formy, personálne, materiálne podmienky a priestorové úpravy), t.j. žiakov:

- so zdravotným znevýhodnením,
- zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- s nadaním.

a) Žiaci so zdravotným znevýhodnením:

- zameranie školy podľa zdravotného znevýhodnenia, resp. otvorenosť pre všetkých,
- priestorové úpravy, ktoré škola realizovala (napr. bezbariérový prístup, úpravy v triedach, úprava hygienických zariadení, zriadenie rehabilitačného oddelenia, vytvorenie tried na individuálne alebo skupinové vyučovanie týchto žiakov a pod.),
- spolupráca so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie (centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie), resp. so špeciálnou školou,
- odborné personálne zabezpečenie (servis školského špeciálneho pedagóga, špeciálneho pedagóga, liečebného pedagóga, psychológa, logopéda, výchovného poradcu, asistenta učiteľa, rehabilitačnej sestry, absolvovaná odborná príprava pedagogických pracovníkov školy a pod.), utvorenie a práca odborného tímu,
- spolupráca s rodičmi a ďalšími subjektmi podľa potreby,
- materiálne zabezpečenie pre vzdelávanie týchto žiakov (špeciálne učebnice, učebné a kompenzačné pomôcky a pod.),
- individuálny výchovno-vzdelávací program (stručná charakteristika, kto ho vypracováva, spolupráca so zákonným zástupcom),
- špecifiká hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov,
- špecifické vyučovacie predmety, ktoré sa na škole vyučujú vo vzdelávaní týchto žiakov,
- špecifiká, ktoré škola zabezpečuje vo vzdelávaní týchto žiakov (napr. posunková reč pre žiakov so sluchovým postihnutím, špeciálne počítačové programy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, fyzioterapeutická starostlivosť a pod.).

Podmienky na vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením je potrebné charakterizovať na takej úrovni, aby mal zákonný zástupca, resp. žiak dostatok informácií o tom, na akej úrovni je zabezpečené vyučovanie týchto žiakov.

b) Žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia

c) Žiaci s nadaním:

- zameranie školy na rozvíjanie konkrétneho druhu nadania (intelektové, umelecké, športové, praktické), prípadne pripravenosť rozvíjať viaceré (ktoré) druhy talentov,
- priestorové úpravy, ktoré škola realizovala (napr. vytvorenie tried na individuálne alebo skupinové vyučovanie nadaných žiakov, vytvorenie špecializovaných učební, príprava telocvične a športovísk),
- spolupráca so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie,
- spolupráca s externými odborníkmi (učiteľmi školy vyššieho stupňa, pracovníkmi výskumných a vývojových inštitúcií, výrobných závodov, športovými trénermi, aktívnymi umelcami a pod.),
- zapojenie tútorov (spomedzi pedagógov, externých spolupracovníkov školy, starších spolužiakov, vysokoškolských študentov) do práce s nadanými žiakmi,
- odborné personálne zabezpečenie (absolvovaná odborná príprava pedagogických pracovníkov, servis psychológa a pod.), utvorenie a práca odborného tímu,
- spolupráca s rodičmi (vrátane ich informovaného súhlasu so zaradením dieťaťa do programu pre nadaných),

- materiálne zabezpečenie pre vzdelávanie nadaných žiakov (špeciálne učebnice, encyklopédie, alternatívne učebné materiály, učebné pomôcky, výpočtová a rozmnožovacia technika a pod.),
- v prípade individuálnej integrácie možnosť pracovať so žiakmi podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (stručná charakteristika, kto spolupracuje na jeho tvorbe),
- možnosť zriadiť špeciálne triedy (podmienky, za akých sa takáto trieda zriadi – napr. počet žiakov s príslušným nadaním, prípadne požadovaný stupeň nadania, osobitné podmienky zaradenia do takýchto tried – napr. talentové skúšky a ich obsah),
- prípadné špecifiká hodnotenia vzdelávacích výsledkov nadaných žiakov,
- predmety, prípadne vzdelávacie obsahy a témy, ktoré sa na škole vyučujú vo vzdelávaní nadaných žiakov nad rámec štátneho vzdelávacieho programu.

6. Začlenenie prierezových tém

Prierezové témy sú začlenené do predmetov podľa svojho obsahu a uvedené sú v učebných osnovách jednotlivých predmetov.

Príklad č. 11

Mediálnu výchovu budeme vyučovať v 1. ročníku ako voliteľný predmet v časovej dotácii 0,5 hodiny. Dopravnú výchovu zabezpečíme formou kurzu hneď v prvých dňoch septembra, aby sme žiakov naučili bezpečne sa správať na cestách.

III. Vnútrotný systém kontroly a hodnotenia

Vnútrotný systém hodnotenia kvality zameriame na 3 oblasti:

1. Hodnotenie žiakov
2. Hodnotenie pedagogických zamestnancov
3. Hodnotenie školy

1. Hodnotenie vzdelávacích výsledkov práce žiakov

Cieľom **hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v škole** je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy a aké sú jeho pokroky. Súčasťou hodnotenia je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov.

Cieľom je zhodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami.

Pri hodnotení a klasifikácii výsledkov žiakov budeme vychádzať z metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu. Okrem sumatívnych výsledkov sa sústredíme na rozpracovanie formatívneho hodnotenia výsledkov žiakov formou hodnotiaceho portfólia.

Príklad č. 13

Budeme dbať na to, aby sme prostredníctvom hodnotenia nerozdeľovali žiakov na úspešných a neúspešných. Hodnotenie budeme robiť na základe určitých kritérií, prostredníctvom ktorých budeme sledovať vývoj žiaka. Pri hodnotení učebných výsledkov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa

bude brať do úvahy možný vplyv zdravotného znevýhodnenia žiaka na jeho školský výkon.
Budeme odlišovať hodnotenie spôsobilostí od hodnotenia správania.

Príklad č. 14

Práce v hodnotiacom portfóliu v 1. ročníku:

Povinné práce v hodnotiacom portfóliu:

Vybrané písomné práce z jednotlivých predmetov
Prezentovanie ľubovoľnej témy

Voliteľné – vychádzame z toho, čo je obsahom vzdelávania v 1. ročníku:

Symbol, logo školy, triedy
Návrh triedneho poriadku
Kronika triedy
Triedny, resp. školský časopis – príspevky
Projekt "Škola budúcnosti"
Zapojenie sa do ročníkového projektu
Výsledky zo súťaží
Atlas fotografií rastlín

2. Vnútny systém kontroly a hodnotenia zamestnancov

Je dôležité rozmyšľať nad systémom kritérií na hodnotenie zamestnancov.

Príklad č. 15

Hodnotenie zamestnancov sa bude zakladať na bodovom hodnotení. Body sa budú prideľovať na základe:

- Pozorovania (hospitácie)
- Rozhovoru
- Výsledkov žiakov, ktorých učiteľ vyučuje (prospech, žiacke súťaže, didaktické testy zadane naraz vo všetkých paralelných triedach, úspešnosť prijatia žiakov na vyšší stupeň školy a pod)
- Sledovania pokroku žiakov vo výsledkoch pod vedením učiteľa
- Hodnotenia výsledkov pedagogických zamestnancov v oblasti ďalšieho vzdelávania, tvorby učebných pomôcok, mimoškolskej činnosti a pod.
- Hodnotenia pedagogických a odborných zamestnancov manažmentom školy.
- Vzájomného hodnotenia učiteľov (čo si vyžaduje aj vzájomné hospitácie a „otvorené hodiny“).
- Hodnotenia učiteľov žiakmi

3. Hodnotenie školy

Cieľom hodnotenia je, aby žiaci a ich rodičia získali dostatočné a hodnoverné informácie o tom, ako zvládajú požiadavky na ne kladené. A preto, aby aj verejnosť vedela, ako škola dosahuje ciele, ktoré sú na žiakov kladené v ŠVP.

Dôraz je kladený na dve veci:

- konštatovanie úrovne stavu,
- zisťovanie súvislostí a okolností, ktoré výsledný stav ovplyvňujú.

Vlastné hodnotenie školy je zamerané na:

- Ciele, ktoré si škola stanovila, najmä v koncepčnom zámere rozvoja školy a v školskom vzdelávacom programe, ich reálnosť a stupeň dôležitosti.
- Posúdenie ako škola spĺňa ciele, ktoré sú v Štátnom vzdelávacom programe.

- Oblasť, v ktorých škola dosahuje dobré výsledky a oblasti, v ktorých škola dosahuje slabšie výsledky, včítane návrhov a opatrení.

Príklad č. 16

Monitorujeme pravidelne:

- Podmienky na vzdelanie

Spokojnosť s vedením školy a učiteľmi

Prostredie – klíma školy

Priebeh vzdelávania – vyučovací proces- metódy a formy vyučovania

Úroveň podpory žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Výsledky vzdelávania

Riadenie školy

Úroveň výsledkov práce školy

Kritériom pre nás je:

- Spokojnosť žiakov, rodičov, učiteľov
- Kvalita výsledkov

Nástroje na zisťovanie úrovne stavu školy sú:

- Dotazníky pre žiakov a rodičov
- Dotazníky pre absolventov školy
- Analýza úspešnosti žiakov na súťažiach, olympiádach
- SWOT analýza

Príklad č. 17

Na hodnotenie školy používame dotazníky, ktoré zadávame rodičom, žiakom a učiteľom. Našou snahou je získať spätnú väzbu na kvalitu školy. Otázky zameriavame na :

- ▶ Možnosť skontaktovania sa so školou, dostatok informácií o škole, spokojnosť s prácou učiteľov, hodnotením žiakov a klasifikáciou, využitím mimovyučovacieho času, - kurzy, výlety, vzdelávacie zájazdy a pod.

Ako hodnotíte vývoj svojho dieťaťa na škole?

- ▶ a) rozvoj osobnosti b) rozvoj vedomostí c) rozvoj myslenia d) rozvoj správania
- ▶ e) rozvoj komunikačných spôsobilostí f) rozvoj počítačovej gramotnosti
- ▶ g) rozvoj všeobecnej vzdelanostnej úrovne
- ▶ 6. Ako hodnotíte školskú disciplínu?

IV. Školský učebný plán

Zvolené predmety a počty hodín by mali odrážať zameranie. Voliteľné hodiny, uvedené v Štátnom vzdelávacom programe, po premyslení v súlade so zameraním buď pridáme povinným učebným predmetom, alebo zvolíme voliteľné predmety a zaradíme ich do učebného plánu.

Škola môže podľa potreby otvoriť nultý ročník pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo prípravný ročník pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Stĺpec "poznámky" je na doplnenie poznámok, pripomienok, ktoré v prípade inovácie školského vzdelávacieho programu, pomôžu skvalitniť nový vzdelávací program.

Príklad č.18

Vzdelávacia oblasť	predmety	Počet hodín 1. ročník	Poznámky
Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk a literatúra	8	
	Tvorivé písanie	0,5	
Matematika a práca s informáciami	Matematika	4	
Príroda a spoločnosť	Prírodoveda	1	
	Objavovanie sveta	1	
Človek a hodnoty	Etická výchova / náboženská výchova	1	
	Spoločenská výchova	1	
Umenie a kultúra	Výtvarná výchova	1	
	Hudobná výchova	1	
	Detské hudobné divadlo	0,5	
	Regionálna výchova	1	
Zdravie a pohyb	Telesná výchova	2	
Spolu		22	

Poznámky:

Ako riešiť vyučovanie 0,5 hodín - buď v 1. polroku jeden predmet 1 hodinu týždenne, alebo každý druhý týždeň 1 hodina.

Poznámky k deleniu tried:

Voliteľné predmety

Škola uvedie do učebného plánu tie voliteľné predmety, ktoré sa budú vyučovať.

V. Učebné osnovy

Tvoria vlastný didaktický program vzdelávania pre každý predmet. Vychádzajú zo Štátneho vzdelávacieho programu a reflektujú profil absolventa a zameranie školy.

Obsahujú

1. Charakteristiku predmetu, jeho význam v obsahu vzdelávania
2. Rozvíjajúce ciele, predmetové spôsobilosti, vychádzajúce z kľúčových spôsobilostí
3. Témy, prostredníctvom ktorých rozvíjame kompetencie, obsah, prierezové témy a prepojenie s inými predmetmi
4. Požiadavky na výstup

5. Metódy a formy práce – stratégie vyučovania
6. Učebné zdroje sú zdrojom informácií pre žiakov. Sú to učebnice, odborná literatúra, odborné časopisy, náučné slovníky, materiálno-technické a didaktické prostriedky a pod.
7. Hodnotenie predmetu

VI. Návrhy tematických okruhov voliteľných predmetov pre 1. ročník

Prípadová štúdia vybratej školy

Na začiatku prípravy by sme si prezreli obsahy všetkých predmetov, ktoré sú uvedené v Prílohe č. 1 k ŠVP. Jednotlivé obsahy by sme usporiadali do tabuľky a zistili, či je možné dať niektoré témy do jedného bloku.

Ciele vzdelávania v 1. ročníku ZŠ

Charakteristika výstupov žiakov 1. ročníka

Príklad

1. Žiaci si musia osvojiť správne návyky správania sa v triede, v školskom klube, v školskej jedálni, v šatniach a na chodbách. Treba im vstúpovať zásady školského poriadku. Veľký dôraz budeme hneď od začiatku klásť na vytvorenie dobrého kolektívu v triede.

Realizácia:

V septembri uskutočniť pobyt v škole v prírode. Budeme sa snažiť o to, aby sa žiaci naučili správne návyky kladenia otázok, prihlasovania sa o slovo a pod.

2. Dôraz kladieme na bezpečnosť žiakov na cestách, ale aj v budove školy a v okolí. Naučiť žiakov správnu cestu do školy a späť.

Realizácia : Kurz bezpečnosť na cestách a vyučovanie dopravnej výchovy.

Pedagogické stratégie v 1. ročníku

Metódy

Výklad

Práca v tíme

Ciele:

naučiť sa komunikovať

naučiť sa čítať a písať

vedieť počítat' do 20

postupné budovanie priestorovej predstavivosti

získavať vzťah k prírode

chrániť svoje zdravie a zdravie iných
 uvedomenie si príslušnosti k svojmu národu a k európskemu spoločenstvu

Hodnotenie a klasifikácia:

Žiaci sú hodnotení zo všetkých predmetov okrem etickej výchovy a náboženskej výchovy.

Klasifikácia je v súlade...

Veľký dôraz kladieme na formatívne hodnotenie

Z návrhu cieľov a obsahu sme vytvorili okruhy tém, ktorým sa chceme v 1. ročníku venovať

Príklad:

Rozvíjajúce ciele	Okruhy	Témy	Predmet	Metódy a formy	Učebné zdroje	Výkonový štandard produkt	Prierezová téma
Nájsť si miesto v triede, vedieť komunikovať so spolužiakmi, s učiteľmi , správať sa v triede a v spoločnosti Personálne , interpersonálne	Okruh ja a trieda	prvé kontakty v triede a v škole (zoznamovanie, oslovovanie, pozdrav), pravidlá podporujúce spolužitie v skupine spolupracujúce spoločenstvo mať právo byť vypočutý, právo nevyjadriť sa, mať vzájomnú úctu a dôveru – nevysmievať sa, hovoriť pravdu, chrániť veci svoje i iných...), komunikácia zameraná na sebaaprezentáciu a sociálne vzťahy, vzájomná úcta pri komunikácii (úcta k vzájomným požiadavkám, vďačnosť za vykonané dobro (prosím, ďakujem), vzájomná pomoc medzi spolužiakmi i členmi rodiny.	Etická výchova	Blokové vyučovanie , interaktívny kurz			Osobný a personálny rozvoj

		Ludská dôstojnosť a sebaúcta: uvedomovanie si vlastnej hodnoty (rozdiel medzi mnou a ostatným svetom), poznanie a postupné zvnútorňovanie povedomia jedinečnosti a nedotknuteľnosti, vedenie k sebaovládaniu a znášaniu námahy pri prekonávaní prekážok	Výtvarná výchova				
		Pozitívne hodnotenie iných človek a jeho hodnota - spoznávanie pozitívnych vlastností svojich najbližších v rodine, v triede, v škole, v rovesníckych vzťahoch... (Čo sa mi najviac páči na mojej mamičke, ockovi, starých...), verbálne vyjadrovanie pozitívneho hodnotenia druhých, prehodnocovanie negatívnych skutočností (dobro – zlo, napr. branie si vecí navzájom, posudzovanie a ponižovanie, urážanie menej zdatných detí v oblasti intelektu a prejavov - spevu, kreslenia, pohybu, oblečenia, rodinnej situácie..., klamanie a žalovanie...), postoj k ľuďom, ktorí sú nám nesympatickí, spôsobujú nám alebo druhým zlo (úmyselne, neúmyselne).					Multikultúrna výchova
	Naša škola	Orientácia v škole v okolí školy					
		Výtvarná výchova tradícia a identita /kultúrna krajina výtvarná <u>reakcia na prostredie školy</u> škola v galérii /galéria v škole <u>portrét</u> v galérii / výraz tváre	Výtvarná výchova				
Vedieť sa bezpečne správať na ceste	Okruh Bezpečnosť na		Prierezová téma	Blokové vyučovanie			Dopravná výchova

	ceste						
	Moja rodina		prírodoveda				
		<p>uvedomovanie si hodnoty rodiny pre jednotlivca i pre spoločnosť (Čo sa mi na našej rodine najviac páči?)</p> <p>príbuzenské vzťahy (S kým z rodiny si najviac rozumiem...? Čo by som mohol urobiť pre lepšie vzťahy v našej rodine, ktoré z rodinných pravidiel sa mi najťažšie dodržiavajú...),</p> <p>rodičovská láska a jej význam v živote dieťaťa (konkrétne emocionálne prejavy, prejavy starostlivosti, pomoci...),</p> <p>úcta, komunikácia a pomoc medzi členmi rodiny (Koho rád pozorujem pri práci? Čo by som rád vedel ako moji blízki...),</p> <p>význam blízkeho človeka pre život jednotlivca.</p>	Etická výchova				
<p>Pozorovať pozorované javy, hľadať príčiny, vedieť sa pýtať, čo sa deje v prírode počas roka</p> <p>Rozvíjanie prírodovednej gramotnosti</p> <p>Riešenie problémov</p> <p>Práca s informáciami</p>	Pozorovanie prírody		prírodoveda	<p>Sledovať počasie a zaznamenávať si niekoľko dní</p> <p>Pozorovať ako sa mení strom v priebehu roka</p> <p>Projekt – sledovanie stromov – poznávanie listov</p>		<p>Rozvíjanie prírodovednej gramotnosti. Riešenie problémov,</p> <p>Práca s informáciami</p>	Environmentálne výchova
<p>Uviesť ako sa menia ročné obdobia Uviesť ako sa mení počasie v jednotlivých mesiacoch v roku</p>	pozorovanie času			<p>Kalendár – poznanie mesiacov,</p> <p>Vytvoriť presýpacie hodiny</p>			
Poznať pravidlá pravidelného	Ochrana	Poznanie tela, hygieny, správnej výživy	prírodoveda	Prípraviť		Práca v tíme	

stravovania Vysvetliť dôvody striedania práce a odpočinku Práca v tíme	zdravia			zeleninový šalát			
Rozvíjanie matematickej gramotnosti	Počítanie do 20		Matematika			Rozvíjanie matematickej gramotnosti	
		podnety rôznych oblastí poznávania sveta <u>oživené písmená a čísla</u>	Výtvarná výchova				
Rozvíjanie priestorového vnímania	Geometria	Geometria priestorovými a rovinnými geometrickými tvarmi. Kreslenie otvorených a uzavretých krivých čiar, rysovanie priamych čiar	Matematika				
		výtvarný jazyk- základné prvky výtvarného vyjadrovania <u>škvrna a tvar</u> /vyhľadávanie a dopĺňanie <u>obrys</u> /pozorovanie a výtvarné vyjadrenie obrysov rôznych tvarov <u>farba</u> /lokálny tón, zoznámenie s farbami a farebnou hmotou	Výtvarná výchova				
Rozvíjanie logického myslenia	Logika	Získavanie skúseností s pravdivosťou a nepravdivosťou výrokov, negáciou výrokov. Dichotomické triedenie premetov, Tvorenie stúpajúcej (klesajúcej) postupnosti predmetov, čísel. Pozorovanie a zistenie pravidelnosti v týchto postupnostiach. Zber údajov a ich zoskupovanie. Pozorovanie istých udalostí, ako aj možných ale neistých udalostí a nemožných udalostí	Matematika				
	Zvieratá		prírodoveda				
Vedieť sa vyjadriť prostredníctvom umenia	Výtvarná výchova		Výtvarná výchova			Kultúrne	
	Hudobná		Hudobná výchova			Kultúrne	

Rozvíjanie pohybových schopností	Telesná	Základné lokomócie a nelokomočné pohyb. zručnosti Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry Kreatívne a estetické pohybové činnosti Psychomotorické cvičenia a hry Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti	Telesná výchova				
Chrániť si zdravie	Ochrana života a zdravia	Didaktické hry					Ochrana života a zdravia
Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti	Čítanie						
Rozvíjanie pisateľskej gramotnosti	Písanie	podnety rôznych oblastí poznávania sveta <u>oživené písmená a čísla</u>					

Príloha č. 1 Rozpracovanie obsahu učiva jednotlivých predmetov:

Predmet: **Slovenský jazyk**

1 Odporúčania pre úpravu časovej dotácie

V prípade, že sa rozhodnete v rámci Školského vzdelávacieho programu zvýšiť v jednotlivých ročníkoch časovú dotáciu, odporúčame to urobiť nasledovne:

Slovenský jazyk a literatúra 1. stupeň ZŠ	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Spolu
Štátny vzdelávací program	8	6	6	6	26
Školský vzdelávací program	1	2	1	1	4
Spolu	9	8	7	7	30

- Počet hodín pre jednotlivé zložky predmetu si môžu školy vymedziť podľa vlastných podmienok.

2 Odporúčanie obsahu vzdelávania a rozvoj spôsobilostí

2.1 Obsah učiva v predmete slovenský jazyk a literatúra

Obsah vzdelávania, t. j. konkrétnych pojmov, je v kompetencii odborných komisií pre predmet slovenský jazyk a literatúra.

2.2 Rozvíjať a posilniť kvalitu spôsobilostí

2.2.1 Čitateľská gramotnosť

Posilniť čitateľskú gramotnosť v rámci jednotlivých ročníkov a zložiek predmetu. Klásť dôraz nielen na umelecký, ale aj vecný text, zamerať sa na čítanie s porozumením nesúvislých textov (mapy, grafy a pod.) a využívať rôzne techniky a druhy čítania s porozumením (napr. informatívne čítanie, zážitkové čítanie).

Zdroj: výber konkrétnych textov je na rozhodnutí učiteľa, pričom je dôležité využívať veku primerané vecné a umelecké texty z rôznych oblastí, napr. texty z médií .

Využitie a posilnenie medzipredmetových vzťahov v rámci čitateľskej gramotnosti.

2.2.2 Komunikačné spôsobilosti žiakov

Ústny a písomný prejav

- Komunikatívna kompetencia – funkčne používať jazyk v rozličných komunikačných situáciách. Je dôležité si osvojiť nielen verbálne správanie, ale aj neverbálne výrazové komponenty.

- Jazyková kompetencia – adekvátne interpretácia komunikačnej situácie, schopnosť porozumieť v súlade s aktívnou účasťou v komunikačných procesoch, veku primerane ovládať schopnosť ústnej a písomnej komunikácie.
- V 1. ročníku sa zamerať hlavne na osvojenie si techniky písania.

2.3 Medzipredmetové vzťahy

- formou prierezových tém, – ide o témy, ktoré sú spracovávané v rámci rôznych predmetov, napr.: čas – jazyk (materinský aj cudzí, prírodoveda, etická výchova)
- formou IKT, ktorú sú aplikovateľné v rámci predmetu SJL – e-mail, využívanie programu Word pri tvorbe textov, prezentácie v PowerPoint, vyhľadávanie informácií v elektronických médiách, internet a pod.,
- formou prierezových tém, napr.: čas, priestor, atď. – materinský aj cudzie jazyky, prírodoveda, vlastiveda, matematika, atď.,
- formou literárnych vzťahov, napr. hudobná výchova – ľudová pieseň,

2.4 Ďalšie možnosti rozšírenia

- formou realizácie regionálnych prvkov v učive,
- využitím školských, obecných/mestských knižníc,
- organizovaním rôznych súťaží,
- organizovaním exkurzií – návšteva divadiel, kín, múzeí atď.

Vyučovacie metódy, formy a techniky

Voľba vyučovacích metód, foriem, techník je v kompetencii učiteľa, hlavným kritériom ich výberu by mala byť miera efektivity plnenia vyučovacieho cieľa, pričom je žiaduce vhodne využívať alternatívne, aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania. Vybrané metódy, formy majú byť veku primerané a majú podporovať motiváciu, záujem a tvorivé činnosti žiakov.

Poznámky ku Školskému vzdelávaciemu programu pre 1. stupeň ZŠ v predmete slovenský jazyk a literatúra

V 1. ročníku ZŠ má učiteľ k dispozícii na zvládnutie obsahu učiva 8 hodín týždenne. V 2.,3. a vo 4. ročníku je to 6 vyučovacích hodín (pozri priloženú tabuľku). Tomuto počtu hodín je potrebné prispôbiť časovo-tematický plán v danom predmete.

Obsah učiva sa v 1. ročníku nemení. Učivo sa nepridáva ani neredukuje. Tento fakt je daný špecifickosťou prvého ročníka, kde sa žiaci musia naučiť čítať a písať. Zvládnutie učiva môže učiteľ žiakom uľahčiť najmä tým, že bude používať moderné metódy a formy. Ide o metódy nácviku čítania a písania. Doteraz sa prezentovala prevažne analyticko-syntetická metóda nácviku čítania a písania. V súčasnosti sa považuje za prekonanú, pretože ide o metódu, pomocou ktorej sa žiaci učia čítať a písať na základe drilu (nezvládajú ju najmä žiaci zo sociálne slabšieho prostredia, žiaci rómskej komunity a pod.). Odporúčame, aby sa učitelia zoznámili s ďalšími metódami nácviku čítania, napr. s metódou syntetickou. Považujeme ju za proreformnú, nakoľko výrazným spôsobom uľahčuje samotný nácvik čítania, odbúrava z vyučovania stres a aktivizuje žiakov prostredníctvom originálnych cvičení. Ide o tzv. „učenie hrou“, ktoré kedysi dávno odporúčal aj samotný J.A. Komenský.

V 2.,3. a vo 4. ročníku v predmete slovenský jazyk sa učivo redukuje, a to na základe zozbieraných poznatkov od učiteľov a tiež na základe výsledkov experimentálnych overovaní, ktoré boli realizované na rôznych druhoch a typoch základných škôl. Redukuje sa učivo o *spodobovaní - Delenie hlások podľa znelosti*. Toto učivo sa bude učiť len v rovine fonetickej, bez toho, aby žiaci ovládali delenie párových (znelých a neznelých) a nepárových spoluhlások. Učivo sa presúva do 5. ročníka ZŠ. Vo 4. ročníku redukuje učivo v oblasti *morfológie, vzory mužského, ženského a stredného rodu*. Taktiež sa presúva do 5. ročníka ZŠ. V rámci školského programu odporúčame,

aby si učitelia, ak je to možné, doplnili chýbajúce hodiny z ponúkaného množstva voľných hodín podľa toho, aké zamerania má daná škola a tiež na základe vedomostnej úrovne žiakov.

V rámci čítania a literárnej výchovy sa kladie dôraz najmä *na čítanie s porozumením*. V priebehu reformy sa budú meniť učebnice z čítania (Čítanky pre 2., 3. a 4. ročník). Z literatúry sa kladie dôraz najmä na spoznávanie pôvodnej slovenskej literárnej tvorby a jej autorov. Je nutné klásť dôraz na ľudovú slovesnosť, na vytváranie kladného vzťahu k materinskému jazyku. Učitelia môžu literárne vedomosti rozširovať aj prostredníctvom doplnkovej (mimočítankovej) literatúry. Žiakom dávajú do pozornosti najlepšie diela detskej pôvodnej (slovenskej) tvorby a tiež klenoty svetovej literatúry.

Predmet: Slovenský jazyk na 1. stupni ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským

1 Odporúčania pre úpravu časovej dotácie

V prípade, že sa rozhodnete v rámci Školského vzdelávacieho programu zvýšiť v jednotlivých ročníkoch časovú dotáciu, odporúčame to urobiť nasledovne:

Slovenský jazyk	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Spolu
1. stupeň ZŠ s VJM					
Štátny vzdelávací program	5	5,5	5,5	5	21
Školský vzdelávací program	0	0,5	0,5	1	2
Spolu	5	6	6	6	23

- Uvedené počty hodín sú odporúčané v optimálnom rozsahu.
- V jednotlivých ročníkoch odporúčame využiť 1 vyučovaciu hodinu týždenne na ústnu konverzáciu v slovenskom jazyku (náhrada za doterajší nepovinný predmet konverzácia v slovenskom jazyku).
- V prvom polroku 2. ročníka odporúčame posilniť zložku písania.

2 Odporúčania na rozšírenie obsahu vzdelávania a posilnenie spôsobilostí

2.1 Rozširovanie obsahu učiva v predmete slovenský jazyk na 1. stupni ZŠ s VJM

2.2 Posilnenie kľúčových spôsobilostí

v cudzom jazyku

učiť sa učiť

v oblasti informačnej a komunikačnej technológie

sociálne a občianske kompetencie

kultúrne kompetencie

podnikateľské kompetencie

2.2.1

Komunikácia v slovenskom jazyku

- vypestovať a posilniť kladný vzťah:
  - k učeniu sa cudzieho jazyka
  - ku štátnemu jazyku
  - k slovenskej kultúre
- vypestovať a posilniť kladný vzťah a toleranciu:
  - k slovenskému národu
  - k ostatným etnikám
- upozorniť žiakov na odlišnosti a rovnosti.
- umelecké používanie jazyka v rámci estetických činností

2.3 Posilniť medzipredmetové vzťahy

- využitím medzipredmetových vzťahov, konkrétnych každodenných situácií, názorným vyučovaním a tvorivou aplikáciou získaných poznatkov z maďarského jazyka a literatúry (ľudová slovesnosť, základy čítania a písania, osobnosti literárneho a kultúrneho života), matematiky (časová a priestorová orientácia), prírodovedy (živočíchy a rastliny), vlastivedy (rodisko, kultúrne pamiatky), hudobnej (ľudové piesne, detské hry, osobnosti hudobného života) a výtvarnej výchovy (farby, osobnosti výtvarného života), IKT (práca s informáciami)

2.4 Ďalšie možnosti rozšírenia

- zabudovanie regionálnych prvkov do učiva
- využitie služieb školských, obecných/mestských knižníc
- organizovanie besied, stretnutí so žiakmi škôl s vyučovacím jazykom slovenským,
- korešpondencia, priateľstvo so žiakmi slovenskej národnosti,
- organizovanie pobytu, exkurzií, výletu v slovenskom jazykovom prostredí,
- organizovanie detských a jazykových táborov v slovenskom jazykovom prostredí
- organizovanie školy v prírode a plaveckých v slovenskom jazykovom prostredí
- organizovanie rôznych súťaží: Poznaj slovenskú reč, Rozprávkové vretienko
- návšteva divadelných predstavení, kín, výstav, múzeí atď.
- čítanie detských časopisov a detskej literatúry v slovenskom jazyku
- sledovanie televíznych a rozhlasových relácií v slovenskom jazyku

Vyučovacie metódy, formy a techniky

Aby si žiaci získali najzákladnejšie jazykové a rečové zručnosti, t. j. plynulo prechádzali od reproduktívnej k produktívnej forme komunikácie, rozvíjali sa ich rečovo – komunikatívne zručnosti, schopnosť dorozumieť sa v rôznych komunikatívnych situáciách s primeranou znalosťou gramatiky, je potrebné prispôbiť obsah, metódy, formy ale aj tempo vyučovania s dôsledným uplatnením komunikatívneho princípu a podľa možnosti zabezpečiť monolingválny charakter vyučovania. v rámci zložiek učebného predmetu. Žiaci tejto vekovej kategórie sú vnímaví, orientujú sa hlavne na hrové situácie a formy vyučovania. Používanie jazyka pri hrách zohráva dôležitú úlohu v učení sa a rozvoji jazyka.

Dbáme o to, aby náročnosťou učebného obsahu a nevhodnými edukačnými technikami sa nevytvárala psychická bariéra pri používaní slovenského jazyka.

V začiatkovej etape sa považuje za optimálnu taká metóda, ktorá modeluje prirodzenú komunikáciu, podnecuje záujem žiakov o ďalšie oblasti spoločenského života. V úvodnom ústnom kurze sa kladie dôraz na počúvanie s porozumením so zabudovaním tzv. tichého obdobia, kedy vyjadrovacia schopnosť žiakov nie je na požadovanej úrovni, ale radi sa zapájajú do rôznych hrových

rečových činností, preto v tomto období je prípustné reagovať na povely a pokyny učiteľa pohybom. Táto etapa sa vhodne využíva na rozvoj neverbálnej komunikácie. Postupne sa integruje počúvanie s porozumením a hovorenie do usmerňovaného rozhovoru. Od začiatku osvojovania rečových zručností prebieha nácvik správnej artikulácie a spisovnej výslovnosti. V prvých dvoch ročníkoch sa spája rečová činnosť s pohybom, v úvodnom ústnom kurze sa vyučuje audiovizuálnou štruktúro–globálnou metódou spojenou s lingvomotorickou metódou. V ďalšej etape vyučovania slovenského jazyka sa vyučuje lingvomotorickou metódou spojenou s čiastočne redukovanou priamu metódou. Od 2. ročníka sa venuje zvýšená pozornosť hlasnému čítaniu, čítaniu s porozumením v slovenskom jazyku a rozvíjaniu slovnej zásoby. Vo výchovno-vzdelávacom procese sa efektívne využívajú aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania.

V edukačnom procese sa odporúča striedať kontrolované, čiastočne kontrolované a nekontrolované techniky výučby. Z organizačných foriem sa na 1. stupni odporúča frontálna a individuálna práca so žiakmi, v menšej miere práca vo dvojici.

Predmet:

Maďarský jazyk a literatúra na 1. stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským

1. Odporúčania pre úpravu časovej dotácie

V prípade, že sa rozhodnete v rámci Školského vzdelávacieho programu zvýšiť v jednotlivých ročníkoch časovú dotáciu, odporúčame to urobiť nasledovne:

Maďarský jazyk a literatúra	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Spolu
1. stupeň ZŠ s VJM					
Štátny vzdelávací program	5	5,5	5,5	5	21
Školský vzdelávací program	2	1	1	1	5
Spolu	7	6,5	6,5	6	26

- Počet hodín pre jednotlivé zložky predmetu si môžu školy vymedziť podľa vlastných podmienok.
- Zvýšený počet hodín pre predmet maďarský jazyk a literatúra na 1. stupni slúži na upevnenie, systematizáciu základného učiva uvedeného v Štátnom vzdelávacom programe, a na utvrdenie a prehĺbenie osvojených vedomostí, zručností a spôsobilostí žiakov.

2 Odporúčania na rozšírenie obsahu vzdelávania a posilnenie spôsobilostí

2.1 Rozširovanie obsahu učiva v predmete maďarský jazyk a literatúra na 1. stupni ZŠ s VJM

2.2 Posilnenie spôsobilostí

2.2.1 Posilniť čitateľskú gramotnosť

Posilniť čitateľskú gramotnosť v rámci jednotlivých ročníkov a zložiek predmetu. Klásť dôraz nie len na čítanie umeleckých ale aj vecných textov, zamerať sa aj na čítanie s porozumením nesúvislých textov (mapy, grafy a pod.), pričom sa odporúča využívať rôzne techniky, formy a stratégie čítania s porozumením (napr. informatívne čítanie, zážitkové čítanie, dramatizácia textu). Využiť a posilniť medzipredmetové vzťahy v rámci čitateľskej gramotnosti.

V 1. ročníku sa zamerať hlavne na osvojenie si techniky čítania s využitím hlasových, dychových a artikulačných cvičení, nacvičovať, rozvíjať spisovnú výslovnosť.

Zdroj: výber konkrétnych textov je na rozhodnutí učiteľa, pričom je dôležité využívať veku primerané vecné a umelecké texty z rôznych oblastí.

2.2.2 Posilniť komunikačné spôsobilosti žiakov

Posilniť ústny a písomný prejav žiakov v rámci jednotlivých ročníkov.

- Komunikatívna kompetencia - funkčne používať jazyk v rozličných komunikačných situáciách s oporou o elementárne poznanie jazykového systému. Je dôležité osvojiť si nielen verbálne správanie, ale aj neverbálne výrazové komponenty.
- Jazyková kompetencia - adekvátna interpretácia komunikatívnej situácie, schopnosť porozumenia v súlade s porozumením, aktívna účasť v komunikatívnych procesoch, veku primerane ovládať schopnosť ústnej a písomnej komunikácie.
- V 1. ročníku sa zamerať hlavne na osvojenie si techniky písania.

2.3 Posilniť medzipredmetové vzťahy

- formou prierezových tém, napr.: čas, priestor, atď. – materinský aj cudzie jazyky, prírodoveda, vlastiveda, matematika, atď.

Pozn.: Ide o témy, ktoré sú spracovávané v rámci základných predmetov ŠVP alebo v rámci prierezových tém, prechádzajúcich oblasťami vzdelávania: dopravná výchova, ochrana života a zdravia, atď.

- formou literárnych vzťahov, napr. hudobná výchova – ľudová pieseň.
- formou využitia prvkov IKT, ktoré sú aplikovateľné v rámci predmetu: práca s CD, e-mail, využívanie programu Word pri tvorbe textov, prezentácie v PowerPoint, vyhľadávanie informácií v elektronických médiách, internet atď.

2.4 Ďalšie možnosti rozšírenia

- formou zabudovania regionálnych prvkov do učiva
- využitím školských, obecných/mestských knižníc
- organizovaním rôznych súťaží
- organizovaním exkurzií – návšteva divadiel, kín, múzeí atď.

Vyučovacie metódy, formy a techniky

Voľba vyučovacích metód, foriem, techník je v kompetencii učiteľa, hlavným kritériom ich výberu by mala byť miera efektivity plnenia vyučovacieho cieľa, pričom je žiaduce vhodne využívať alternatívne, aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania. Vybrané metódy, formy majú byť veku primerané a majú podporovať motiváciu, záujem a tvorivé činnosti žiakov.

Cudzí jazyk

Požiadavky pre vzdelávanie v cudzích jazykoch vychádzajú zo *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky* (ďalej SERR), ktorý popisuje rôzne úrovne ovládania cudzích jazykov. Vzdelávanie v 1. cudzom jazyku smeruje k dosiahnutiu úrovne B2, v 2. cudzom jazyku smeruje k dosiahnutiu úrovne A2. Úspešnosť jazykového vzdelávania ako celku je závislá nielen od výsledkov vzdelávania v materinskom jazyku a v cudzom jazyku, ale závisí aj od toho, do akej miery sa jazyková kultúra žiakov stane predmetom záujmu aj všetkých ostatných oblastí vzdelávania.

V predmete cudzí jazyk odporúčame pri tvorbe školského vzdelávacieho programu postupovať v súlade s *Koncepciou vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách* schválenou vládou SR dňa 12. 09. 2007 uznesením vlády SR č.767/2007. Schválená koncepcia stanovuje rámec pre dosiahnutie jednotlivých komunikačných úrovní SERR pre jazyky. Škola si môže v prechodnom období zvoliť cieľový model alebo model pre prechodné obdobie (viď nižšie) podľa možností školského manažmentu zabezpečiť kvalifikovanú výučbu cudzieho jazyka.

1. Odporúčania pre úpravu časovej dotácie

Odporúčame efektívne rozvíjať jazykové zručnosti bez potreby zvýšenia vyučovacieho času v učebnom pláne prostredníctvom obsahovo a jazykovo integrovaného vyučovania (CLIL) poskytujúceho žiakom príležitosť používať nadobudnuté jazykové zručnosti v prirodzenom zmysluplnom kontexte, zvažovať čoraz častejšie možnosti integrácie metódy CLIL do vyučovacieho procesu aj v iných vyučovacích predmetoch. Predpokladom pre zavedenie metódy CLIL do školského vzdelávacieho programu je zabezpečiť kvalitu jazykového vzdelávania učiteľa vyučovacieho predmetu, ktorý využíva metódu CLIL na vyučovaní.

Tiež odporúčame školám podporiť využívanie aktuálnych informačno – komunikačných technológií pri výučbe cudzích jazykov, napr. zriaďovaním jazykových laboratórií resp. multimediálnych učební, pričom je nevyhnutné zabezpečiť priebežné vzdelávanie učiteľov, ako aj kontinuitu jazykového vzdelávania a jeho prepojenosť s praxou.

Riaditeľom škôl tiež odporúčame podporiť profesijnú mobilitu učiteľov cudzích jazykov tak, aby učitelia mohli využívať všetky dostupné finančné zdroje, napr.: z fondov európskych inštitúcií (rozvojové projekty, vzdelávacie programy - Comenius, Erasmus, Leonardo, Grundtvig atď).

Cieľový model

		GYM	SOŠ**	SOU3	Možná voľba	GYM	SOŠ**	SOU3	Možná voľba
Ročník		1. CJ	1. CJ	1.CJ		2. CJ	2. CJ	2. CJ	
Maturitná úroveň		A	B		AJ NJ FJ	B			AJ,NJ FJ,RJ ŠJ,TJ
Dosiah. úroveň SERR		B2	B1	B1.1		B1/B2.1	B1	A2	
Stredná škola	4. roč.	4	3			3 v 5*	2		
	3. roč.	4	3	3		3 v 5*	2	2****	

(ročník)	2. roč.	4	3	3	RJ	4	3	2****	
	1. roč.	4	3	3		4	3	2****	
					ŠJ				
Dosiah. úroveň SERR		A2	A2	A2	TJ	A1	A1	A1	
Základná škola (ročník)	9. roč.	3	3	3		1+2	1+2	1+2	
	8. roč.	3	3	3		1+2	1+2	1+2	AJ,NJ FJ,RJ ŠJ,TJ
	7. roč.	3	3	3		1+2	1+2	1+2	
	6. roč.	3	3	3		1+2	1+2	1+2	
	5. roč.	3+1	3+1	3+1					
	4. roč.	3+1	3+1	3+1					
	3 ***	3	3	3					

Počet hodín týždenne	39	35	32
----------------------	----	----	----

26 30	22
-------	----

Absolútny počet hodín	1083	963	738
-----------------------	------	-----	-----

432 552	312
------------	-----

Poznámky: Jedna hodina týždenne znamená 33 hodín ročne,

* po dve hodiny z voliteľných predmetov v 3. a 4. ročníku, (v - logická spojka alebo)

** vrátane štvorročných študijných odborov SOU

*** výber daného CJ podmienený zabezpečenou kontinuitou v štúdiu na kmeňovej škole

**** povinne voliteľný predmet- pre žiakov , ktorí majú záujem o nadstavbové štúdium

Úrovně kompetencií podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre

jazyky -učenie sa, vyučovanie, hodnotenie (SERR)													
Hrubé členenie	A1		A2		B1		B2		C1		C2		
Jemnejšie členenie	A1.1	A1.2	A2.1	A2.2	B1.1	B1.2	B2.1	B2.2	C1.1	C1.2	C2.1	C2.2	
Ročníky v 1. CJ	3./4. ZŠ	4./5. ZŠ	6./7. ZŠ	8./9. ZŠ	1.	2.	3.	4.	5.				GYM
					1./2.	3./4.							SOŠ
					1./2./3.								SOU

Úrovně kompetencií podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky -učenie sa, vyučovanie, hodnotenie (SERR)													
Hrubé členenie	A1		A2		B1		B2		C1		C2		
Jemnejšie členenie	A1.1	A1.2	A2.1	A2.2	B1.1	B1.2	B2.1	B2.2	C1.1	C1.2	C2.1	C2.2	
Ročníky v 2. CJ	6./7. ZŠ	8./9. ZŠ	1.	2	3./4.	4.	4.						GYM
			1./2.	2./3.	3./4.	3./4.							SOŠ
			1./2.	2./3.									SOU

	3. roč.	4	3	3		3 v 5*	2	2***	
	2. roč.	4	3	3		4	3	2***	
	1. roč.	4	3	SOU		4	3	2*** SOU	
		ZŠ GYM	ZŠ SOŠ**	ZŠ ročné	Možná voľba	GYM	SOŠ**	3-ročné	Možná
Dosiah. úroveň SERR	Ročník	1. CJ A2	1. CJ A2	1. CJ A2		2. CJ	2. CJ	2. CJ	voľba
Základná škola (ročník)	9. roč.	4	4	4		B			
Dosiah. úroveň SERR	8. roč.	B2	B1	B1.1		B1.1 B1	A2(2.1)		
Stredná škola	7. roč.	4	4	4	AJ	3 v 5*	2		AJ,NJ

	6. roč.	4	4	4	
	5. roč.	4	4	4	
	4.				
	3.				
	2.				
	1.				

Počet týždenne	hodín
-------------------	-------

36	32	29
----	----	----

14 / 18	10
---------	----

Absolútny hodín	počet
--------------------	-------

1080	960	735
------	-----	-----

420 / 540	300
--------------	-----

Poznámky: Jedna hodina týždenne znamená 33 hodín ročne,

* po dve hodiny z voliteľných predmetov v 3. a 4. ročníku (v - logická spojka alebo)

** vrátane štvorročných študijných odborov SOU

*** povinne voliteľný predmet- pre žiakov, ktorí majú záujem o nadstavbové štúdium

Model pre prechodné obdobie

Úrovně kompetencí podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky - učení sa, vyučovanie, hodnotenie (SERR)												
Hrubé členenie	A1		A2		B1		B2		C1		C2	
Jemnejšie					B1.1	B1.2	B2.1	B2.2				C2.2

členenie	A1.1	A1.2	A2.1	A2.2					C1.1	C1.2	C2.1		
Ročníky v 1.CJ	5./6. ZŠ	6./7. ZŠ	7./8. ZŠ	8./9. ZŠ	1.	2.	3.	4.	5.				GYM
					1./2.	3./4.						SOŠ	
					1./2./3.							SOU	
Úrovně kompetencí podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky - učenie sa, vyučovanie, hodnotenie (SERR)													
Hrubé členenie	A1		A2		B1		B2		C1		C2		
Jemnejšie členenie	A1.1	A1.2	A2.1	A2.2	B1.1	B1.2	B2.1	B2.2	C1.1	C1.2	C2.1	C2.2	
Ročníky v 2.CJ	1.	1./2.	2.	2./3.	3./4..	4./5.							GYM
	1.	2.	3./4.	4.									SOŠ
	1./2.	2./3.											SOU

2. Odporúčania na upevňovanie a rozšírenie obsahu vzdelávania a na rozvíjanie spôsobilostí

2.1 Upevňovanie a rozširovanie obsahu učiva v predmete slovenský jazyk a literatúra

2.2 Rozvíjať kvalitu spôsobilostí

Nová koncepcia základnej pedagogickej dokumentácie vychádza zo základného východiskového dokumentu: *Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky* (SEER) (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (Cambridge, 2001)), ktorý bol vytvorený na pôde Rady Európy. Tento dokument na jednej strane vytvára rámec pre tvorbu edukačných politík v oblasti jazykov, pričom sa zameriava na rozvoj komunikačných a kognitívnych kompetencií žiaka a na strane druhej stanovuje všeobecný stupeň dosiahnutia jednotlivých presne špecifikovaných kompetencií, čím vytvára rámec komunikačných spôsobilostí, ktoré môže učitelia sa pri presne stanovených podmienkach dosiahnuť.

Dokument definuje jednotlivé kompetencie zadefinované v SERR ako „súhrn vedomostí, zručností a vlastností, ktoré umožňujú osobe konať“, pričom:

- „**Všeobecné kompetencie** sú tie, ktoré nie sú charakteristické pre jazyk, ale ktoré sú nevyhnutné pre rôzne činnosti, vrátane jazykových činností.
- **Komunikačné jazykové kompetencie** sú tie, ktoré umožňujú osobe konať použitím konkrétnych jazykových prostriedkov.
- **Kontext** označuje konfiguráciu udalostí a situačných faktorov (fyzických aj iných), do ktorých sú situované komunikačné akty.
- **Jazykové činnosti** predstavujú uplatňovanie vlastnej komunikačnej jazykovej kompetencie pri plnení úlohy v konkrétnej oblasti spracovania.

- **Stratégia** je organizovaný, zámerný a riadený postup úkonov, ktorý si jednotlivec vyberie na splnenie ním zvolenej úlohy alebo úlohy, ktorú má nariadenú.
- **Úloha** je definovaná ako také zámerné konanie, ktoré jednotlivec pokladá za potrebné na dosiahnutie daného výsledku v kontexte riešeného problému.“ (Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky, učenie sa, vyučovanie, hodnotenie, preklad PhDr. Š. Franko, PhD., ŠPÚ, 2006, str.12, 13).

Dokument ďalej definuje jednotlivé komunikačné úrovne, a to:

- **základná úroveň A** nazvaná **Používateľ základov jazyka**, ktorá sa ďalej delí na **úroveň A1** (fáza objavovania/oboznamovania sa s jazykom) a **úroveň A2** (počiatočná fáza využívania základných komunikačných nástrojov),
- **mierne pokročilá úroveň B** nazvaná **Samostatný používateľ**, ktorá sa ďalej delí na **úroveň B1** (fáza plynulého využívania základných komunikačných nástrojov/prahová úroveň) a **úroveň B2** (fáza primeraného využívania komunikačných kompetencií v bežných komunikačných situáciách),
- **pokročilá úroveň C** nazvaná **Skúsený používateľ**, ktorá sa ďalej delí na **úroveň C1** (fáza plynulého využívania komunikačných kompetencií v širokom komunikačnom kontexte) a **úroveň C2** (fáza celkového operačného využitia jazyka v akomkoľvek komunikačnom kontexte vrátane využívania interkultúrnych kompetencií). (ďalej príloha č. 3)

Základné vymedzenie úrovni ovládania jazyka má za cieľ presne vymedziť rámec pre harmonizáciu dosiahnutých jazykových kompetencií učiaceho sa, pričom kľúčovými kompetenciami v oblasti jazykovej prípravy sú: **Porozumieť** (Počúvať, Čítať), **Hovoriť** (Ústna interakcia, Samostatný ústny prejav) a **Písať**. Kľúčové kompetencie sú priamo ovplyvňované kvalitatívnymi aspektmi ako rozsah, presnosť, plynulosť, interakcia, a koherencia. Za účelom vypracovať podrobnú pedagogickú dokumentáciu, ktorá by vytvorila ideálne podmienky pre dosiahnutie vyššie uvedených úrovni, stanovených vo formálnom vzdelávaní na úrovni A1 až B2 je nevyhnutné vytvoriť relevantný školský učebný plán a v druhej fáze zabezpečiť implementáciu inovovanej pedagogickej dokumentácie (www.statpedu.sk – cudzie jazyky- koncepcie) do praxe ako základný predpoklad a prostriedok pre dosiahnutie stanovených úrovni.

2.3 Medzipredmetové vzťahy rozvíjať:

- formou prierezových tém – napr.témy, ktoré sú spracovávané v rámci rôznych predmetov, napr.: čas – jazyk (materinský aj cudzí, dejepis, zemepis, matematika prírodopis, fyzika, výtvarná výchova, hudobná výchova, etická výchova),
- prostredníctvom IKT, ktoré sú aplikovateľné v rámci predmetu – e-maily, využívanie programu Word pri tvorbe textov, prezentácie – PowerPoint, vyhľadávanie informácií v elektronických médiách, internet a pod.,
- organizovaním exkurzií a rôznych súťaží.

3. Vyučovacie metódy, formy a techniky

Voľba vyučovacích metód, foriem, techník je v kompetencii učiteľa, hlavným kritériom ich výberu by mala byť miera efektivity plnenia vyučovacieho cieľa, pričom je žiaduce vhodne využívať alternatívne, aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania. Vybrané metódy, formy majú byť veku primerané a majú podporovať motiváciu, záujem a tvorivé činnosti žiakov.

Ciele učebného predmetu:

Cieľom učebného predmetu matematika v 1.ročníku ZŠ je, induktívnym poznaním zakladajúcim sa na žiackych skúsenostiach rozvíjanie tých schopností, pomocou ktorých sa pripravujú na samostatné získavanie základných matematických poznatkov a schopností. Na dosiahnutie tohto cieľa, majú získať také skúsenosti, ktoré vyúsťia do poznávacích metód zodpovedajúcich veku žiakov.

Vyučovanie matematiky v 1. ročníku má smerovať k tomu aby sa realizovali najmä tieto cieľové zámery a všeobecné požiadavky na rozvoj žiackej osobnosti:

Veku primerané presné použitie materinského a odborného jazyka a správna aplikácia postupne sa rozširujúcej matematickej symboliky, vhodné využívanie tabuliek, grafov a diagramov. Využívanie pochopených a osvojených pojmov, postupov a algoritmov ako prostriedkov pri riešení úloh.

V súlade s osvojením matematického obsahu a prostredníctvom numerických výpočtov spamäti, rozvíjanie numerických zručností žiakov.

Na základe skúseností a činností rozvíjanie orientácie žiakov v rovine a v priestore.

Riešením úloh a problémov postupné budovanie vzťahu medzi matematikou a realitou. Na základe využitia induktívnych metód získavania nových vedomostí, zručností a postojov, rozvíjať matematické nazeranie, logické a kritické myslenie.

– Spolu s ostatnými učebnými predmetmi sa podieľať na primeranom rozvíjaní schopností žiakov používať prostriedky IKT (kalkulátory, počítače) k vyhľadávaniu, spracovaniu a uloženiu informácií.

– viesť žiakov k získaniu a rozvíjaniu zručností súvisiacich s procesom učenia sa a samostatnému učeniu sa.

Systematickým, premysleným a diferencovaným riadením práce žiakov, podporiť a upevňovať kladné morálne a vôľové vlastností žiakov, ako je napr. samostatnosť, rozhodnosť, vytrvalosť, húževnatosť, kritickosť.

– Ochrana a zveľaďovanie okolitej prírody, starostlivosť o svoje zdravie, kladný vzťah ku všetkým ľudským a demokratickým hodnotám.

– Vytvorenie a rozvíjanie kladného vzťahu žiakov k spoločným európskym hodnotám, permanentnému poznávaniu kultúrnych a iných hodnôt vytvorených európskymi štátmi, medzi inými aj našim Slovenskom.

Vyučovanie matematiky na 1.stupni ZŠ a teda aj v 1. ročníku, má smerovať k tomu aby sa pri vzdelávaní žiakov v jednotlivých tematických okruhoch realizovali najmä vyššie uvedené ciele vyplývajúce z kľúčovej kompetencie pre matematiku a celkovú výchovu a vzdelávanie žiakov.

Obsah učebného predmetu:

I. Prirodzené čísla 1 až 20

Rozvíjajúce ciele	Obsah (obsahový štandard)	Výstupy (výstupný štandard)
<p>Rozvíjanie pozorovacích schopností prostredníctvom manipulatívnej činnosti.</p> <p>Vytváranie pojmu čísla na skúsenostnom základe. Odhalenie elementárnych súvislostí medzi realitou a matematikou</p>	<p>Prirodzené čísla 0 – 5. Čísla 6, 7, 8, 9, 10. Prirodzené čísla do 20.</p> <p>Počítanie počtu vecí, ..., po jednom, po dvoch, utváranie skupín vecí, ...o danom počte. Porovnávanie čísel. Čítanie a písanie čísel 0 – 20. Rozklad a skladanie čísel. Vzťahy medzi číslami: veľkosť, susedia čísla.</p> <p>Riešenie úloh na porovnávanie (viac, menej rovnako).</p>	<p>Utvoriť, vyznačiť, oddeliť skupinu predmetov 1 – 20. Vedieť vymenovať stúpajúci aj klesajúci číselný rad. Vedieť porovnávať čísla do 20 podľa veľkosti. Riešiť úlohy charakterizované vzťahmi „viac“, „menej“.</p>

II. Sčítanie a odčítanie

Rozvíjajúce ciele	Obsah (obsahový štandard)	Výstupy (výstupný štandard)
<p>Odhalenie súvislostí medzi číslami podľa názoru aj na základe textu. Chápanie sčítania a odčítania predmetnou činnosťou a na základe textu.</p> <p>Formovanie zovšeobecňovacej schopnosti a schopnosti riešenia matematických problémov. Rozvíjať pamäť, húževnatosť a vytrvalosť. Práca v dvojici a v tíme.</p>	<p>Sčítanie a odčítanie etapách v obore do 5, v obore do 10 a v obore do 20 bez prechodu cez základ 10. Zameniteľnosť sčítancov. Rozklad sčítancov na súčet dvoch čísel. Doplnenie chýbajúceho čísla do súčtu. Vzťah medzi sčítaním a odčítaním. Slovné úlohy na sčítanie a odčítanie podľa činnosti, na základe obrázku, textu. Oživenie slovnej úlohy kresbou a modelovaním. Tvorba číselnej úlohy na základe textu. Výber počtového výkonu na základe textu. Tvorba matematického textu k numerickým úlohám. Riešenie rozsiahlejších úloh v tíme, aj so zberom vhodných údajov z reality.</p>	<p>Vedieť spamäti všetky spoje sčítania a odčítania bez prechodu cez základ 10. Zručnosť pri praktickom využívaní sčítania, odčítania, rozkladu a doplnenia sčítancov.</p> <p>Objasnenie jednoduchých slovnej úlohy činnosťou, voľbou vhodného modelu. Záznam textovej súvislosti číslami a počtovými výkonmi.</p>

III. Geometria

Rozvíjajúce ciele	Obsah (obsahový štandard)	Výstupy (výstupný štandard)
<p>Postupné budovanie priestorovej predstavivosti a orientácie v rovine a v priestore.</p> <p>Spoznanie vnímateľných vlastností telies, rozlíšenie odlišných vlastností ukázaním, výberom usporiadaním, slovne.</p> <p>Získanie prvých zručností v narábaní s rysovacími potrebami.</p>	<p>Zoznámenie sa s niektorými priestorovými a rovinnými geometrickými tvarmi a ich triedenie na základe ich vlastností. Stavba telies z kociek, na základe modelu, rovinných útvarov činnosťou. Pozorovanie niektorých vlastností geometrických útvarov. Orientácia, určovanie polohy; smerov, zmeny smerov. Kreslenie otvorených a uzavretých krivých čiar, rysovanie priamych čiar, triedenie čiar</p>	<p>Vedieť vybudovať z kociek teleso na základe modelu. Identifikovať niektoré rovinné a priestorové útvary na základe niektorých ich pozorovaných vlastností.</p> <p>Určiť polohu na základe preberaných výrazov (napr. nad, pod pri, medzi, atď.).</p>

IV. Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúce špecifické matematické myslenie

Rozvíjajúce ciele	Obsah (obsahový štandard)	Výstupy (výstupný štandard)
<p>Vzbudenie záujmu žiakov o matematické činnosti prostredníctvom matematických hier.</p> <p>Ukázať význam použitia tabuliek, diagramov.</p>	<p>Získavanie skúseností s pravdivosťou a nepravdivosťou obrázkových situácií a slovne vyslovenými, napr. matematickými výrokmi. Dichotomické triedenie premetov, podľa jedného znaku (modré, nie sú modré). Tvorenie stúpajúcej (klesajúcej) postupnosti predmetov, čísel a zistenie pravidelnosti v týchto postupnostiach pozorovaním. Zber a usporiadanie údajov z domova a z blízkeho okolia za účelom riešenia úloh.</p>	<p>Vedieť rozlíšiť pravdivosť a nepravdivosť primeraných matematických výrokov.</p>

Odporúčané rozširujúce učivo:

Riešenie hravých a zaujímavých úloh. Tvorba úloh z údajov získaných žiakmi. Neznáma (aj v podobe prázdneho miesta pre určité číslo), rovnice, nerovnice ako otvorené vety. Riešenie nepriamo sformulovaných úloh. Číselná os.

Proces:

Hlavným a najdôležitejším činiteľom pri dosahovaní učebných cieľov vyučovania matematiky je učiteľ, ktorý aktivizuje žiakov vo všetkých fázach vyučovania. Dbá o to, aby žiaci porozumeli učivu, o čom sa presviedča častým kladením otázok, pričom žiada od žiakov aj zdôvodnenie svojich odpovedí. To je záruka, že vedomosti žiakov nebudú formálne. Vzdelávací proces má byť vedený tak, aby žiaci boli samostatní a tvoriví nielen pri získavaní nových vedomostí, ale aby získané vedomosti dokázali vhodne prezentovať, aby vedeli svoje tvrdenia z oblasti matematiky ale aj z bežného života zdôvodňovať a obhájiť.

Podmienkou úspešného učenia sa žiakov je získanie žiakov pre učebnú činnosť a to nenásilnou, prirodzenou motiváciou. Hlavným motívom učenia je radosť z osvojeného poznatku, z vyriešeného problému, z objaveného postupu riešenia.

Metódy, ktoré sa blížia objaviteľskému postupu a rozvíjajú samostatnosť, aktivitu a tvorivosť žiakov, sú už od najnižších ročníkov nielen prostriedkom, ale aj obsahom vzdelávania. Vo vyučovaní sa tieto metódy najúčinnejšie uplatňujú pri samostatnej práci žiakov s učebnicou, s pracovným zošitom a s učebnými pomôckami. Postupne od 1. ročníka sa majú zvyšovať nároky na rozsah, kvalitu a samostatnosť práce v školských zošitoch tak, aby sa ťažisko práce postupne presúvalo z pracovných zošitov na prácu s učebnicou a školským zošitom.

Učebnice a pracovné zošity spolu s bežnými školskými zošitmi sú dôležitými prostriedkami práce na vyučovacích hodinách pri plnení domácich úloh a pri príprave na vyučovanie. Učiteľ zadáva domáce cvičenia neformálne a ukladá len také úlohy, o ktorých vie, že ich žiaci v určenom čase dokážu samostatne vypracovať. Aj pri zadávaní domácich prác uplatňuje diferencovaný prístup. Niektoré domáce úlohy môžu byť dobrovoľné a môžu mať problémový charakter, podporujúce iniciatívu, rozvoj schopností a záujem žiakov o matematiku.

Osobitne je potrebné zmieniť sa o Obsahu tematického celku IV. Obsah tematického celku IV. Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúce špecifické matematické myslenie, má byť spracovaný priebežne cez celý rok v podobe úloh matematiky zapadajúcich do príslušnej časti učiva.

Účinnými prostriedkami pre pochopenie matematického učiva sú učebné pomôcky. Učiteľ využíva učebné pomôcky tak pri vytváraní matematických pojmov a objasňovaní súvislosti medzi nimi, ako aj pri upevňovaní učiva. Dbá o to, aby správne používal zásadu názornosti v závislosti od intelektovej úrovne triedy, aby nebrzdil rozvoj ich abstraktného myslenia, čo je jedným z dôležitých konečných cieľov vyučovania matematiky.

Ku komplexnému poznaniu okolitého sveta žiakmi, sa musí budovať jednotný systém poznatkov nielen vnútri samotného didaktického systému matematiky, ale aj vo vzťahu matematiky k ostatným vyučovacím predmetom. Výrazné väzby sú medzi matematikou a materinským jazykom, prírodovedou, vlastivedou a to v oblasti aplikácií ale aj motivácií.

Pri skúšaní, hodnotení a klasifikácii žiackych učebných výkonov učiteľ sa má riadiť zásadou, že zisťovať a hodnotiť treba to, čo žiak vie, a nesnažiť sa v prvom rade odhaľovať jeho nedostatky, aj keď bez ich poznania nemožno pristúpiť k ich odstráneniu.

Vyučujúci vhodným spôsobom upozorňuje žiakov na možnosť získania ďalších poznatkov z matematických a hádankárskych rubriek v detských časopisoch a na detskú populárno-náučnú literatúru.

1. ročník

Cieľ, spôsobilosť	Tematický celok	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Pozorovať, porovnávať	Zmeny v prírode	Cyklus stromu	Druhy stromov, listy stromov Na základe listov porovnávanie stromov	Porovnať listy jednotlivých stromov Na základe listov poznať druhy stromov
Riešiť projekt , pracovať so zdrojmi, argumentovať		Projekt Prečo padá list zo stromu Kalendár prírody	Ročné obdobie, mesiace v roku, charakteristiky počasie poľné plodiny, ovocie a zelenina	Vedieť si zaznamenávať počasie podľa znakov: vietor, dážď, slnečno Uviesť ako sa menia ročné obdobia Uviesť ako sa mení počasie v jednotlivých mesiacoch v roku Rozpoznať druhy ovocia a zeleniny
	Osobná hygiena a psychohygiena	Denný poriadok žiaka Projekt Zostavenie jedálneho lístka na týždeň	Pravidelné stravovanie , striedanie práce a odpočinku, správne stolovanie	Poznať pravidlá pravidelného stravovania Vysvetliť dôvody striedania práce a odpočinku Uviesť príklady správneho a nesprávneho stolovania
Starat' sa o svoje zdravie		Čistota tela	Hygiena človeka, zásady	Vedieť správne použiť zubnú kefku Vysvetliť význam osobnej hygieny
Pracovať so zdrojmi, riešiť		Zdravá výživa	Zásady zdravej výživy	Uviesť príklady potravín, ktoré sú zdravé pre človeka

problém,		Projekt Potraviny, ktoré č Projekt Potraviny, ktoré človeku škodia Potraviny dôležité pre zdravie Príprava zeleninového šalátu		a ktoré nie, porovnať ich
	Plynutie času	Čas a jeho trvanie Projekt príprava presýpacích hodín	Objektívny a subjektívny čas	Vysvetliť plynutie času Porovnať objektívny a subjektívny čas Zoradiť obrázky podľa plynutia času (rastlina človek, zvíra)
		Hodiny		Poznať celé hodiny
Pracovať s encyklopédiou	Zvieratá	Voľne žijúce zvieratá		Pracovať s encyklopédiou
Komunikovať, diskutovať		Domáce zvieratá		Diskutovať na tému ako sa pohybujú zvieratá
		Domáce vtáky		Klasifikovať domáce zvieratá podľa znakov
	Rodina	Moja rodina	Členovia rodiny	Vymenovať členov rodiny
	Voda	Voda a rastliny	Rastliny v zime	Porozprávať ako sa treba starať o rastliny v zime
		Voda a človek		Vysvetliť prečo musíme dodržiavať pitný režim Diskutovať, čo sa stane s vodou, ktorú pijeme?

	Rastliny a semená	Semeno Projekt je to semeno Záhľadné semená		Vedieť zasadiť semeno Opísať pri pozorovaní ako kľíči semeno
Vysvetliť prírodné javy na základe vedomostí	Hmota	Ľudia a veci Projekt Je to hmota Je vzduch hmota?	Ručná a strojová výroba Materiály na výrobu Vlastnosti hmoty	Na základe zmyslových vnemov určiť rôzne druhy hmoty

Predmet : Etická výchova

Ciele	Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	
	témy		Socio-afektívny	Konatívny
Vytvárať prosociálne	Postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch ponúknuť žiakom víziu spolupracujúceho spoločenstva ako základu pre dobré spolužitie (jeho jednoduché a viditeľné komponenty – sedenie v kruhu, formulovanie pravidiel typu mať právo byť vypočutý, právo nevyjadriť sa, mať vzájomnú úctu a dôveru – nevysmievať sa, hovoriť pravdu, chrániť veci svoje i iných...), prvé kontakty v triede a v škole (zoznamovanie, oslovenie, pozdrav), komunikácia zameraná na sebaaprezentáciu a sociálne vzťahy, pravidlá podporujúce spolužitie v skupine (po istom čase možno pravidlá prehodnocovať, dopĺňať).	- pozná spolužiakov po mene - pozná pravidlá skupiny a vie ich vysvetliť - pozná spôsob ako vyjadriť pozdrav, vďačnosť a prosbu	- chápe význam komunikácie pre dobré spolužitie v spoločenstve. - uvedomuje si potrebu vzájomnej úcty a dôležitosť vďačnosti.	- vie sa predstaviť a učiť sa prezentovať sám seba, hovoriť pravdu

spoločenstvo žiakov.	<p>Prvky prosociálneho správania v žiackom kolektíve</p> <p>vzájomná úcta pri komunikácii (pekne sa oslovovať, pozdraviť sa, počúvať sa navzájom...),</p> <p>úcta k vzájomným požiadavkám, vďačnosť za vykonané dobro (prosím, ďakujem),</p> <p>vzájomná pomoc medzi spolužiakmi i členmi rodiny.</p>	<p>-vie vysvetliť, čo je to úcta k ľuďom</p> <p>-vie aké má prvky úcta k vlastným rodičom, spolužiakom a učiteľom</p>	<p>- prežíva vďačnosť voči tým, čo mu robia dobre</p> <p>- vníma víziu spolupracujúceho spoločenstva, - chápe potrebu vytvárať a dodržiavať pravidlá spoluzitia v skupine.</p>	<p>- vie vhodne použiť pozdrav, prosbu a vyjadriť vďačnosť</p> <p>- k spolužiakom je ústretový</p>
Viesť žiakov k sebaúcte, autonómii, cíteniu a myslenia.	<p>Ľudská dôstojnosť a sebaúcta</p> <p>uvedomovanie si vlastnej hodnoty (rozdiel medzi mnou a ostatným svetom),</p> <p>poznanie a postupné zvnútorňovanie povedomia jedinečnosti a nedotknuteľnosti,</p> <p>vedenie k sebaovládaniu a znášaniu námahy pri prekonávaní prekážok.</p> <p>Pozitívne hodnotenie iných</p> <p>človek a jeho hodnota - spoznávanie pozitívnych vlastností svojich najbližších v rodine, v triede, v škole, v rovesníckych vzťahoch... (Čo sa mi najviac páči na mojej mamičke,</p>	<p>-má slovnú zásobu, ktorá vyjadruje základné ľudské vlastnosti (dobrý, zlý, veselý, smutný, nahnevaný, radostný, vďačný, nevšímavý...)</p> <p>-vie pomenovať svoje dobré vlastnosti</p> <p>-vie slovne vyjadriť rozdiel medzi dobrom a zlom na ľuďoch zo svojho</p>	<p>- poznáva sám seba, uvedomuje si vlastnú hodnotu</p> <p>- cíti potrebu potvrdzovania vlastnej hodnoty inými</p> <p>-teší sa z dobra a odmieta zlo vo svojom okolí (na svojich najbližších</p>	<p>- sebaúcta mu prináša pokoj (nepotrebuje žalovať, vyvyšovať sa nad iných, ponižovať ich...)</p> <p>- badateľná snaha o sebaovládanie a znášanie námahy pri prekonávaní prekážok</p> <p>- je schopný oceniť dobro na iných, vie aj prijať ocenenie,</p> <p>- rozvíjať postoje</p>

<p>Naučiť sa hodnotiť, zaujímať stanoviská, rozlišovať dobro od zla</p>	<p>ockovi, starkých...),</p> <p>verbálne vyjadrovanie pozitívneho hodnotenia druhých,</p> <p>prehodnocovanie negatívnych skutočností (dobro – zlo, napr. branie si vecí navzájom, posudzovanie a ponižovanie, urážanie menej zdatných detí v oblasti intelektu a prejavov - spevu, kreslenia, pohybu, oblečenia, rodinnej situácie..., klamanie a žalovanie...),</p> <p>postoj k ľuďom, ktorí sú nám nesympatickí, spôsobujú nám alebo druhým zlo (úmyselne, neúmyselne).</p> <p>Naša rodina</p> <p>uvedomovanie si hodnoty rodiny pre jednotlivca i pre spoločnosť (Čo sa mi na našej rodine najviac páči?)</p> <p>príbuzenské vzťahy (S kým z rodiny si najviac rozumiem...? Čo by som mohol urobiť pre lepšie vzťahy v našej rodine, ktoré z rodinných pravidiel sa mi najťažšie dodržiavajú...),</p>	<p>okolia</p> <p>-vie identifikovať a slovné vyjadriť rodinné vzťahy (mama, otec, brat, sestra, súrodenec, starí rodičia, teta, strýko, ujo, bratranec, sesternica)</p>	<p>v rodine, v triede, v škole, v rovesníckych vzťahoch)</p> <p>-reflektuje dobro plynúce z rodiny, vie vyjadriť, čo ho na rodinných vzťahoch teší, čo je v rodine najdôležitejšie, -vie zo svojho pohľadu ohodnotiť dobro ochrany a lásky, ktoré mu rodina poskytuje</p>	<p>k ľuďom, ktorí sú mu nesympatickí</p> <p>- osobná aktivita pri vytváraní pozitívnych vzťahov a klímy v spoločenstve</p> <p>- dobro zažité v rodine prenáša do žiackeho kolektívu</p> <p>- rád hovorí o pekných veciach v rodine</p> <p>- vie členom rodiny opätovať dobro v rôznych situáciách (príprava darčeka, slovné vyjadrenie...)</p>
<p>Osvojovať si sociálne zručnosti potrebné v sociálnych kontaktoch s inými ľuďmi.</p>	<p>rodičovská láska a jej význam v živote dieťaťa (konkrétne emocionálne prejavy, prejavy starostlivosti, pomoci...),</p> <p>úcta, komunikácia a pomoc medzi členmi rodiny (Koho rád pozorujem pri práci? Čo by som rád vedel ako moji blízki...),</p> <p>význam blízkeho človeka pre život jednotlivca</p>			

Obsah predmetu je plánovaný na 16 vyučovacích hodín ročne, čo znamená realizovať 1 vyučovaciu hodinu každý druhý týždeň počas školského roka, alebo každý týždeň 1 vyučovaciu hodinu jeden školský polrok. Škola si môže posilniť časovú dotáciu predmetu a prehĺbiť tak výchovné pôsobenie etickej výchovy v zmysle jej deklarovaného poslania.

Metodické poznámky

Výchovný štýl

Do procesualnej stránky etickej výchovy patrí výchovný štýl. Je to vzťah učiteľa k žiakom, ktorý je charakterizovaný nasledujúcimi zásadami:

1. Vytvorme z triedy výchovné spoločenstvo.
2. Prijmeme dieťa také, aké je a prejavujeme mu priateľské city.
3. Pripisujeme deťom pozitívne vlastnosti, najmä prosociálnosť (vyjadrujme pozitívne očakávania).
4. Formulujeme jasné a splniteľné pravidlá.
5. Nabádajme, je to osvedčený výchovný prostriedok.
6. Na negatívne javy reagujeme pokojným poukázaním na ich dôsledky (induktívna disciplína).
7. Odmeny a tresty používajme opatrne.
8. Do výchovného procesu zapojme aj rodičov.
9. Buďme nositeľmi radosti.

Účinnosť etickej výchovy vo veľkej miere závisí od špecifického vzťahu, ktorým je predovšetkým dobroprajný, partnerský, priateľský, ale náročný a vo svojich požiadavkách dôsledný vzťah k žiakovi.

Výchovné metódy

Dosahovanie cieľov sa realizuje najmä prostredníctvom zážitkových metód, ktoré vytvárajú optimálne podmienky pre budovanie mravného úsudku a zvnútorňovanie ponúkaných hodnôt.

Postup prijatia hodnôt ETV do života žiakov je daný skutočnosťou, že každému rozhodnutiu človeka predchádza poznanie (reflexia) a každé poznanie sa začína zmyslovým vnímaním. V ETV je odporúčaná schéma vyjadrená v pojmoch:

1. senzibilizácia – scitlivenie (emocionálne i kognitívne) na problém, na tému, na hodnotu
2. nácvik v podmienkach triedy,
3. reálna skúsenosť - transfer (v rodine, na ulici, medzi kamarátmi...).

Učiteľ pritom používa rôzne metódy a techniky (hru, hranie rolí, hranie scénok, anketové metódy, metódu posilňovania, problémové vyučovanie, dramatizácia ...) V etickej výchove im hovoríme zjednodušene – cvičenia, aktivity. Je dôležité si uvedomiť, že aktivity sú len prostriedkom, ktorý umožní **hodnotovú reflexiu**, tá je súčasťou každého kroku. (Hodnotenie prežitého rozumom napr. – Čo som prežil? Čo som si uvedomil? Ako to súvisí so životom vo mne, okolo mňa? Čo z toho vyplýva pre môj život?) Bez reflexie by ostal žiakovi iba pekný zážitok, ktorý sotva ovplyvní jeho postoje a správanie. Preto je v metodických príručkách osobitná časť venovaná otázkam vhodným na reflexiu. Ak nacvičíme so žiakmi určité správanie (napr. pozdrav, ospravedlnenie, odmietnutie...) v triede, ešte to neznamena, že to budú robiť aj doma a na ulici. Máme však k dispozícii viacero techník, ktoré napomáhajú tomu, aby žiaci osvojené zručnosti a skúsenosti prenášali do každodenného života (napr. záznamy pozorovaní, vedenie denníka, zbieranie článkov, interview s rodičmi alebo inými osobami...). Tejto časti hovoríme v etickej výchove transfer – prenos z hodiny ETV do bežného života rodiny, triedy a iných vzťahov, do ktorých žiak vstupuje.

Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je zážitkové učenie, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôsobuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete.

Žiaci počas hodín ETV sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali. Je to východisková pozícia, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy, ktorú učiteľ na danú aktivitu zvolil.

Pri vyučovaní etickej výchovy v špeciálnych základných školách sa využívajú metódy a formy primerané jednotlivým druhom postihnutia žiakov.

Vyučovaciu hodinu najmä na prvom stupni treba členiť tak, aby sa rešpektovali zvláštnosti tohto vývinového obdobia (napr. sedenie v kruhu treba striedať s pohybovými cvičeniami na uvoľnenie i aktivizáciu dieťaťa). Treba mať pripravených viac aktivít k danej téme. Prostriedkom, ktorý učiteľ často využíva, je čítanie rozprávok, príbehov. Vhodné obrázky, audio i videonahrávky, CD - roomy môžu poslúžiť ako motivačný materiál. Deti v mladšom školskom veku radi kreslia a robia pohybové aktivity. Toto všetko sa dá zapojiť do vytvárania situácií, v ktorých sa uplatňujú formy zážitkového učenia.

Učiteľ je na hodine facilitátor, moderátor aktivít. Jasne vysvetľuje inštrukciu. Svojou autoritou napomáha zdarnému priebehu aktivity (z času na čas zasiahne, aby veci usmernil či objasnil). Po každej aktivite učiteľ vedie žiakov k reflexii – uvažovaniu a komunikovaniu poznanej skutočnosti s odkazom na prepojenie so životom. Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovávania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je rozdelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov prvého stupňa. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.

Prepojenie ETV s inými prvkami alternatívnych výchovných postupov (ITV, Montessori, Waldorfská škola...), ktoré sú kompatibilné s cieľmi etickej výchovy, je možné. Upozorňujeme však, že nie je vhodné zamieňať, nahrádzať, resp. uplatňovať tieto projekty v predmete ETV.

Na hodine etickej výchovy žiakov nehodnotíme známku. Je vhodné a žiaduce jednotlivcov slovom oceniť počas hodiny a skupinu žiakov priebežne i na konci hodiny. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.

Literatúra

- Absetz, B.: Robíme to spolu. Bratislava : Hevi, 1996. ISBN 80-85518-52-1
Amnesty International: Deťom o Všeobecnej deklarácii ľudských práv. Bratislava : Archa, 1992. ISBN 80-7115-035-5
Heidbrink, H.: Psychologie morálního vývoje. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-154-1
Kovalíková, S.- Olsenová, K.: Integrované tematické vyučovanie. Bratislava : Faber, 1996. ISBN 80-967492-6-9
Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1998.
Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1993.
Lencz, L. – Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1997.
Páleník, L.: Prosociálne správanie. In: Vybrané kapitoly zo psychológie. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1995.
Podhradský, J. – Kuček, J.: Vieš to? Bratislava: SPN, b.r. ISBN 80-08-01767-8
Kolláriková, Z. – Pupala, B.: Predškollní a primární pedagogika. Predškolská a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7

Roche Olivar, R.: Etická výchova. Bratislava : Orbis Pictus, 1992.

Vacek, P.: Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech. Hradec Králové : Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-101-5

Predmet Hudobná výchova

Ciele predmetu

Cieľom hudobnej výchovy v 1. ročníku ZŠ je nadviazať na hrové činnosti preprimárneho vzdelávania, pokračovať v nich a postupne využívať hudobné experimentovanie ako príležitosť na uplatňovanie poznávania zákonitostí hudby.

Prostredníctvom

- poznania a precítenej interpretácie slovenských ľudových piesní, pochopením úlohy ľudovej piesne v živote človeka, poznania a interpretácie detských riekaniak, ľudových piesní a počúvaním ich úprav pre detský zbor a klavír postupne *si osvojiť hudobný materinský jazyk* a takto prispieť k formovaniu kultúrnych kompetencií žiakov,
- poznania slovenského zvykoslovia, vlasteneckých piesní, umeleckého spracovania ľudových piesní hudobnými skladateľmi, minulej a súčasnej podoby ľudových piesní získať základy národnej identity a vlastenectva,
- postupného poznávania umeleckých artefaktov ich chápať ako prirodzenú súčasť svojho života.

Obsah	Kompetencie	Výstup
Hry so spevom, jednoduché slovenské ľudové piesne, detské piesne v rozsahu c ¹ – a ¹ , umelecké úpravy ľudových piesní, krátke skladbičky pre deti. Sluchová príprava intonácie 5., 6., 3 stupňa v durovej tónine, rytmizácia slov a riekaniak, rytmické a melodické hry, realizácia rytmu pozostávajúceho z štvrtových a osminových hodnôt, vyjadrenie obsahu piesní a skladbičiek pohybom. Zvuk, tón, reč, spev.	<p>Vokálno-intonačné činnosti</p> <p>Získať základné spevácke zručnosti a návyky.</p> <p>Detské a ľudové piesne spievať čisto a rytmicky presne, adekvátne nálade.</p> <p>Poznať a správne realizovať hodnoty nôt ,</p> <p>(štvrtová, osminová + pomlčky).</p> <p>Inštrumentálne činnosti</p> <p>Poznať jednoduché rytmické nástroje a ovládať techniku hrania na nich. Pomocou detských hudobných nástrojov podporiť náladu piesne.</p> <p>Hudobno-pohybové činnosti</p> <p>Vedieť správne chodiť a pochodovať podľa hudby, reagovať na zmeny tempa a dynamiky.</p> <p>Percepčné činnosti</p> <p>Poznať krátke veku primerané hudobné skladby a pohybom reagovať naň.</p> <p>Hudobno-dramatické činnosti</p>	<p>Vedieť čisto a so správnym výrazom primeraným piesni zaspievať minimálne 12 detských a ľudových piesní, hier so spevom.</p> <p>Vedieť hrať jednoduché rytmické motívy pozostávajúce z hodnôt štvrtových, osminových nôt a pomlčiek.</p> <p>Pohybom správne reagovať na hudbu.</p> <p>Poznať minimálne 4 hudobné skladby a ich autorov, dokázať vystihnúť náladu hudby.</p>

	Vytvárať vlastnú hudobnú krajinu v danom tónovom priestore. Hudobné nástroje chápať ako prostriedok na vykreslenie prostredia, postáv a nálad.	Uskutočniť minimálne 1 hudobno-dramatické vystúpenie
--	--	--

Poznámka.: Hudobný materiál odporúčame čerpať z učebnice Hv pre 1. ročník. ZŠ.

Hudobno-výchovný proces:

V 1. ročníku ZŠ hudobná výchova nadväzuje na preprimárne vzdelávanie, preto osvedčeným médiom pedagogického procesu je **hra** na primeranej mentálnej úrovni žiaka. Zámerom hudobno-výchovnej práce je zapojiť každého žiaka do hudobných aktivít. Uplatňujú sa všetky druhy hudobných činností, z ktorých dominujú spevácke a hudobno-pohybové. Kladieme dôraz na hudobné zážitky, ktorých prameňom je v prvom rade hudba a proces sebarealizácie, pocit úspešnosti. Prostredníctvom hry s hudbou a jej prvkami prehlbujeme počiatočný spontánny záujem o hudbu a hudobné prejavy tak, aby vnímanie hudby a hudobné aktivity prinášali radosť a aj určitý relax, uvoľnenie. Usilujeme sa o to, aby sme žiakom poskytovali optimálne podnety pre ich hudobnú aktivitu, preto striedame rôzne hudobné činnosti, uprednostňujeme zážitkové a skúsenostné metódy, metódu hrania rolí, hrové formy pri získavaní hudobných skúseností, riadené objavovanie hudby. Je žiaduce, aby každá vyučovací hodina mala svoj cieľ, k splneniu ktorého smeruje každá činnosť žiakov a usmerňujúca práca učiteľa. Takýto postup vylučuje izolovanosť hudobných činností a je predpokladom systematickej hudobno-výchovnej práce.

Predmet: **Telesná výchova**

1. Charakteristika učebného predmetu:

Zameranie telesnej výchovy v primárnej edukácii je dominantne na telesné, funkčné a pohybové zdokonaľovanie, čím sa prispieva k upevňovaniu zdravia, zdravotne orientovanej zdatnosti a pohybovej výkonnosti. Telesná výchova poskytuje elementárne teoretické a praktické vzdelanie z oblasti pohybu a športu, významne prispieva k psychickému, sociálnemu a morálnemu vývinu žiakov, prispieva k formovaniu kladného vzťahu k pohybovej aktivite a plní aj významnú kompenzačnú funkciu v procese edukácie.

Svojím zameraním má telesná výchova výnimočné a špecifické postavenie v rámci vzdelávania žiakov mladšieho školského veku. Využíva predovšetkým široké spektrum pohybových prostriedkov, ktoré prispievajú k celkovému vývinu osobnosti s akcentom na hrubú i jemnú motoriku. Prostredníctvom pohybu – pohybových

2. Ciele učebného predmetu:

cvičení, hier a súťaží pozitívne ovplyvňuje zdravotný stav žiakov.

Ciele telesnej výchovy v primárnej edukácii vychádzajú zo všeobecných cieľov vzdelávacej oblasti „Zdravie a pohyb“ platných pre celú školskú telesnú výchovu a zároveň postupné plnenie cieľov primárnej edukácie prispieva k naplneniu týchto všeobecných cieľov.

Všeobecné ciele vzdelávacej oblasti sú:

- stimulovať reč a myslenie počas telovýchovných činností,
- podporovať procesy sebapoznávania a sebakontroly pri aktívnej pohybovej činnosti,
- podporovať aktivitu, fantáziu a kreativitu žiakov pri pohybových aktivitách,

- formovať pozitívny vzťah k telesnej výchove, pohybovým aktivitám, športu,
- kultivovať pohybový prejav s akcentom na správne držanie tela,
- vytvárať podmienky pre optimálny rozvoj zdravotne orientovanej zdatnosti,
- podporovať získavanie poznatkov o otázkach vplyvu pohybu na zdravie,
- uplatňovať zásady hygieny a bezpečnosti pri pohybovej činnosti.

Hlavným cieľom telesnej výchovy v primárnej edukácii je pozitívna stimulácia vývinu kultúrne gramotnej osobnosti prostredníctvom pohybu s akcentom na zdravotne orientovanú zdatnosť a radostné prežívanie pohybovej činnosti.

Ďalšie ciele sú:

Cieľ zameraný na osobnostný rozvoj:

Mať vytvorenú elementárnu veku primeranú predstavu o vlastných pohybových možnostiach a pohybovou činnosťou prispievať k optimálnemu stupňu rozvoja osobnosti ako celku i po stránke kognitívnej, emocionálnej, sociálnej, morálnej.

Cieľ zameraný na zdravie:

Vnímať zdravie a pohybovú aktivitu ako jeho nevyhnutnú súčasť pri formovaní vlastného zdravého životného štýlu a jeho uplatňovaní v každodennom živote. Formovať osobnú zodpovednosť za vlastné zdravie.

Cieľ zameraný na motoriku:

Mať osvojené elementárne pohybové zručnosti a vytvorené pohybové návyky súvisiace so základnými lokomóciami, mať optimálne primerane veku rozvinuté pohybové schopnosti, preukazovať elementárne vedomosti a poznatky z telesnej výchovy a športu pri realizácii pohybových činností.

Cieľ zameraný na postoje:

Prejavovať záujem o pohybové činnosti, prezentovať pozitívny vzťah k ich pravidelnej realizácii, aplikovať ich v každodennom živote.

Kompetencie absolventa primárneho vzdelávania z telesnej výchovy sú:

- má vytvorený základný pojmový aparát na veku primeranej úrovni prostredníctvom poznatkov z realizovaných pohybových aktivít, aktuálnych skúseností a športových záujmov,
- dokáže v pohybových činnostiach uplatňovať princípy fair - play, je tolerantný k súperom pri súťažiach, vie kooperovať v skupine, akceptuje práva a povinnosti účastníkov hry, súťaže a svojim správaním prispieva k nerušenému priebehu športovej akcie,
- má osvojené elementárne vedomosti a zručnosti z telesnej výchovy, vie ich aplikovať a tvorivo rozpracovať v pohybových aktivitách v škole i vo voľnom čase,
- má na veku primeranej úrovni rozvinuté pohybové schopnosti, ktoré vytvárajú predpoklad pre optimálnu zdravotne orientovanú zdatnosť,
- dokáže v každodennom živote uplatňovať zásady hygieny, bezpečnosti a ochrany vlastného zdravia,
- pozná a uvedomuje si význam pohybu pre zdravie a dokáže svoje zdravie upevňovať prostredníctvom každodenného pohybu.

Špecifikácia kompetencií, ktoré si má žiak rozvíjať v kontexte s kľúčovými kompetenciami a ich prepojenie so vzdelávacou oblasťou a učebným predmetom:

Komunikácia v materinskom jazyku a v cudzích jazykoch:

- vyjadrovať sa veku primeranou športovou terminológiou,
- vyjadrovať svoje názory, vedomosti a pocity súvisiace s realizovanými pohybovými aktivitami,
- interaktívne a kreatívne reagovať na otázky súvisiace so športovou činnosťou,
- dokázať komunikovať o aktuálnych športových udalostiach v škole, obci, regióne ale i významných športových súťažiach a sviatkoch (OH, MS, ME ap.).

Matematická kompetencia a základné, kompetencie v oblasti vedy a techniky:

- pri rozvoji matematických modelov myslenia využívať vyjadrovanie telom a pohybom,
- rozvíjať priestorové myslenie prostredníctvom pohybových aktivít,
- rozvíjať logické myslenie prostredníctvom taktických úloh v pohybových činnostiach,
- využívať poznatky o tele človeka, jeho pohyboch a účinkoch.

Digitálna kompetencia:

Využívať informačné technológie na vyhľadávanie potrebných informácií súvisiacich so športovými aktivitami.

Naučiť sa učiť:

- aktívne využívať informácie zo školskej telesnej výchovy vo voľnom čase
- mať záujem (byť motivovaný) o ďalšie vzdelávanie sa v oblasti športu.

Spoločenské a občianske kompetencie:

- vytvoriť si vlastnú identitu (nájsť si svoje miesto) pri aktívnej športovej činnosti – svojej účasti na nej v rámci skupiny, tímu ap.,
- vedieť rešpektovať práva i povinnosti (svoje i iných) pri realizovaných športových aktivitách,
- vedieť kooperovať pri športových aktivitách,
- byť tolerantný pri iných názoroch na riešenie aktuálneho problému súvisiaceho so športovou aktivitou a zároveň asertívny pri nastoľovaní svojich požiadaviek a formulovaní svojich názorov.

Iniciatívnosť a podnikavosť:

- vedieť s kamarátmi realizovať aj vo voľnom čase naučené pohybové hry a športové aktivity v rôznom prostredí
- byť iniciatívny pri aplikácii pohybových činností do svojho vlastného denného režimu

Kultúrne povedomie a vyjadrovanie:

- mať motorickú gramotnosť (ako výsledok pohybového vzdelávania), ktorá je súčasťou kultúrnej gramotnosti človeka.

3. Obsah

Prehľad tematických celkov (TC)

1. Základné lokomócie a nelokomočné pohybové zručnosti
2. Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry
3. Kreatívne a estetické pohybové činnosti
4. Psychomotorické cvičenia a hry
5. Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti

Časová dotácia

Tematický celok (TC)	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník
<i>Základné lokomócie a nelokomočné pohyb.zručnosti</i>	30%	30%	30%	30%
<i>Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry</i>	30%	30%	30%	30%
<i>Kreatívne a estetické pohybové činnosti</i>	15%	15%	15%	15%
<i>Psychomotorické cvičenia a hry</i>	15%	15%	15%	15%
<i>Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti</i>	10%	10%	10%	10%

Tematické celky (obsah formulovaný v celku pre celý stupeň vzdelávania)

:

TC: Základné lokomócie a nelokomočné pohybové zručnosti

Kompetencia:

Mať primerane veku a svojim schopnostiam osvojené základné lokomócie (ako elementárne predpoklady pre zvládnutie základných atletických disciplín), poradové cvičenia (ako predpoklady účelnej organizácie pohybových činností v priestore) a elementárne zručnosti z akrobacie (ako predpoklady pre zvládnutie základných gymnastických zručností), poznať ich možnosti aplikácie a vnímať ich význam pre život a šport.

Vedomosti:

- základné lokomócie – poznať, vedieť pomenovať,
- poradové cvičenia – poznať základné a vedieť ich pomenovať,
- elementárna terminológia (názvoslovie) gymnastických polôh, pohybov a cvičení,
- význam základných lokomócií, poradových a gymnastických cvičení,
- základné pravidlá atletických a gymnastických súťaží,
- zásady bezpečnosti a hygieny pri týchto cvičeniach.

Schopnosti a zručnosti:

- proporcionálny rozvoj pohybových schopností prostredníctvom základných lokomócií a nelokomočných zručností (s akcentom na senzitivné obdobia),
- osvojovanie si základných lokomócií v rôznych obmenách, v rôznom priestore,
- osvojenie si základov techniky behov, skokov, hodov,
- na podnet vykonávať základné polohy a pohyby tela a jeho častí,
- vykonávať pohyby okolo rôznych osí tela (obraty, prevaly, kotúle ap.),
- osvojenie si základov techniky kotúľov, stojok, skokov.

Postoje :

- pozitívne vnímať základné lokomócie a nelokomočné zručnosti ako potrebnú a nevyhnutnú súčasť pohybového prejavu človeka a prostriedku na upevňovanie si zdravia,
- správne vnímať význam poradových cvičení pre účelnú organizáciu, bezpečnosť, efektívnejšiu komunikáciu využitie času na cvičenie a športovanie,
- prejavovať snahu o sebazdokonaľovanie v týchto aktivitách.

TC: Manipulačné (MH), pohybové (PH) a prípravné športové hry (PŠH)

(Tradičné aj netradičné hry)

Kompetencia:

Byť aktívny pri úlohách vyplývajúcich z pravidiel hry, prejavovať schopnosť spolupracovať, dodržiavať dohodnuté pravidlá, technicky správne manipulovať s náčiním a pohybovať sa s ním, odhadovať pohyb náčinia a prispôbiť mu vlastný pohyb v rôznych situáciách a obmenách, prejavovať pozitívny postoj k herným činnostiam, uplatňovať zásady kultúrneho správania sa na športových podujatiach.

Vedomosti:

- základné herné činnosti jednotlivca v MH, PH, PŠH- poznať a vedieť pomenovať,
- základné informácie o hrách a súťažiach, význame súťaživosti v športe,
- správna technika základných herných činností jednotlivca,
- poznatky o správnej manipulácii s herným náčiním,
- poznatky o základných pravidlách realizovaných hier,
- poznatky o zásadách kultúrneho správania sa na športových podujatiach,
- zásady bezpečnosti a hygieny pri hrách.

Schopnosti a zručnosti:

- proporcionálny rozvoj všetkých pohybových schopností prostredníctvom hier,
- osvojovanie si základných herných činností jednotlivca v rôznych obmenách,
- osvojovanie si rôznych spôsobov manipulácie s náčiním,
- realizácia hier v rôznom prostredí, v rôznych obmenách a situáciách,
- osvojovanie si pravidiel vybraných hier a schopnosť podľa nich konať a rozhodovať.

Postoje:

- pozitívne vnímať rôzne hry ako významnú súčasť pohybových aktivít človeka,
- dodržiavať zásady fair-play pri realizovaných hrách,
- adekvátne povzbudzovať pri hrách ako ich aktér i ako divák,
- adekvátne reagovať pri víťazstve i prijať prehru s uznaním kvalít súpera.

TC: Kreatívne a estetické pohybové činnosti

(Pohybové prvky z tvorivej dramatiky, pohybové aktivity s hudbou, rytmika, tanec)

Kompetencia:

Mať primerane veku rozvinuté základné senzorické, motorické (pohybové), intelektuálne, kultúrno-umelecké a tvorivé schopnosti, vedieť ich primerane aplikovať v živote i športe prostredníctvom kultivovaného prirodzeného pohybu.

Vedomosti:

- poznať a vedieť pomenovať jednotlivé druhy cvičení a hier, pohybových výrazových prostriedkov tvorivej dramatiky, rytmiky, tanca,
- poznať správnu techniku jednoduchých cvičení, pohybov i nadväzovaných pohybových motívov tanca, rytmiky a tvorivej dramatiky,
- poznať správne držanie tela, polohy tela a jeho častí, pohyby tela a jeho častí v kontexte so slovným alebo hudobným podnetom.

Schopnosti a zručnosti:

- proporcionálny a veku primeraný rozvoj koordinačných pohybových schopností s akcentom na priestorovo – orientačné a rytmické schopnosti,
- veku primeraný rozvoj dramatických schopností a zručností,
- osvojovanie si základných rytmických a tanečných cvičení v rôznych obmenách,
- osvojovanie si základných rytmických a tanečných cvičení v rôznom prostredí, v rôznych obmenách
- rozvoj tvorivej improvizácie, kreativity, imaginácie, vizualizácie.

Postoje:

- pozitívne vnímať spojenie slova, hudby a pohybu ako potrebnú súčasť pohybových činností človeka,
- pozitívne reagovať na partnerov v tanci i hre a upevňovať sociálne vzťahy v skupine,
- prejavovať snahu o sebazdokonaľovanie a dokázať vnímať a precítiť pohyb.

TC: Psychomotorické cvičenia a hry

(Joga, relaxačné, dýchacie, strečingové cvičenia)

Kompetencia:

Mať primerane veku osvojené správne držanie a vnímanie svojho tela pri pohybových činnostiach, vedieť aplikovať širokú škálu cvičení zameraných na vnímanie vzájomného pôsobenia psychiky a pohybu, relaxáciu, dýchanie, flexibilitu ako základ sebapoznania, sebaakceptácie, dôvery vo vlastné sily.

Vedomosti:

- elementárne poznatky o ľudskom tele (časti tela, vnútorné orgány) pri pohybovej činnosti,
- správne držanie tela, polohy tela a jeho častí, pohyby tela a jeho častí - poznať a vedieť pomenovať,
- zásady bezpečnosti, hygieny a psychohygieny pre zdravie.

Schopnosti a zručnosti:

- osvojovanie si základných psychomotorických cvičení v rôznych obmenách (spojenie zmyslového vnímania s kinestetickým v časovo – priestorových vzťahoch),
- proporcionálny rozvoj koordinačných pohybových schopností a flexibility,
- vytváranie návyku správneho držania tela v rôznych polohách,
- vytváranie návyku vedomého parciálneho dýchania, fyziologicky správneho dýchania,
- osvojovanie si pohybových cvičení so zameraním na koncentráciu a pozornosť,
- osvojovanie si pohybových aktivít zameraných na čiastočnú i celkovú relaxáciu.

Postoje:

- pozitívne vnímať prejavy svojho tela pri pohybe, ako potrebnú súčasť pohybu človeka,
- formovať pozitívne vzťahy v skupinách, empatiu.

TC: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti

(Plávanie, turistika, korčuľovanie, lyžovanie a i.)

Kompetencia:

Mať primerane veku osvojené základné zručnosti z plávania, turistiky, korčuľovania, lyžovania, bicyklovania a i., vedieť ich primerane aplikovať v živote i športe.

Vedomosti:

- plávanie – elementárne poznatky o význame plávania, technike základných plaveckých zručností a možnostiach aplikácie plávania vo voľnom čase,
- turistika a pohyb v letnej prírode – elementárne poznatky o význame turistiky, jej druhoch a spôsoboch, pešia turistika a pobyt v prírode – základné zručnosti, cykloturistika a p., informácie o možnostiach aplikácie turistiky vo voľnom čase,
- lyžovanie a pohyb v zimnej prírode – aktivity a hry so sánkami, klzákmi, hry so snehom a na snehu, elementárne poznatky o význame lyžovania, základné pohybové zručnosti z lyžovania, informácie o možnostiach aplikácie lyžovania vo voľnom čase,
- korčuľovanie a pohyb na ľade – kĺzanie a hry na ľade, elementárne poznatky o význame korčuľovania, základné pohybové zručnosti z korčuľovania, informácie o možnostiach aplikácie korčuľovania vo voľnom čase,
- bicyklovanie – elementárne poznatky o význame bicyklovania, základné pohybové zručnosti z bicyklovania, informácie o možnostiach bicyklovania vo voľnom čase.

Schopnosti a zručnosti:

- osvojovanie si základných zručností z plávania, turistiky, korčuľovania, lyžovania v rôznych obmenách,
- proporcionálny rozvoj všetkých pohybových schopností prostredníctvom sezónnych pohybových aktivít,
- rozvoj senzorických schopností – pociťovanie, vnímanie, odhad času, priestoru,
- rozvoj kultúrno – umeleckých schopností – kultúra pohybového prejavu, precítenie pohybu, interpretácia, kreativita,
- rozvoj intelektových schopností – všeobecná inteligencia v kontexte s poznávacími aktivitami,
- realizácia sezónnych pohybových aktivít v rôznom prostredí, v rôznych obmenách.

Postoje:

- pozitívne vnímať pohybové aktivity v prírode ako potrebnú súčasť pohybu človeka,
- pozitívny vzťah k prírode, pohybovým aktivitám v rôznom prírodnom prostredí, ochrana prírody.

4 Vzdelávací štandard – výstup pre 1. stupeň ZŠ

Obsahový štandard (kľúčové pojmy, minimálny obsah)

TC: Základné lokomócie a nelokomočné pohybové zručnosti

Vedieť primerane veku a svojim schopnostiam správne technicky vykonávať základné lokomócie (ako elementárne predpoklady pre zvládnutie základných atletických disciplín), poradové cvičenia (ako predpoklady účelnej organizácie) a elementárne zručnosti z akrobacie (ako predpoklady pre zvládnutie základných gymnastických zručností), poznať ich možnosti aplikácie a vníma ich význam v živote i športe.

Základné pojmy: chôdza, beh, hod, skok, lezenie, plazenie, šplhanie, rad, zástup, družstvo, skupina, čiara, priestor, základné povely poradovej prípravy, štart, cieľ, súťaž, gymnastické náradie (žinenka, mostík, trampolína, lavička, rebriny ap. – čo sa v objekte školy nachádza).

Základné poznatky:

- zásady bezpečného a účelného pohybu v telovýchovných objektoch,
- základy správnej techniky behov, skokov, hodu loptičkou,
- základy správnej techniky gymnastických cvičení,
- o význame základných lokomočných a nelokomočných pohybov.

Základné pohybové aktivity:

- bežecká abeceda, beh – rýchly, vytrvalostný, skok do diaľky, hod loptičkou,

- kotúle – vpred, vzad, stojka na lopatkách, rovnovážne výdrže, obraty, poskoky, skoky na pružnom mostíku a trampolíne, výskoky a zoskoky z gymnastického náradia.

TC: Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry

Vedieť primerane veku a svojim schopnostiam správne technicky manipulovať s herným náčiním, poznať a aplikovať v hre dohodnuté pravidlá, byť v hre aktívny a prejavovať k nej pozitívny postoj.

Základné pojmy: pohybová hra, hráč, spoluhráč, súper (protihráč), kapitán, rozhodca, pravidlá hry, ihrisko (hrací priestor, hracia plocha), bránka, kôš, hracie náčinie (lopta, pálka, hokejka ap.), gól, bod, prihrávka, strelba, vedenie lopty, držanie lopty, útok – útočník, útočná činnosť, obrana – obranca, obranná činnosť.

Základné poznatky:

- **o pravidlách realizovaných hier,**
- **o správnej technike základných herných činností jednotlivca realizovaných hier,**
- **o význame jednotlivých hier na rozvoj určitých pohybových schopností alebo osvojovaných pohybových zručností,**
- **o význame hier pre zábavu i zdravie.**

Základné pohybové aktivity:

- hry so zameraním na manipuláciu s rôznym tradičným, ale aj netradičným náčiním,
- pohybové hry zamerané na rozvoj pohybových schopností (kondičných, koordináčnych),
- pohybové hry zamerané na precvičovanie osvojovaných si elementárnych pohybových zručností rôzneho charakteru (gymnastických, atletických, plaveckých ap)
- Prípravné športové hry – zamerané na futbal, basketbal, hádzanú, volejbal, tenis.

TC: Kreatívne a estetické pohybové činnosti

Vedieť primerane veku a svojim schopnostiam správne technicky vykonávať cvičenia s dôrazom na presnú lokalizáciu pohybov v čase a priestore, poznať ich možnosti aplikácie, dokázať vyjadriť pohybom slovný, názorný i hudobný motív a vnímať ich, poznať význam kultivovaného a estetického prejavu v živote i športe.

Základné pojmy: rytmika, tanec – jeho druhy, tanečný krok, tanečný motív, pohybová tvorivosť, fantázia pri pohybovej činnosti, tanečná improvizácia.

Základné poznatky:

- o význame pohybovej kultúry (správneho pohybového prejavu) pri realizácii pohybových činností – akcent na správne a estetické držanie tela, kultúrnosť (kultivovaný pohybový prejav).

Základné pohybové aktivity:

- tanečná a štylizovaná chôdza, beh, skoky, poskoky, so zameraním na správne a estetické držanie tela ako celku i jeho častí v rôznych polohách,
- rytmizované pohyby s využitím hudby alebo rôznych jednoduchých hudobných nástrojov,

- pohyby so slovným navádzaním, napodobňovacie pohyby (napr. zvierat, športovcov, činností človeka),
- pohybová improvizácia na hudobné motívy, alebo zadané témy,
- tanečná improvizácia na základne naučených tanečných krokov, motívov, väzieb.

TC: Psychomotorické cvičenia a hry

Vedieť primerane veku a svojim schopnostiam vykonávať základné psychomotorické cvičenia poznať ich význam, možnosti aplikácie, dokázať vyjadriť pohybom navodený motív, vnímať význam cieleného pohybu pre zdravie (antistresové cvičenia).

Základné pojmy: názvy častí tela, polôh tela i jeho častí, správne držanie tela

Základné poznatky:

- o význame pohybu i jednotlivých druhoch cvičení pre zdravý vývin,
- o prejavoch a reakciách organizmu na pohybovú aktivitu,
- o správnom dýchaní pri cvičení i každodenných aktivitách.

Základné pohybové aktivity:

- koordináčne cvičenia a hry,
- relaxačné (uvoľňovacie) cvičenia a hry,
- aktivity zamerané na rozvoj dýchania,
- naťahovacie (strečingové) cvičenia,
- cvičenia na rozvoj flexibility.

TC: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti

Vedieť základy elementárnych pohybových zručností súvisiace s realizovanými sezónnymi pohybovými činnosťami (plávaním, turistikou, korčuľovaním, lyžovaním, bicyklovaním a i.), poznať ich možnosti aplikácie a vnímať ich význam v živote i športe

Základné pojmy: plavecký spôsob (kraul, znak, prsia), splývanie, štartový skok, obrátka, turistika – jej druhy a formy, turistický výstroj, turistický chodník, turistická značka, korčuľovanie – kolieskové korčule, korčule, sánkovanie, lyžovanie, lyže – zjazdové, bežecké, skokanské, zjazd, slalom, beh na lyžiach.

Základné poznatky:

- o význame otužovania sa, plávania, pobytu a pohybu v prírode v každom ročnom období pre zdravie s akcentom na špecifiká jednotlivých období,
- o hygiene, pravidlách pohybu a bezpečnosti pri realizácii plávania a aktivít v prírode,
- o technike základných pohybových zručností realizovaných aktivít v prírode.

Základné pohybové aktivity:

- cvičenia a hry zamerané na oboznámenie sa s vodným prostredím, splývanie, dýchanie a orientáciu vo vode,
- skoky do vody z rôznych polôh,
- nácvik techniky jedného plaveckého spôsobu,
- chôdza a jej rôzne druhy a spôsoby vzhľadom k povrchu a terénu,
- jazda, hry a súťaže na kolobežke, bicykli,
- korčuľovanie – jazda vpred, vzad, zastavenie, obrat, hry a súťaže na korčuliach
- lyžovanie – základná manipulácia s lyžami a palicami, chôdza, obraty, výstupy, zjazdy, brzdenie jazdy, oblúky.

Výkonový štandard (požiadavky na spôsobilosti – vychádzajú z kompetencií)

TC: Základné lokomócie a nelokomočné pohybové zručnosti

- Správne pomenovať základné lokomócie, základné nelokomočné pohyby, základné atletické disciplíny, základné cvičenia z akrobacie a poradové cvičenia realizované vo výučbe.
- Ukázať správne technické predvedenie základných lokomócií i základných akrobatických cvičení v rôznych obmenách.
- Uplatniť základné lokomócie, poradové cvičenia i gymnastické zručnosti v hrách, súťažiach a iných pohybových činnostiach.

TC: Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry

- Pomenovať a poznať základné herné činnosti jednotlivca, poznať názvy hier realizovaných vo výučbe.
- Aplikovať v hre dohodnuté pravidlá a rešpektovať ich.
- Ukázať a uplatniť správnu techniku manipulácie s náčiním.
  - Ukázať a uplatniť správnu techniku herných činností jednotlivca v hrách realizovaných vo výučbe.
  - Využiť naučené zručnosti z hier v rôznom prostredí (telocvičňa, príroda, voda) a aplikovať ich aj v bežnom živote (vo voľnom čase).

TC: Kreatívne a estetické pohybové činnosti

- Správne pomenovať základné gymnastické cvičenia, tanečné kroky a činnosti realizované vo výučbe.
- Ukázať správne technické predvedenie rytmických cvičení, tanečných krokov, motívov v rôznych obmenách realizovaných vo výučbe.
- Zladiť pohyby, chôdzu, skoky a beh s rytmom navodeným potleskom, zvukovým signálom, hudbou.
- Uplatniť prvky rytmiky a tanca v hudobno – pohybových, tanečných a dramatických hrách, no i pri iných pohybových činnostiach.

TC: Psychomotorické cvičenia a hry

- Správne pomenovať základné polohy tela, druhy realizovaných cvičení z oblasti psychomotoriky.
- Ukázať správne základné polohy tela a primerane svojim schopnostiam vykonávať psychomotorické cvičenia v rôznych obmenách.
- Uplatniť prvky psychomotoriky a psychomotorických hier a prežívať pocity radosti z pohybu a hry.
- Poznať jednoduché testy na posudzovanie svojej flexibility, držania tela, dýchania.

TC: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti

- Správne pomenovať základné pohybové činnosti vo výučbe realizovaných druhov sezónnych pohybových aktivít.
- Ukázať správne technické predvedenie elementárnych pohybových zručností vo výučbe realizovaných sezónnych pohybových činností v rôznych obmenách.
- Uplatniť prvky sezónnych pohybových činností v hrách, súťažiach ap. v škole i vo voľnom čase.

Proces:

K organizačným formám:

V primárnej edukácii je úlohou školy zabezpečiť komplexný pohybový režim žiakov danej školy. Pre splnenie všetkých cieľov telesnej výchovy je potrebné realizovať tieto organizačné formy:

- ranné cvičenia (denne na začiatku 1. vyučovacej hodiny),
- telovýchovné chvíľky počas vyučovacích hodín (denne niekoľkokrát na všetkých predmetoch, keď učiteľ pozoruje u žiakov únavu resp. nekoncentrovanosť),
- rekreačné využívanie prestávok (denne predovšetkým cez veľkú prestávku využívať možnosti školského dvora, telocviční, voľných priestorov ap.). V prípade nepriaznivého počasia (nedá sa ísť von, v triedach a na chodbách je vydýchaný vzduch) zabezpečiť potrebu okysličovania organizmu 2 – 3 minútovými aktivizačnými cvičeniami na začiatku vyučovacích hodín,
- vyučovacia hodina telesnej výchovy (hlavná organizačná forma),
- vyučovacia hodina integrovanej telesnej výchovy (so spoluúčasťou žiakov zdravých a zdravotne oslabených v tom istom rozsahu ako riadna telesná výchova),
- pohybové aktivity v školskom klube (ako dôležitá súčasť popoludňajšie činnosti),
- záujmové krúžky na škole s pohybovým zameraním (výberová forma aktivít),
- školské športové súťaže – pravidelné i jednorazové,
- kurz základného plávania,
- škola v prírode (v rôznom ročnom období s aktívnym využitím sezónnych športových aktivít v prírode),
- cvičenia v prírode (2 x ročne v rozsahu po 4 hodiny v každom ročníku).

Na školách, ktoré majú vyhovujúce podmienky pre vytváranie špecializovaných oddelení pre žiakov zdravotne oslabených sa odporúča realizovať samostatné povinné hodiny zdravotnej telesnej výchovy. Obsah vyučovania sa realizuje podľa samostatných učebných osnov. Ak sa samostatné oddelenia nevytvárajú, žiak navštevuje vyučovanie telesnej výchovy spolu s intaktnými žiakmi a realizuje sa integrované vyučovanie. Zásady integrácie na hodinách telesnej výchovy sú uvedené v učebných osnovách zdravotnej telesnej výchovy (UO pre ZTV I. a II. stupeň základnej školy – schválené 9.5.2003, č.526/2003, platné od 1.9.2003).

K projektovaniu učiva:

Učivo jednotlivých tematických celkov je široko koncipované preto, aby si učiteľ vzhľadom k reálnym podmienkam školy a špecifikám svojej triedy mohol vybrať adekvátne pohybové prostriedky, ktorými môže splniť projektované ciele a prispieť k rozvoju kompetencií žiakov.

Učivo je koncentrované do 5 tematických celkov. Realizácia obsahu týchto celkov by mala byť proporcionálne rozčlenená do všetkých ročníkov. V prvom ročníku sa začína najjednoduchšími pohybovými činnosťami každého celku. Podľa úrovne zvládnutia realizovaných činností postupuje učiteľ vo výbere ďalších zručností. Pri projektovaní učiva treba zabezpečiť predovšetkým proporcionálny rozvoj pohybových schopností.

V jednotlivých tematických celkoch je poskytnutý dostatočný priestor na tvorivú aplikáciu obsahu učiva učiteľom vzhľadom k možnostiam školy i konkrétnych žiakov. Očakáva sa citlivý prístup učiteľa pri výbere takých cvičení a hier, ktorými bude možné u každého žiaka dosiahnuť postupný rozvoj kompetencií.

Program nevyčleňuje zvlášť tematický celok zameraný na poznatky o športe a zdraví, olympizme (olympijská výchova). Očakáva sa, že učiteľ bude sprostredkovať poznatky priebežne počas výučby a v kontexte s danou pohybovou činnosťou. Tým sa predpokladá vytvorenie ucelenej predstavy o vedomostiach a zručnostiach danej aktivity a ďalších poznatkoch s ňou súvisiacich.

K procesu výučby:

V každom tematickom celku treba vytvoriť priestor pre sebazpoznávanie žiakov prostredníctvom pohybu, rozvoj tvorivosti žiakov a pohybovú improvizáciu. Vytvárať úlohy divergentného typu, aby aj žiaci objavovali a hľadali možné riešenia v pohybových úlohách.

Vytvárať tiež priestor na samostatné oboznamovanie sa žiakov s novým náčiním, novými pohybovými činnosťami ap. Realizovať systematicky komunikáciu s jednotlivcom, skupinou i triedou o realizovaných činnostiach, splnených resp., nesplnených úlohách, pocitoch a náladách pri cvičení, hre a súťažení.

Tematický celok „Základné lokomočné a nelokomočné pohybové zručnosti“ poskytuje veľký priestor na aplikáciu širokej škály pohybových činností. Zaraďujú sa do neho prvky poradovej prípravy, ktorá má byť funkčná z hľadiska účelnej organizácie činností v priestore, z hľadiska bezpečného pohybu v priestore i z hľadiska efektívneho využívania času na pohybové aktivity. Odporúčame vyhýbať sa drilovému nácviku jednotlivých prvkov prípravy. Za vhodné sa považujú predovšetkým hry, v ktorých si nenásilným a veku primeraným spôsobom dané aktivity žiaci osvoja.

Podstatnú časť tematického celku tvorí rozvoj základných lokomócií. Túto časť pohybového vzdelávania treba vnímať ako prípravu pre základné atletické disciplíny – beh, skok, hod. Žiaci si postupne osvojujú elementárne základy techniky týchto činností a postupne ich vzájomné kombinácie napr. chôdza a skok, beh a skok.

Treťou časťou tematického celku sú elementárne zručnosti z akrobacie, ktoré sa vnímajú ako predpoklady pre zvládnutie základných gymnastických zručností. Akcentujú sa predovšetkým zmeny polôh, obraty, prevraty, polohy strmhľav a tiež pohyb po zúžených a zvýšených plochách opory. Samozrejme sa tieto činnosti kombinujú so základnými lokomóciami.

Odporúča sa pri projektovaní učiva využívať aj náčinie a náradie, ktoré má škola k dispozícii. Nenásilným a veku primeraným spôsobom sa s ním žiaci postupne oboznamujú a realizujú jednoduché cvičenia. Odporúča sa využívať predovšetkým pružný mostík, trampolíny, fit – lopty a balansovadlá.

V tematickom celku „Hry“ sa začína manipulačnými hrami, ktoré nadväzujú na hry charakteristické pre predškolskú telesnú výchovu. Žiaci sa oboznamujú s rôznym športovým ale i netradičným náčiním a spôsobmi manipulácie s ním. Tu sa vytvára veľký priestor na samostatné objavovanie rôznych možností manipulácie s náčiním žiakmi. Na základe toho učiteľ môže zdokonaľovať jednotlivé činnosti a aplikovať ich v nenáročných manipulačných hrách.

Pohybové hry nadväzujú na manipulačné a tvoria významnú časť výučby telesnej výchovy v primárnej edukácii. Mali by byť realizované počas všetkých štyroch ročníkov. Odporúča sa proporcionálne zaraďovanie všetkých druhov pohybových hier (skákačky, naháňačky, triafačky ap.) a tiež hier zameraných na rozvoj všetkých pohybových schopností.

Paralelne s nimi sa v treťom a štvrtom ročníku zaraďujú prípravné športové hry. Učiteľ si môže podľa podmienok a tradícií školy vyberať z rôznych športových hier. K základným hrám, ktorých elementárne základy herných činností jednotlivca by mali žiaci zvládnuť patrí futbal, basketbal, hádzanú, volejbal a tenis. Odporúčame však realizovať aj základy hier, ktoré sa stávajú na školách obľúbenými – frisbee, florbal, korfbal ap.

V tematickom celku „Kreatívne a estetické pohybové činnosti“ sa vytvára priestor pre kreatívneho učiteľa. Rôznymi pohybovými prostriedkami môže dosiahnuť rozvoj požadovaných kompetencií. Široká škála výrazových prostriedkov rytmiky, tanca, tvorivej dramatiky i gymnastiky vytvára podmienky aj pre rozvoj tvorivosti žiakov. Akcentujeme dôraz na utváranie a upevňovanie návyku správneho držania tela a estetického a kultivovaného pohybového prejavu.

V prvom ročníku odporúčame začínať jednoduchými rytmickými cvičeniami kde sa pohyb spája so slovom, s vytlieskavaním, vydupávaním. Vhodná je celá škála riekaniek a motivovaných pohybov. Postupne možno pridávať dramatizáciu. Príbehy zo života zvierat, rozprávkových bytostí či fantastického sveta sú výborným námetom na pohybové stvárnenie a tvorivú improvizáciu.

V druhom ročníku sa odporúča vo väčšej miere využívať hudbu. Možno používať jednoduché hudobné nástroje (tamburína, ozvučené paličky alebo vyrobené nástroje žiakmi) a rytmizovať pohyb. Základné tanečné kroky a malé tanečné väzby sú základom pre osvojovanie si niektorých regionálnych ľudových tancov, alebo aj tancov moderných. Výber sa ponecháva na učiteľa a jeho možnosti.

V poslednom ročníku sa odporúča klást' dôraz na schopnosť tvoriť vlastné zostavy či malé väzby resp., dokázať improvizovať na hudobný motív ap.

Tematický celok „*Psychomotorické cvičenia a hry*“ je vnímaný ako významná súčasť prípravy žiaka na zvládnutie náročných úloh v škole i živote. Akcentuje sa význam týchto pohybových aktivít pre zdravie žiaka. Poznávaním vlastného tela, jeho možností a limitov sa žiak postupne učí vnímať telo ako celok. Správne držanie tela pri rôznych polohách, správne dýchanie a schopnosť relaxácie sú základnými úlohami, ktoré vedú k získaniu potrebných kompetencií.

Učiteľ podobne ako pri predchádzajúcom tematickom celku môže využívať rôzne pohybové prostriedky, ktorými žiakom sprostredkuje potrebné informácie a základné zručnosti. Ak má učiteľ teoretickú i praktickú prípravu z jogy, môže aplikovať relaxačné a dychové cvičenia z tohto systému.

K aplikácii základných psychomotorických cvičení a hier však nie je treba žiadny špeciálny výcvik. Psychomotorika je zameraná na prežívanie pohybu, radosti z pohybu. Psychomotorika patrí k faktorom podporujúcim zdravie. Žiak sa učí vnímať svoje telo, jeho časti. Významnou úlohou je aj naučiť žiaka vnímať svalové napätie a uvoľnenie a jeho spojenie s duševným napätím, ale i celkové pocity svojho tela pri cvičení. Cieľom snaženia učiteľa by malo byť, aby žiaci prostredníctvom pohybu získavali čo najviac skúseností a poznatkov o sebe z hľadiska fyziologického, kognitívneho i emocionálneho. Tieto poznatky sa potom stávajú základom pre sebaopoznanie, sebazdokonaľovanie a konanie.

Významným prvkom sú psychomotorické hry. Umožňujú prejavovať individualitu osobnosti a súčasne zapájajú žiaka do kolektívu. Sú typické tiež tým, že využívajú netradičné pomôcky a nie sú v nich víťazi a ani porazení. Môžu byť zamerané na rozvoj hmatového, optického či akustického vnímania, alebo na rozvoj rovnováhy či priestorovej orientácie.

Široko koncipovaným je aj tematický celok „*Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti*“. Vzhľadom k rôznorodým podmienkam regiónov a škôl sa ponecháva možnosť výberu konkrétnych sezónnych činností na školu. Za dôležité sa však považuje, aby všetky školy zabezpečili primeraný rozsah sezónnych činností počas celého školského roka vo všetkých ročníkoch a tým zabezpečili primerané podmienky na otužovanie sa detí ako významného prvku pri prevencii chorôb a upevňovaní zdravia.

Aktivity turistického charakteru sú nenáročné a možno ich realizovať počas celého roka. Akcentuje sa predovšetkým chôdza po rôznych povrchoch, terénoch a prekonávanie terénnych prekážok.

Za nevyhnutnú súčasť sa považuje aj realizácia plávania – základného plaveckého výcviku. Spôsob jeho realizácie sa ponecháva na školu a podmienky, ktoré na tieto aktivity v danej lokalite sú.

Korčuľovanie, sánkovanie, lyžovanie, bicyklovanie sú aktivity, ktoré možno realizovať v tých školách, kde sú na to vytvorené podmienky. Ďalšou možnosťou je tieto podmienky vytvárať a to realizáciou škôl v prírode napr. v zimnom období s akcentom na zimné športy.

Korčuľovanie na kolieskových korčuľiach parí medzi obľúbené pohybové aktivity. Ak má škola vhodné podmienky, môže ho realizovať. Klasické korčuľovanie na ľade možno zas realizovať na školách, kde klimatické podmienky dovoľujú vytvoriť na ihrisku ľadovú plochu, prípadne ak je možnosť navštevovať umelú ľadovú plochu.

Lyžovanie je najvyužívanejším zimným športom. Ak má škola na to podmienky (školy v podhorských oblastiach) možno základný výcvik realizovať ako súčasť tohto celku. Výcvik možno realizovať aj počas zimnej školy v prírode.

Bicyklovanie a jazda na kolobežkách sú významnými voľno časovými aktivitami žiakov mladšieho školského veku. Ak má škola na tieto pohybové aktivity vyhovujúce podmienky, môže takúto výučbu realizovať.

Pokyny k tvorbe školského vzdelávacieho programu z telesnej výchovy – ISCED 1

Štátny vzdelávací program (ďalej ŠVP) z telesnej výchovy pre ISCED 1 je spracovaný rámcovo v tematických celkoch pre celý stupeň t.j. učivo nie je limitované ročníkmi resp. pre jednotlivé postupové ročníky. Učiteľ má možnosť projektovať učivo podľa reálnych podmienok a možností školy. Tiež pri tom zohľadňuje záujmy a možnosti žiakov danej triedy. Spracovaný ŠVP umožňuje projektovať výučbu TV v rozsahu 2 – 5 vyučovacích hodín týždenne. Podstatné je **rozvíjať kompetencie**, ktoré sú v ŠVP formulované.

Pre školský vzdelávací program odporúčame pokračovať v tomto trende projektovania učiva. Učiteľ si môže vybrať buď učivo jedného tematického celku, alebo sa môže koncentrovať na niektorú kompetenciu a vtedy využíva prostriedky viacerých tematických celkov. Podstatné je, aby boli brané do úvahy reálne podmienky a rešpektované limity žiakov danej triedy, ich záujmy, prípadne tradície školy a obce.

Napríklad ak je v obci a v škole tradícia hádzanej, pôsobí tam hádzanársky klub, možno realizovať prípravné hry so zameraním na pohybové zručnosti využívané v hádzanej. Ak má škola plaváreň, možno realizovať hry vo vode. Ak škola nemá telocvičňu a iné telovýchovné objekty a využíva prírodné prostredie okolia obce na pohybové aktivity, tak bude realizovať sezónne aktivity v prírode – hry v prírode, vychádzky do prírody spojené s cvičením. Možno teda rozšíriť obsah ktoréhokoľvek tematického celku, pre ktorý má škola vhodné podmienky.

Čo však považujeme za potrebné podčiarknuť je fakt, že v záujme zdravého vývinu žiakov 1. ročníka by bolo vhodné v každom školskom vzdelávacom programe zaradiť minimálne 1 vyučovaciu hodinu telesnej výchovy. Prechod z predškolskej edukácie (kde je telesná výchova akcentovaná a potrebná v spontánných i organizovaných aktivitách) do školských lavíc (únavné jednostranné zaťaženie organizmu dieťaťa – sedenie a psychická záťaž) možno kompenzovať len pohybovými aktivitami, ktoré sú nenahraditeľné žiadnou inou činnosťou. Hry v spojení s pohybom sú najadekvátnejším adaptačným prostriedkom na nové prostredie a nový spôsob „práce“.

Rozvíjanie pohybovej gramotnosti (pohybovej gramotnosti)	Tematický celok: Okruhy	Rytmické cvičenia a hry	Telesná výchova	Praktické cvičenia a hry	Odborné publikácie k téme	Zladiť pohyby s výkonom	kreativita
Rozvíjanie pohybovej gramotnosti (pohybovej gramotnosti)	Kreatívne, Tematický celok: pohybové činnosti Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry	Manipulácia s netradičným náčiním	Telesná výchova	Manipulačné hry	Odborné publikácie k téme	Uplatniť navodený správny slovný techniku húbou manipulácie s náčiním	Prierezová spolupráca
Rozvíjanie pohybovej gramotnosti	Psychomotorické	Spájanie zmyslového a kinestetického	Telesná výchova	Praktické cvičenia a hry	Odborné publikácie k téme	Vnímať prejavy vlastného tela pri	sebapozná

(pohybovej kompetencie)	cvičenia a hry	o vnímania				pohybe	
Rozvíjanie pohybovej gramotnosti (pohybovej kompetencie)	Tematický celok: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti	Hry vo vode	Telesná výchova	Hry	Odborné publikácie k téme	Splývať, ponárať sa, dýchať do vody, skákať do vody	Zdravie (otužovanie hygiena)
Rozvíjanie pohybovej gramotnosti (pohybovej kompetencie)	Tematický celok: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti	Turistika	Telesná výchova	Cvičenie, hry	Odborné publikácie k téme	Uplatniť správnu techniku chôdze v rôznom teréne, na rôznom povrchu	Zdravie (otužovanie hygiena)
Rozvíjanie pohybovej gramotnosti (pohybovej kompetencie)	Tematický celok: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti	Korčuľovanie	Telesná výchova	Cvičenie, hry	Odborné publikácie k téme	Uplatniť správnu techniku pohybu vpred, brzdenie, zastavenie	Zdravie (otužovanie hygiena)

Príloha č. 2 Prierezové témy:

Environmentálna výchova
 Mediálna výchova
 Multikultúrna výchova
 Ochrana života a zdravia
 Osobnostný a sociálny rozvoj
 Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

Príloha sa bude dopĺňať a aktualizovať

Príloha č. 3 Voliteľné predmety

Zoznam voliteľných predmetov budeme postupne dopĺňať.

Predmet: **Výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov**

Hlavný cieľ:

Hlavným cieľom výchovy k manželstvu, rodičovstvu a etike intímnych vzťahov na 1. stupni základnej školy je prispieť k poznaniu pochopeniu významu a hodnoty rodiny, ľudského života, zdravia, vlastného tela, ako aj priateľských vzťahov, vzťahov medzi dievčatami a chlapcami. Cieľom pritom nie je len poznanie, ale aj vytváranie a upevňovanie autentických sociálne a spoločensky prospešných postojov a hodnôt.

Čiastkové ciele:

1. Rozvíjať úctu a zodpovednosť žiakov voči sebe, svojmu telu a iným, pomáhať žiakom rozvíjať pozitívne sebavedomie, pestovať sebaúctu žiakov.
2. Pestovať v žiakoch schopnosť výberu na základe zdôvodneného rozhodnutia, a to i v prípade, že budú vystavení negatívnemu tlaku (asertivita).
3. Formovať sociálne zručnosti žiakov v interakcii s inými: vytvárať a zvládnuť priateľské vzťahy, odhaľovať a riešiť problémy, jasne a výstižne formulovať myšlienky, vypočuť mienku iných v diskusii.
4. Viesť žiakov k utváraniu osobnej bezpečnosti, poznanie rozdielov medzi vhodnými a nedovolenými telesnými dotykmi a odmietaniu nežiaducich dotykov. Naučiť ich orientovať sa v základných právach dieťaťa.
5. Viesť žiakov k tomu, aby si postupne uvedomovali a vytvárali svoju autentickú rodovú rolu a identitu a rešpektovali rodové role iných.
6. Zdôrazňovať význam kamarátstva a priateľstva, ktoré pomáhajú rozvíjať interpersonálne vzťahy – empatiu, komunikačné zručnosti.
7. Pestovať v žiakoch pozitívne postoje k funkčnej rodine a rodičovstvu.
8. Rozvíjať starostlivosť o svoje zdravie, úctu voči vlastnému telu.
9. Formovať postoje k bezpečnému správaniu, špeciálne v otázkach prevencie sexuálneho zneužívania.
10. Poskytnúť žiakom prvotné informácie o vzniku a vývine ľudského jedinca, starostlivosť rodičov o dieťa (výživa a opatera).
11. Poskytnúť žiakom základné poznatky o biologických, emocionálnych a sociálnych zmenách v puberte.

Obsah:

Obsah výchovy k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov na 1. stupni ZŠ tvoria nasledovné témy:

1. **Výchova pre život v rodine**
2. **Zásady zdravého života**
3. **Negatívne dôsledky fajčenia, alkoholu a ďalších návykových látok na zdravie a správanie človeka**
4. **Rovnoprávnosť rodov**
5. **Vznik a vývin ľudského jedinca**
6. **Poznanie svojho tela, zmeny v organizme dieťaťa v období puberty**

1. Výchova pre život v rodine

Význam rodiny pre osobnosť a spoločnosť. Psychologické a biologické rodičovstvo. Úloha matky. Úloha otca. Úloha rodiny v spoločnosti. Manželské a partnerské vzťahy, príbuzenské vzťahy a rôzne typy rodín (úmrť, rozvod...). Rodičovská láska a jej význam v živote dieťaťa. Rodinné väzby. Úcta a rešpekt, dôvera medzi rodičmi a deťmi. Postavenie dieťaťa v rodine. Základné ľudské práva, detské práva.

2. Zásady zdravého života

Zásady zdravého života - hygiena tela, fyzické a sociálne aspekty zdravia. Zachovanie zdravia závisí do istej miery od schopnosti robiť správny výber, rozhodnutie a zodpovedne konať. Komunikácia a vzťahy medzi ľuďmi. Predstavy o živote, význame hodnôt, vecí a ľudí v živote. Význam sociálnych zručností - presné a výstižné vyjadrovanie, schopnosť vypočuť mienku iných v diskusii, odhaľovať a riešiť problémy, asertívne správanie, sebaovládanie a iné. Zdravé sebavedomie a sebaúcta človeka. Seba prijatie, pocit vlastnej hodnoty a sebaúcty. Prevencia sexuálneho zneužívania, týrania a zanedbávania detí a nácvik bezpečného správania v rizikových situáciách. Naučiť sa povedať NIE. Linky dôvery.

3. Negatívne dôsledky fajčenia, alkoholu a ďalších návykových látok na zdravie a správanie človeka

Zdravie ako genetická štafeta. Fajčenie, alkohol a ďalšie návykové látky ohrozujú zdravie človeka – nervovú sústavu, srdce a cievy, pečeň, žalúdok. Mimoriadne nebezpečné je užívanie drog v období dospievania (ohrozuje aj zdravý vývin rozmnožovacích ústrojov) a v tehotenstve. Budúca matka fajčením a pitím alkoholu ohrozuje zdravý vývin plodu. Správanie človeka pod vplyvom alkoholu a iných drog - strata zábran, uvoľnené správanie. Nácvik asertívneho správania – odmietnutie alkoholického nápoja a iných drog.

4. Rovnoprávnosť rodov

Rovnocennosť a rovnoprávnosť žien a mužov a ich špecifickosť. Základné informácie, čo sú to rodové roly a rodové stereotypy. Vzájomné správanie sa chlapcov a dievčat, slušnosť, ohľaduplnosť, česťnosť, ochota vzájomne si pomáhať, gavalierstvo. Telesný vzhľad a hodnota človeka. Telesne postihnutí a inak handicapovaní ľudia medzi nami. Význam blízkeho človeka pre život jednotlivca - kamarátstvo a priateľstvo. Priateľstvo je viac ako kamarátstvo (obohacujúce a rizikové priateľstvo). Láska, rôzne podoby lásky a spôsoby jej vyjadrenia.

Sexuálna orientácia – heterosexuálne a homosexuálne vzťahy – základné informácie.

5. Vznik a vývin ľudského jedinca

Telo všetkých živých organizmov (rastlín, živočíchov a húb) sa skladá z buniek.

Mikroskopovanie buniek. Pohlavné orgány muža a ženy a ich funkcia. Správne osvojenie terminológie. Zázrak vzniku života - oplodnenie – splynutie vajíčka a spermie, vznik oplodneného vajíčka. Vzťah dieťaťa a matky počas vnútromaternicového vývinu. Starostlivosť matky o narodené dieťa. Význam materinskej lásky. Úcta a ohľaduplnosť k tehotnej žene. Genetické riziká.

6. Poznanie svojho tela, zmeny v organizme dieťaťa v období puberty

Dôležité zmeny v organizme dieťaťa v období puberty - vonkajšie pohlavné znaky, tvorba spermií a vajíčok, prvá menštruácia. Intímna hygiena – starostlivosť o pohlavné orgány v období dospievania – zvýšená vnímavosť voči zmenám, pravidelné návštevy odborných lekárov – prevencia vzniku onkologických ochorení. Vplyv fyzických zmien na emocionálnu a sociálnu oblasť duševného života dospievajúcich snaha o preberanie zodpovednosti za svoj život, častá mrzutosť a popudlivosť, nehody s rodičmi. Ľahké skamarátenie sa s inými. Vyvarovať sa napodobňovať nevhodné správanie iných, základy asertivity.

Realizácia:

Výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov sa realizuje ako voliteľný predmet s časovou dotáciou: **1 vyučovacia hodina týždenne** / 33 hodín ročne s možnosťou spájania hodín do blokov podľa možností a potrieb školského zariadenia.

Metóda, požiadavky na učiteľa, učiteľku:

Základnou metódou je sociálne interakčné učenie, využívajú sa metódy brainstormingu, rolové hry, dramatizácia, diskusia, práca v dvojiciach a menších skupinkách, práca s pracovnými listami, problémová a projektová metóda, výklad primerané k veku a vyspelosti žiakov a žiačok. Všetky informácie, ktoré učiteľ/ka žiakom sprostredkúva, musia zodpovedať súčasnej úrovni vedeckého poznania a musia byť primerané veku z hľadiska biologického, psychického a sociálneho vývinu žiaka. Je to nevyhnutné preto, že učiteľ/ka odovzdáva žiakom nielen vedecké fakty a poznatky, ale predovšetkým formuje ich postoje, učí ich správaniu v reálnych životných situáciách aktuálnych i očakávaných. Dôležitým predpokladom učebnej činnosti žiaka je dostatok učebných pomôcok, najmä obrazov (napr. z knižných publikácií). Významovým prostriedkom realizácie výchovy je riešenie problémov v priebehu samostatnej činnosti žiakov a žiačok. Sústavne vedieme žiakov a žiačky k tomu, aby dokázali svoje názory vyjadriť a zdôvodniť. Nabádame ich, aby diskutovali s rodičmi o jednotlivých preberaných témach.

Výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov sa realizuje v úzkej spolupráci školy a rodiny. Učiteľ/ka informuje rodičov o cieľoch, obsahu a metódach výchovy k manželstvu a rodičovstvu, o zaradení učiva do ročníkov, učebných predmetov. Pri zohľadnení sociálnej a emotívnej úrovne žiakov a žiačok a materiálnych podmienok školy učiteľ/ka zostaví vlastný tematický plán na základe učebných osnov a tento po prípadnom prerokovaní s metodikom, metodičkou predloží na schválenie riaditeľovi, riaditeľke školy.

Požiadavkou na učiteľa, učiteľku pre realizáciu výchova k manželstvu a rodičovstvu a etike intímnych vzťahov je ukončené vysokoškolské vzdelanie (Mgr.) a optimálne 220 hodín špecifickej prípravy v danej oblasti.

Odporúčaná literatúra:

1. Baradeuová, Ch.: Co ještě nevím. Praha, Albatros 1989.
2. Bednařík, A. a kol.: Životné zručnosti a ako ich rozvíjať. Príručka pre pracovníkov s deťmi a mladými ľuďmi. Bratislava, Nadácia pre deti Slovenska 2004.
3. Bosá, M., Minarovičová K.: Rodovo citlivá výchova. Bratislava, Esfem 2005.
4. Braun, G., Wolters, D: Proti sexuálnemu zneužívaniu detí. Bratislava, Aspekt 1999.
5. Braun, G.: Veľké a malé nie. Bratislava, Aspekt 1998.
6. Cviková, J., Juránová, J.: Ružový a modrý svet. Rodové stereotypy a ich dôsledky. Bratislava, Aspekt 2005.
7. Jonesová, H.: Zázrak života. Bratislava, Junior 1994.
8. Lennart Nilsson: Ako sa nepoznáme. Martin, Osveta 1989.
9. Mayle, P.: Odkiaľ som prišiel. Bratislava, Amos 1991.
10. Mebes, M.: Dotyky nie sú na rozkaz. Bratislava, Aspekt 1997.
11. Mebes, M.: Pusinky nie sú na rozkaz. Bratislava, Aspekt 1997.
12. Parker, S.: Ľudské telo. Martin, Osveta 1991.
13. Poliaková, E.: Keď dospievam. Bratislava, SPN 1983.
14. Pondelíčková, Mašlová, J.: Pohlavný život alebo odpovede na otázky, ktoré si kladieš. Bratislava, Slovart 2005.
15. Raynerová, C.: Nenič svoje múdre telo. Banská Bystrica, Sonus 1996.
16. Rozinajová, H.: Etika heterosexuálnych vzťahov. Bratislava, SPN 1989.
17. Rozinajová, H.: Základy rodinnej výchovy. Bratislava, SPN 1992.
18. Strmeňová, J.: Doniesol ma bocian? Bratislava, Mladé letá 1971.
19. Trojan, O.: O čápech, vránach a deťoch. Praha, Grada 1999.
20. Ugrocká, M.: Sexuálna výchova v 3. a 4. ročníku ZŠ. Bratislava, ŠPÚ 1995.
21. Verdouxová, CH.: Encyklopédia pohlavného života (7.-9. roc.). Martin, Slovart 1992
22. Podhradský, J. Kucek, Vieš to? Bratislava, SPN v ročenia.

Ciele:

Vzdelávanie v tejto oblasti smeruje k vytváraniu a rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov tým, že vede žiakov k:

- pozitívneho vzťahu k práci a k zodpovednosti za kvalitu svojich i spoločných výsledkov práce
- osvojení základných pracovných zručností a návykov z rôznych pracovných oblastí, k organizácii a plánovaniu práce a k používaniu vhodných nástrojov, náradia a pomôcok pri práci i v bežnom živote
- vytrvalosti a sústavnosti pri plnení zadaných úloh, k uplatňovaniu tvorivosti a vlastných nápadov pri pracovnej činnosti a k vynakladaniu úsilia na dosiahnutie kvalitného výsledku
- poznaniu, že technika ako významná súčasť ľudskej kultúry je vždy úzko spojená s pracovnou činnosťou človeka
- autentickému a objektívnemu poznávaniu okolitého sveta, k potrebnej sebadôvere, k novému postoji a hodnotám vo vzťahu k práci človeka, technike a životnému prostrediu
- chápaniu práce a pracovnej činnosti ako príležitosti k sebarealizácii, sebazvedávania a k rozvíjaniu podnikateľského myslenia.
- orientácii v rôznych oboroch ľudskej činnosti, formách fyzickej a duševnej práce a osvojení potrebných poznatkov a zručností významných pre možnosť uplatnenie, pre voľbu vlastného profesijného zamerania a pre ďalšiu životnú a profesijnú orientáciu

Obsah:

Tvorivé využitie technických materiálov (11 hod.)

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
<p>Rozvoj kreativity pri zhotovovaní produktov i kritického myslenia pri prezentácii svojho produktu.</p> <p>Tvorivá práca v rozličných sociálnych formách (samostatná práca, práca vo dvojiciach, tímová práca)</p>	<p>Poznávanie vlastností materiálov</p> <p>Pomocou porovnávacieho pozorovania, bádania a experimentovania nadobudnúť poznatky o technických materiáloch s ktorými sa bežne žiaci stretávajú (drobný materiál, modelovací materiál, papier). Spoznať, rozlíšiť a charakterizovať štruktúru a vlastnosti technických materiálov.</p> <p>Poznávanie pracovného náradia</p> <p>Uvedomiť si používanie náradia pre istý druh materiálu. Osvojiť si bezpečné zaobchádzanie s náradím.</p> <p>Spôsob tvorby výrobkov</p> <p>Plánovanie pracovného námetu, resp. uplatňovanie problémových úloh pri tvorbe produktov. Práca podľa šablóny či predlohy. Rozmanitosť technických materiálov</p>	<p>Žiak pozná základné vlastnosti materiálov, ktoré súvisia s možnosťami jeho využitia pri praktických činnostiach.</p> <p>Vie rozlišovať viaceré druhy technických materiálov (min.: 3 druhy drobného materiálu, 3 druhy papiera a 3 druhy modelovacieho materiálu). Vie skúmať vlastnosti materiálov porovnávaním a jednoduchým experimentovaním.</p> <p>Pozná funkciu a spôsob použitia základných pracovných nástrojov, náradia a pomôcok pri ručnom opracovaní materiálu (nožnice, štetec, viaceré druhy lepidiel, šablóny,</p>

	(drobný a modelovací materiál, textil, papier, drevo, kov).	<p>priebojník, malé kladivo).</p> <p>Vie drobný materiál deliť (strihaním a trhaním) a spájať (lepením, zväzovaním, navliekaním), vie drobný materiál lisovať (časti rastlín) a ohýbať (drôt). Vie papier skladať, oddeľovať (trhaním, strihaním, rezaním) a spájať (lepením).</p> <p>Vie pracovať s modelovacím materiálom (vytvoriť si projekt a zrealizovať ho).</p> <p>Vie pripraviť pracovné miesto a udržiavať poriadok. Pozná základné bezpečnostné a hygienické požiadavky pri práci s technickým materiálom. Vie hodnotiť výsledok svojej vlastnej práce. Vie kooperatívne pracovať.</p>
--	---	---

2. Základy konštruovania (12 hod.)

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
<ul style="list-style-type: none"> - sprostredkovať žiakom základný prístup k technicky vytvorenému a vybudovanému okoliu (okolitému svetu), - mať úctu k produktom ľudskej práce (k dielam vytvorených ľuďmi) - prispieť k orientácii a zodpovednému správaniu sa voči okolitému svetu; - mať schopnosti vytvárať a realizovať technické myšlienky pre vlastné potreby pre potreby iných 	<p>Vytváranie priestorových modelov</p> <p>Vnímanie okolia Žiaci zbierajú skúsenosti zo svojho bezprostredného okolia (škola, trieda, nábytok). Vnímanie (<i>prežívanie</i>) a vytvorenie priestorov.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zbieranie priestorových skúseností: hravé stretnutie so skutočnými objektami (škola, verejné budovy, staré stavby,...) – pochopenie veľkosti, formy a funkcie miestnosti. - Rozvoj bytovej fantázie: Popísať osobné dojmy z miestnosti, vybudovanie a zhotovenie miestností, cez ktoré sa dá prejsť (postaviť z veľkých škatúl obytné modely, stany, miestnosti atď.). - Získanie skúseností s pracovným materiálom: Usporiadanie (zorganizovanie) a vyskúšanie stavby objektov (stan, dom z vetvičiek, snehový hrad atď.) <p>Konštrukcia a stavba</p> <ul style="list-style-type: none"> - Získanie skúseností zo stavby a konštrukcie: Pomocou hravého voľného stavania (drevené kocky, lego stavebnice, odpadový materiál, atď. ...) získať prvé poznatky z hľadiska pevnosti, stability, rovnováhy a zataženia. 	<p>Žiak vie charakterizovať vnímané konštrukčné prvky a vie ich používať pri riešení jednoduchých úloh.</p> <p>Vie opísať osobné dojmy z pozorovaných objektov.</p> <p>Vie konštruovať model podľa schémy, obrázku, vlastného pozorovania okolia. Vie konštruovať podľa vlastnej predstavy.</p> <p>Vie využiť základné poznatky o pevnosti, stabilite a rovnováhe konštrukčných prvkov.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Skúmať konštrukciu interiérového nábytku a pokúšať sa konštruovať nábytok. - Tvorba modelov cez ktorý sa dá prejsť (napr. z veľkých škatúl) i malých objektov zo stavebníc, resp. odpadového materiálu. <p>Konštrukčné prvky</p> <p>Žiaci získavajú skúsenosti z hľadiska pevnosti, stability, rovnováhy a zaťaženia objektov</p> <p>(veže, mosty atd.)</p>	
--	---	--

3. Pestovanie rastlín (8 h)

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
Praktické činnosti realizované samostatne aj v skupinách, kontrolovanie a hodnotenie výsledkov svojej práce, rozvoj empatie.	Pestovanie črepníkových rastlín Poznávanie úžitkových rastlín Pokusy a pozorovania Pestovanie vonkajších okrasných rastlín a priesad Rez a úprava kvetín do váz	Vypestovanie a opatrovanie jednej črepníkovej rastliny

4. Ľudové tradície a remeslá (2 h)

Hodnoty a postoje žiaka	Obsah	Výstupy
Poznanie vlastných kultúrnych zvykov a tradícií. Poznanie a úcta ku kultúram iných národov/národnostných skupín. Rozvoj kreativity pri zhotovovaní produktov. Tvorivá práca v rozličných sociálnych formách (samostatná práca, práca vo dvojiciach, tímová práca).	<p>Skúmanie vlastnej kultúry</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skúmať a objavovať vlastnú kultúru a spoznávať iné kultúry v oblasti ľudových tradícií <p>Tradície spojené s vianočnými a veľkonočnými sviatkami</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skúmanie vlastných tradícií spojenými s vianočnými a veľkonočnými sviatkami. - Navrhnutie, vytvorenie vianočných (veľkonočných) ozdôb a doplnkov. - Uvažovanie (premýšľanie) o nich význame a využití. <p>Spoznávanie ľudových tradícií iných kultúr Žiaci pravdepodobne majú možnosť stretnúť sa s rôznymi kultúrami. Vytvárať úctu a kladný vzťah k poznaniu iných kultúrnych zvykov.</p>	Žiak pozná význam hlavných sviatkov vlastnej kultúry (Vianoc a Veľkej noci). Vie zhotoviť produkt symbolizujúci túto tradíciu. Pozná minimálne jednu tradíciu minoritnej/inonárodnej kultúry.

Proces

Vyučovací proces sa rozvíja na základe obsahu stanovenom učebnými osnovami tak, aby sa dosiahli ciele uvedené pred tematickými celkami, ale aj konkretizované pri každom tematickom celku.

Najdôležitejším snažením pracovného vyučovania by mal byť ústup od reprodukčných činností. Viac sa zameriavať na rozvoj tvorivosti žiakov prostredníctvom riešenia problémových úloh.

V organizovaní vyučovacieho procesu navrhujeme viac využívať tímovú prácu pred frontálnou prácou žiakov. Práve tímová práca sa využíva pri riešení rôznych technických problémov v bežnom živote. Žiaci sa majú naučiť vzájomne komunikovať v tíme, spoločne pracovať, vedieť uplatniť svoj názor pri riešení technického problému, učiť sa od ostatných a niesť zodpovednosť za prácu celého tímu.

Poznámky

Podľa uváženia učiteľa je možné vyučovanie tohto predmetu spájať do dvojhodinových celkov a vyučovať jedenkrát za dva týždne.

Detské hudobné divadlo – voliteľný predmet

Ciele:

Integrácia hudobných, slovných a výtvarných prejavov na báze zážitkového učenia. Komplexný zážitok, skúsenosti z tímovej práce, riešenie konfliktov, verbálna, nonverbálna, hudobná komunikácia, pochopenie morálneho posolstva rozprávok a príbehov. Participácia na rozvíjaní osobnostnej, sociálnej, občianskej, komunikačnej kompetencie žiakov.

Odporúčaný obsah:

Rozvíjanie a utvrdenie obsahu hudobnej výchovy formou hier, spevackej, nástrojovej, pohybovej improvizácie, etúd a krátkych projektov. Dotvorenie projektov Bela Felixa (učebnice Hv pre 2.-5. ročník ZŠ) a Juraja Hatríka.

Rozsah: Týždenne 1 hodina, ukončiť blokovým vyučovaním.

Odporúčanie: Realizovať od 2. ročníka ZŠ.

Rozšírené vyučovanie hudobnej výchovy (rHv)

Ciele:

Hlavným zámerom predmetu je vytvárať podmienky pre múzickú vzdelanosť žiakov, obohatiť estetickú, morálnu a intelektuálnu stránku ich osobnosti prostredníctvom muzicírovania a objavovania sveta hudby, realizovaním komplexne chápaných intenzívnych hudobných činností. Dôležitá zásada rozšíreného vyučovania Hv: Východiskom aj cieľom hudobno-výchovnej práce je znejúca hudba, od najjednoduchších ľudových piesní po zložité umelecké diela cez hudobné experimenty žiakov.

Špecifikom rHv je:

- integrácia inštrumentálnej výučby na základných umeleckých školách¹ a školskej Hv, integrácia skúseností a vedomostí z ostatných vyučovacích predmetov a Hv,
- kolektívne vyučovanie hry na zobcovej flaute,
- školské hudobné súbory.

Opodstatnenosť rHv:

Výchova vzdelaných mladých ľudí, nadšených poslucháčov hudby a aktívnych amatérskych hudobníkov, ktorým sa hudba stane životnou potrebou, ktorí budú mať vlastné životné a hudobné názory a postoje, a tak dokážu ovplyvniť formovanie estetických, morálnych, vôľových a spoločenských postojov ostatných vrstovníkov. Prostredníctvom svojich individuálnych aj kolektívnych hudobných výstupov budú schopní napomáhať a formovať rozvoj a zvyšovanie úrovne kultúrneho života širších vrstiev spoločnosti.

Obsah

Systematicky zoradený hudobný materiál pre jednotlivé hudobné činnosti. V primárnom vzdelávaní uprednostníme slovenské ľudové piesne a tvorbu slovenských hudobných skladateľov 20. a 21. storočia so zámerom formovať hudobný materinský jazyk. Základným prostriedkom pre realizáciu cieľov Hv sú komplexne chápané hudobné činnosti, organizačné formy a metódy hudobno-výchovnej práce: skupinové, projektové, diferencované vyučovanie; zážitkové, kognitívne, skúsenostné metódy, dialóg a diskusia, metódy hrania rol; špecifické metódy: intonačná metóda s použitím relatívnej solmizácie, imitačná a kombinovaná metóda osvojovania piesní, riadené objavovanie hudby, informačno-receptívna metóda, hudobná improvizácia, návšteva hudobných podujatí, beseda s tvorcami a interpretmi hudby.

Rozsah: Týždenne plus 2 hodiny z voľných hodín (spolu 3 hodiny Hv/ týždeň)

Poznámka: Ponúkame dodatočné vypracovanie školského vzdelávacieho programu pre školy s rozšíreným vyučovaním Hv

---

¹ Ideálne je realizovať rHv tam, kde z úsporných dôvodov ZUŠ a ZŠ je v spoločnej budove.

Voliteľný predmet: **Zborový spev**

Charakteristika predmetu:

Zborový spev sa realizuje prostredníctvom speváckeho zboru – kolektívneho hudobného prejavu. Činnosť nie je organizačne a obsahovo odstupňovaná po ročníkoch, nakoľko všetci žiaci sa na kolektívom speve podieľajú spoločne. Diferencujú sa podľa svojich individuálnych predpokladov, záujmov, potrieb. Do hlasových skupín sa zaraďujú podľa hlasovej polohy, timbru a rozsahu.

Ciele:

Neustálym kontaktom s hudbou a umením:

- rozvíjať špecifické zborové spevácke schopnosti žiakov, dbať na kultivovaný spev,
- prehľbovať hudobno-estetickú výchovu, kultúrny rozhľad, vzťah ku slovenskej kultúre a kultúre iných národov,
- rozvíjať hudobnosť žiakov, hudobno-estetické schopnosti, zručnosti, návyky a skúsenosti žiakov,
- formovať vedomosti, názory, vkus, postoje žiakov
- formovať kultúrne správanie, podporovať spolupatričnosť a zodpovednosť žiakov.

Obsah:

- piesne ľudové, umelé s rôznou tematikou, detské, tanečné, slovenské aj inonárodné,
- piesne jednohlasné, kánony, viachlasné úpravy piesní našich a svetových skladateľov,
- homofónne, polyfónne,
- hudobné činnosti zamerané na zvyšovanie kvality zborového spevu.

Poznámky: Výber hudobného a speváckeho materiálu sa podriaďuje veku speváckeho zboru. Vyučuje sa 1-2 hodiny týždenne.

Ponuka rozširujúcich predmetov pre hudobnú výchovu je iba orientačná, školy si môžu navrhnuť svoje predmety a vytvoriť svoje učebné osnovy podľa špecifických podmienok školy.

Voliteľný predmet: **REGIONÁLNA VÝCHOVA**

Cieľ:

Cieľom predmetu je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov.

Obsah:

Tematické okruhy:

1. Prírodné a historické pamätihodnosti mojej obce, mesta

Odporúčané témy:

- návšteva historických budov, kostola, hradu, múzea, dedinskej chalupy, kde by sa vyučovanie prípadne mohlo realizovať,

- stretnutia s pamätníkmi (starými rodičmi, známymi) na besedy, rozhovory so žiakmi o minulosti ich regiónu,
- spoznávanie prírody vo svojom regióne, využitie poznatkov vo vyučovacom procese,
- spoznávanie stavebných pamiatok v regióne, obci, poznatky využiť v zobrazovaní vo výtvarnej výchove,
- tvorba zbierky ľudovej hudobnej kultúry, jej prezentácia (piesne, zvyky regiónu a pod.).

1. Rozvíjať cit ku krásu ľudového umenia

Odporúčané témy:

- návšteva regionálneho ľudovomeleckého remeselníka v jeho dielni,
- poznávať hodnoty ľudových tradícií (povesti, rozprávky, tradičné sviatky),
- oboznámenie sa s ľudovomeleckou výrobou vo svojom regióne,
- oboznámenie sa s regionálnymi ľudovým tanečným a speváckym prejavom,
- nacvičenie pesničky, prípadne tanečného prvkú,
- výtvarné stvárnenie predmetov z prírodných materiálov s regionálnymi ľudovými prvkami (tvorba handrovej bábiky, prípadne zo šúpolia, tkanie, maľovanie kraslíc, práca s drôtom, ..),
- hra s vytvorenými predmetmi, dramatizácia.

Poznámky

Predmet je interdisciplinárny, používa prvky už existujúcich povinných predmetov (prírodoveda, vlastiveda, výtvarná, hudobná výchova) a veku primeraným spôsobom zoznamuje žiakov s realiami ich regiónu.

Voliteľný predmet: **VÝTVARNÁ VÝCHOVA** (rozšírenie vyučovania Vv o 1 h)

Cieľom predmetu je prostredníctvom autentických skúseností získaných z výtvarných činností, nadväzujúcich na detský spontánny výtvarný prejav, rozvíjať manuálne zručnosti (nástroj, technika, materiál, proces), duševné spôsobilosti (predstavivosť, fantázia, tvorivosť), vedomosti (poznávanie javov, predmetov a vzťahov prostredníctvom ich výtvarného vyjadrovania) a postoje (formovanie si vlastného názoru, prístupu a vkusu).

Tematické okruhy a edukačné témy:

Rozširujúce edukačné témy pre školský plán rozvíjajú a dopĺňajú témy štátneho plánu.

Čísla v zátvorke sú poradím tematických okruhov vo vzťahu k Štátnemu plánu predmetu Výtvarná výchova.

Tematický okruh	Edukačná téma / výtvarný problém, námet, technika	Odporúčané ukážky a východiskový materiál	Edukačný proces a výstup
1. (2.) kompozičné princípy a možnosti kompozície	<u>1.5. vytváranie kompozície</u> <u>z tvarov písmen</u> - námet vzniká asociatívnym spôsobom kombináciou tvarov písmen; technika: obkresľovanie, striekanie (fixírka, sprej, sitko), frotážovanie ...	na čo sa podobajú písmená? ukážky umenia: lettrismus, Schwitters, Kolář, Ernst, Urbásek,	<i>skladanie papierových sád vyrezaných tlačných písmen, kombinovanie, otáčanie, hľadanie predmetného tvaru; fixovanie objaveného tvaru, jeho dopĺňanie (dokreslenie) - úprava zobrazenia</i>

2. (3.) podnety výtvarného umenia /médiá, štýly, procesy, techniky, techniky, témy	<u>1.9. dotvorenie nájdeneho objektu</u> - námet: postava, zviera, stroj ... technika: asambláž, spájanie (lepenie, zväzovanie, zdrôtovanie ...) príp. domodelovanie; možnosť kolorovať	staré hračky, veci; príbeh o tom, čo už doslúžilo a znova môže „ožiť“; ukážky umenia: Picasso, Duchamp, Arman, Jankovič, Laubert	<i>hra s predmetmi, ich fantazijné dotváranie, spájanie do nových tvarových a významových celkov (figúr); výstavka výsledkov</i>
	<u>1.10. ilustrácia rozprávky</u> - námet: rozprávka podľa výberu učiteľa technika: kolorovaná kresba (tempera, akvarel, pastel), kresba fixkami	ukážky ilustrácií aktuálnych rozprávok; rôzne typy a štýly ilustrácií	<i>žiaci si vypočujú krátku rozprávku, alt. ju v spolupráci s učiteľom vtipne transformujú, ozvláštnenia; vyberú si scénu, ktorú chcú zobrazit', porozprávajú ako si predstavujú jednotlivé postavy a prostredie a nakreslia ich</i>
3. (5.) podnety fotografie	<u>1.12. kreslenie a vyfarbovanie</u> do čiernobielej fotografie - námet: fotografia z časopisu a jej premena; technika: kresba fixkami, akvarel (tempera)	ukážky rôznych žánrov klasickej fotografie	<i>žiaci dopĺňajú a prekresľujú fotografický obrázok, vedome umiestňujú nové časti v celku kompozície, menia významu zobrazenia</i>
4. (7.) podnety architektúry	<u>1.14. príbehová rozprávková a fantastická architektúra</u> - námet: stavby z rozprávok, oboznamovanie sa s rozmanitosťou príbytkov technika: kresba, maľba (alt. modelovanie)	ukážky nezvyčajných architektonických riešení ukážky umenia: Wurm, Cornet, Archigram, Ghery	<i>žiaci na základe motivácie netradičného ponímania príbytku (architektúry) vymýšľajú novotvary (kombinácie tvarov) - vlastnej rozprávkovej architektúry)</i>
5. (9.) podnety tradičných remesiel	<u>1.17. farbenie a vykrývanie</u> - námet: vzor na látku, kraslica; technika: rezerváž, jednoduché farbenie	ukážky ľudového umenia: modrotlač, zdobenie kraslíc	<i>žiaci realizujú vzor na tričko, alebo zdobia kraslicu ...</i>
6. (10.) elektronické médiá	<u>1.18. základné operácie s počítačom</u> - námet: písmená a znaky; technika: operácie s textovým editorom	ukážky rôznych fontov; ukážky umenia: lettristická poézia	<i>žiaci získavajú základné zručnosti pri narábaní s počítačom; hrajú sa a experimentujú s písmom a znakmi (typ fontu, veľkosť, orientácia)</i>
7. (11.) porovnávacie, kombinačné a súhrnné cvičenia	<u>1.19. poznávanie a porovnávanie rôznych médií</u> - námet: jednoduchý figuratívny (vecný) motív; technika: kresba (maľba) - modelovanie (materiálový objekt)	ukážky realizácií v rôznych médiach a technikách (fotografia, film, kresba, socha ...)	<i>žiaci stvárajú rovnaký (jednoduchý) motív v kresbe, a modelovaní; porovnávajú rozdiely (formy, výrazu), porovnávajú ho s podobným motívom na fotografii; rozhovor o tom, ako všelijako sa dá zobrazit' to isté</i>

	1.20. vzorkovníček, múzeum - námet: zbierka prírodnín (kameňov, rastlín, nájdených predmetov, častí nefunkčných alebo starých predmetov, hračiek ...); technika: zbierka - objekty v krabičkách, na ploche, rastliny v „herbárii“; kombinácia techník	hra na vedca (archeológa, kozmonauta, zberateľa, botanika)	<i>žiaci vytvárajú jednoduchý spôsob prezentácie zozbieraného materiálu; porovnávajú a triedia rôzne druhy materiálu; predmety umiestňujú ich v interiéri alebo exteriéri, vytvárajú z nich „muzeálnu zbierku“, „zavárajú“ ich do fliaš, ukladajú do škatuliek, albumov a pod.</i>
8. (14.) podnety rôznych oblastí poznávania sveta	1.23. oživené písmená a čísla - námet: živý text (výpočet); technika: performance	ukážky performance a pantomímy	<i>žiaci hrajú (performance) písmená zo svojich tiel a vytvárajú nápis alebo matematický výpočet; následne situáciu skúsia nakresliť</i>
9. (16.) škola v galérii / galéria v škole	1.25. obraz - portrét v galérii - námet: výraz tváre; technika: rozhovor a výtvarný posun (kresba, asambláž, fotokoláž ...)	návšteva galérie, alebo rozprávanie o galérii na základe edukačných materiálov	<i>čo je to portrét a čo všetko sa dá vyčítať z ľudskej tváre? z výrazu tváre môžeme zistiť náladu a pocity človeka; každý má svoj portrét alebo portrét niekoho blízkeho, na ktorý sa niekedy pozerá ... kresba alebo fotokoláž diela z galérie</i>
10. (17.) výtvarné hry	1.26. vytváranie limitované pravidlami hry technika: stigmografické kreslenie		<i>žiaci kreslia tak že kresba je spojnicou dopredu daných značiek</i>

Poznámky

- Vyučovanie výtvarnej výchovy vyžaduje, vzhľadom na jej pracovný charakter, jedno až dvojhodinové celky, podľa náročnosti edukačnej úlohy.
- Realizácia rozširujúcich úloh predpokladá navýšenie hodinovej dotácie v školskom pláne.
- Na hodinách, na ktorých sa pracuje s elektronickými médiami vyžadujú delenie triedy na skupiny podľa platných predpisov.
- K jednotlivým témam sú v rámci metodickéj príručky vydané metodické rady a edukačné DVD s vizuálnymi materiálmi.
- Predmet je klasifikovaný obdobne ako v ostatných predmetoch v 1. ročníku.

Pohybová príprava – voliteľný predmet

Charakteristika

Telesná výchova je v primárnej edukácii zameraná predovšetkým na telesné, funkčné a pohybové zdokonaľovanie. Jej proces je špecificky zameraný na pozitívny vplyv na zdravie, telesný a funkčný vývin a formovanie morálnych a ďalších vlastností žiakov. Týmto sa prispieva

k upevňovaniu zdravia, zdravotne orientovanej zdatnosti a pohybovej výkonnosti. Významne tiež prispieva k psychickému, sociálnemu a morálnemu vývinu žiakov, prispieva k formovaniu kladného vzťahu k pohybovej aktivite a plní aj významnú kompenzačnú funkciu v procese edukácie.

Voliteľný predmet pohybová príprava rozširuje možnosti rozvoja pohybových schopností, osvojovania si ďalších pohybových zručností a predovšetkým kompenzuje prevahu psychického zaťaženia počas vzdelávacieho procesu. Umožňuje upevniť a prehĺbiť elementárne pohybové zručnosti, ktoré nadväzujú na obsah štátneho vzdelávacieho programu. Prehľbuje individuálne záujmy žiakov a vzťah k pohybovej aktivite. Umožňuje dôkladnejšie poznanie talentovaných žiakov a upevňuje ich postoje k športovým ambíciám.

Ciele

Ciele pohybovej prípravy v primárnej edukácii vychádzajú zo všeobecných cieľov vzdelávacej oblasti „Zdravie a pohyb“ platných pre celú školskú telesnú výchovu a cieľov telesnej výchovy v primárnej edukácii. Pohybová príprava nadväzuje na povinný obsah s nasledujúcimi cieľmi:

- pozitívne ovplyvňovať zdravotný stav, telesný, pohybový a funkčný vývin žiakov,
- prispievať k upevňovaniu návyku správneho držania tela a kultivovanému pohybovému prejavu,
- zvyšovať úroveň telesnej zdatnosti a pohybovej výkonnosti,
- formovať pozitívny vzťah k realizovaným telovýchovným a športovým činnostiam,
- diferencovane realizovať obsah zameraný na činnosti pre pohybovo talentovaných a tiež na pre menej vyspelých a zdravotne oslabených žiakov,
- pripravovať žiakov na telovýchovné a športové súťaže,
- upevňovať pohybové a hygienické návyky a dodržiavať bezpečnosť pri pohybe.

Obsah

Obsah pohybovej prípravy tvorí systém pohybových činností, poznatkov, pravidiel, výchovných námetov a ďalších hodnôt spojených telovýchovnou a športovou činnosťou. Ťažiskom obsahu pohybovej prípravy v primárnom vzdelávaní je základné a výberové učivo zo štátneho a školského vzdelávacieho programu, ktoré sa rozširuje podľa podmienok a tradícií školy a tiež záujmu žiakov:

- tradičné i netradičné veku primerané telovýchovné a športové činnosti typické pre daný región,
- činnosti špecializovanej pohybovo – športovej prípravy s akcentom na záujmy danej skupiny žiakov v športovej oblasti,
- činnosti zamerané na športové súťaže v rámci školy, okresu, kraja riadené príslušnými orgánmi,
- činnosti zamerané na zdokonalenie pohybových zručností, vedomostí a návykov u menej pohybovo vyspelých a zdravotne oslabených žiakov,
- pohybové aktivity v prírode a sezónne športové činnosti, ktoré umožňuje daná lokalita školy,
- hudobno–pohybové aktivity akcentujúce rozvoj tvorivej pohybovej improvizácie, kreativity a vizualizácie.

Voliteľný predmet: **Ochrana života a zdravia**

1. Charakteristika učiva

Povinné učivo „Ochrana života a zdravia“ (OŽZ) sa v základných školách realizuje prostredníctvom vyučovacích predmetov štátneho vzdelávacieho programu a obsahom samostatných

organizačných foriem vyučovania – didaktických hier a účelových cvičení. Aplikuje sa v ňom učivo, ktoré bolo v minulosti súčasťou ochrany človeka a prírody (OČP). Z jeho obsahu bola vyčlenená ochrana prírody a dopravná výchova do iných vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu. Ochrana človeka a jeho zdravia integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách, tiež pri pobyte a pohybe v prírode, ktoré môžu vzniknúť vplyvom nepredvídaných skutočností ohrozujúcich človeka a jeho okolie.

2. Ciele učiva

Povinné učivo, ktoré nie je samostatným predmetom je súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov základných škôl. Poskytuje žiakom potrebné teoretické vedomosti, praktické poznatky a formuje ich vzťah k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí.

Formatívna a informatívna zložka učiva sa prezentuje činnosťou žiakov:

- a) morálnou, ktorá tvorí základ ich vlasteneckého a národného cítenia;
- b) odbornou, ktorá im umožňuje osvojenie vedomostí a zručností v sebaochrane a poskytovaní pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života;
- c) psychologickou, ktorá pôsobí na proces adaptácie v požiadavkách záťažových situácií;
- d) fyzickou, pre ktorú je charakteristická tvorba predpokladov na dosiahnutie vyššej telesnej zdatnosti a celkovej odolnosti organizmu na fyzickú a psychickú záťaž náročných životných situácií;

Kompetencie preberaného učiva zahŕňajú individuálne, medziludské aspekty a pokrývajú formy správania, ktoré jednotlivec využíva na efektívnu a konštruktívnu účasť na spoločenskom živote v prípadoch riešenia konfliktov. Základné zručnosti v rámci tejto kompetencie zahŕňajú schopnosť účelne komunikovať v rozličných prostrediach a situáciách ohrozujúcich život a zdravie človeka. Tieto spoločenské a občianske kompetencie by mali ovplyvniť schopnosť žiakov zvládať stres a frustráciu, komunikáciu s inými ľuďmi a solidaritu pri riešení problémov širšej komunity ľudí.

Možno predpokladať, že rozvíjaním týchto vlastností sa utvárajú požadované schopnosti potrebné pre občana v oblasti ochrany života a zdravia (OŽZ) a to nielen v aktuálnom čase počas vzdelávania v škole, ale aj v úlohe perspektívnej v dospelosti v rôznych zamestnaniach.

Absolvovaním učiva získavajú žiaci nevyhnutné vedomosti, zručnosti a návyky potrebné na prežitie pri vzniku mimoriadnej udalosti a v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie. Učivo obsahuje opatrenia a popis činností pri záchrane života, zdravia a majetku obyvateľov pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí. Svojou humánnou podstatou má pre žiakov mimoriadny význam. Sebaochrana a vzájomná pomoc vychádza z práva každého občana byť včas varovaný pred hroziacim nebezpečenstvom varovnými signálmi, zabezpečený individuálnymi ochrannými prostriedkami , evakuáciou a ukrytím. Mimoriadna udalosť môže vzniknúť v rôznych častiach štátu kedykoľvek. Občania nemôžu očakávať okamžité poskytnutie pomoci. Z toho dôvodu musia byť schopní v rámci svojich možností chrániť svoje zdravie a poskytnúť pomoc iným osobám.

Cieľom spoločnosti je pripraviť každého jedinca na život v prostredí , v ktorom sa nachádza. Nevyhnutným predpokladom k tomu je aj poznávanie prírodného prostredia. Prioritne je učivo obsahom orientované na zvládnutie situácií vzniknutých vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami. Zároveň napomáha zvládnuť nevhodné podmienky v situáciách vzniknutých pôsobením cudzej moci, terorizmu voči občanom nášho štátu.

V obsahu učiva je viac tém, ktoré sa odvíjajú zo základov takých oblastí, ktoré môžu prispieť k rozvoju vedomostí, zručností a návykov pre ochranu človeka a spoločnosti. Pre dosiahnutie cieľov využíva OŽZ daný tematický obsah, vhodné organizačné formy, metódy a prostriedky prispôbené

daným podmienkam. Opakovanie určitých zhodných prvkov a príbuznosti tém treba chápať z hľadiska cieľov v ročníku (vidieť, poznať, ovládať, získať poznatok a zručnosť).

Na záver deväť ročného štúdia na základnej škole by mali žiaci teoreticky a prakticky ovládať vybrané úlohy:

- z tematiky riešenia mimoriadnych situácií – civilná ochrana;
- zo zdravotnej prípravy vedieť poskytnúť predlekársku prvú pomoc;
- vedieť zvládnuť základné činnosti pri pohybe a pobyte v prírode ;
- vzhľadom na vek a pohlavie optimálne zvyšovať psychickú, fyzickú pripravenosť a odolnosť pre prípad vzniku predpokladaných mimoriadnych situácií.

Obsah a realizácia učiva:

Odbornú zložku učiva naplňajú tematické celky s uvedeným obsahom :

- riešenie mimoriadnych situácií- civilná ochrana
- zdravotná príprava
- pohyb a pobyt v prírode

Na realizáciu učiva OŽZ sa využívajú viaceré organizačné formy :

Didaktické hry (DH) v 1.-4. ročníku sa konajú v prírode 1 krát v roku v trvaní 4 hodín. Pred DH realizujeme deň prípravy najmä na teoretickú časť v rozsahu 2-4 hodín podľa náročnosti plánovaných činností. Didaktické hry nezamieňame s cvičeniami v prírode v rámci telesnej výchovy -učivo z turistiky.

Didaktické hry možno vykonať po ročníkoch - triedach. Na komplexnejšie zabezpečenie uplatňovania učiva je možné využívať ďalšie vzdelávacie a organizačné činnosti školy :

- vhodné témy z obsahu niektorých vyučovacích predmetov – medzi predmetové vzťahy,
- úlohy objektovej ochrany školy,
- rešpektovanie vnútorného poriadku školy,
- požiarne a poplachové smernice,
- zabezpečenie úrazovej zábrany a predlekárskej prvej pomoci,
- cvičenia v prírode v rámci TV,
- príprava učiteľov na proces v DH.

Špeciálne školy si upravujú obsah jednotlivých tém, a metodické postupy vo výučbe OŽZ podľa schopností žiakov a priestorových podmienok.

3. Obsah tematických celkov v jednotlivých ročníkoch

3.1. Prvý stupeň základnej školy – primárne vzdelávanie

3.1.1. Obsahové zameranie v prvom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana
  - naša obec – všeobecná charakteristika;
  - evakuácia školy v prípade ohrozenia – postup opustenia školy, miesto zhromaždenia, presun do bezpečného priestoru;
  - signály civilnej ochrany a činnosť žiakov po ich vyhlásení;
- horľaviny a ich následky;
- b) Zdravotná príprava
  - vybavenie domácej lekárničky a jej využitie pri poskytnutí prvej pomoci; nebezpečenstvo svojvoľného použitia liekov;
  - ošetrovanie odrenín ruky, nohy, prstov a hlavy;
  - privolanie pomoci k zranenému;
  - význam symbolu „ červený kríž“;

- c) Pohyb a pobyt v prírode
- orientácia v mieste školy a jej okolí;
  - určenie svetových strán podľa slnka;
  - významné budovy a ich účel – zdravotné stredisko, lekárňu, pošta, telefón; predajne, železničná a autobusová stanica, miestny úrad;
  - historické objekty našej obce – pamätné domy, zručaniny, pamätníky, múzeá, galérie;
  - poznávanie zelene v okolí obce;
  - správanie sa k osamelým zvieratám;

3.1.2. Obsahové zameranie v druhom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana
- možnosti vzniku mimoriadnych udalostí v prírode a na objektoch;
  - zoznámenie sa s detskou ochrannou maskou (DM-1, CM3-3/h), určenie veľkosti;
  - druhy signálov civilnej ochrany a činnosť žiakov na vyhlásenie varovného signálu „ Všeobecné ohrozenie“;
  - evakuácia školy v prípade ohrozenia požiarom;
  - protipožiarne stanovište, kde sa nachádza zbor požiarnej ochrany a spôsob jeho privolania;
  - nebezpečenstvá pri zaobchádzaní s elektrickým a plynovým zariadením;
  - zápalky, zapaľovače a horľaviny;
- b) Zdravotná príprava
- kedy a kadiaľ do zdravotného strediska;
  - správanie sa v čakárni, u lekára a pri školských lekárskech prehliadkach;
  - pomoc lekárov chorým a zraneným;
  - ochrana pred chorobami, účelné obliekanie;
  - ochrana a prvá pomoc pri zistení kliešťa, uštipnutí zmijou, osou a včelou;
- c) Pohyb a pobyt v prírode
- význam vody v prírode, pitie povrchovej vody;
  - jedovaté rastliny, jedovaté huby;
  - zásady správneho a bezpečného správania sa v prírode;
  - zvieratá vo voľnej prírode, nebezpečenstvo besnoty;
  - značenie turistických chodníkov;

3.1.3. Obsahové zameranie v treťom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana
- evakuácia žiakov pri ohrození školy a jej okolia – prírodné katastrofy, živelné pohromy a výhražné správy;
  - varovné signály CO a činnosť žiakov pri ich vyhlásení;
  - druhy mimoriadnych udalostí a spôsob ich vyhlasovania;
  - poloha školy, ulice, oboznámenie sa so zdrojmi ohrozenia;
- b) Zdravotná príprava
- všeobecné zásady ochrany zdravia aplikované na časti ľudského tela a časti tváre; starostlivosť o chrup;
  - hygiena tela, bielizne, šiat;
  - správna životospráva – jedlo, spánok, oddych, učenie;
  - ošetrovanie a obväzovanie prstov ruky, lakťa, oka, hlavy;
- c) Pohyb a pobyt v prírode
- okolie našej obce, stanovište našej školy;
  - orientácia podľa poludňajšieho tieňa;
  - približné určovanie významných budov a iných dominant v okolí podľa svetových strán;
  - tvary zemského povrchu – rovina, pahorkatina, vysočina, kopec, hora, úbočie, svah, úpätie;
  - chránené územie, objekty a prírodné útvary v obci a jej okolí;

3.1.4. Obsahové zameranie vo štvrtom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana
- nebezpečné látky v okolí školy (amoniak, chlór a pod.), zásady ochrany, prvá pomoc pri zasiahnutí organizmu;
  - použitie detskej ochrannej masky, nasadzovanie spolužiakovi (DM-1, CM3-3/h);

- význam a použitie improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany – protichemickej a protiradiačnej;
- ukážka detského ochranného vaku (DV-75) a detskej kazajky; (DK-88);
- činnosť pri varovných signáloch CO;
- zásady vykonania čiastočnej hygienickej očisty;
- b) Zdravotná príprava
  - starostlivosť o vitálne ústroje ľudského organizmu;
  - zdravie a choroby, nákazlivé choroby a ochrana pred nimi;
  - obväzovanie nohy, kolena, lýtky, stehna;
  - jednoduché obväzovanie ovínadlami a šatkami pri povrchovom poranení rúk, nôh, prstov;
- c) Pohyb a pobyt v prírode
  - určovanie hraníc SR a susediacich štátov na mape;
  - určovanie nadmorských výšok na mape okolia;
  - jednoduchý odhad krátkych vzdialeností;
  - jednoduchý náčrt pochodu, kresba okolia stanovišťa – panoráma;
  - čítanie z mapy- podľa farieb a topografických značiek;
  - určovanie svetových strán na mape a podľa mapy;
  - starostlivosť o lesné zvieratá a vtáctvo;
  - význam čistého ovzdušia pre človeka a prírodu;
  - zásady uhasenia ohniska;

Ročníkový vzdelávací štandard učiva ochrany života a zdravia pre primárne vzdelávanie v základných školách s exemplifikačnými úlohami

Tematický celok: Riešenie mimoriadnych udalostí – civilná ochrana

1. ročník

Obsahový štandard:

Naša obec – všeobecná charakteristika. Varovný signál. Povinnosti a činnosti žiakov pri vyhlásení signálov pri vzniku mimoriadnych udalostí. Spôsob evakuácie školy v prípade ohrozenia požiarom. Základné druhy horľavín a ich následky.

Výkonový štandard:

1. Varovné signály a činnosť žiakov po varovaní

1.2 Poznať signál „Všeobecné ohrozenie“ a činnosť po jeho vyhlásení.

1.2.1 Povedz, ako sa dozvieš o hrozacom nebezpečenstve.

1.2.2 Uveď, aký tón vydáva siréna pri signáli „Všeobecné ohrozenie“.

1.2.3 Povedz, čím sa líši signál „Všeobecné ohrozenie“ od signálu „Ohrozenie vodou“.

2. Evakuácia školy v prípade ohrozenia

1.1 Poznať činnosti pri opustení školy v prípade ohrozenia.

2.1.1. Vymenuj, ktoré materiály v škole, triede sú horľavé.

2.1.2. Ukáž, kde stojíš v skupine pred odchodom z triedy.

2.1.3. Povedz, ktorou cestou pôjdeš z triedy po vyhlásení signálu v prípade ohrozenia.

2.1.4. Uveď príklad, kedy sa evakuuje škola.

2.1.5. Urči miesto, kde sa v škole nachádza sklad civilnej ochrany.

2. ročník

Obsahový štandard:

Možnosti vzniku mimoriadnych udalostí. Druhy varovných signálov. Opatrenia na ochranu životov, zdravia a majetku pri vzniku mimoriadnej udalosti. Spôsob evakuácie. Detská ochranná maska a jej použitie. Pravidlá správania sa v prípade ohrozenia požiarom. Protipožiarne stanovište. Nebezpečenstvo hrozace pri manipulácii so zápalkami, zapaľovačmi a horľavinami, s elektrickým a plynovým zariadením.

Výkonový štandard:

1. Mimoriadne udalosti – možnosti vzniku

- 1.1 Poznať riziká, ktoré ohrozujú život, zdravie, majetok.
  - 1.1.1 Charakterizuj svojimi slovami pojem mimoriadna situácia, udalosť.
  - 1.1.2 Povedz aspoň dve možnosti vzniku mimoriadnej udalosti v prírode a na objektoch.
  - 1.1.3 Povedz, kde v blízkosti školy a tvojho bydliska môže dôjsť k vzniku mimoriadnej udalosti.
  - 1.1.4 Urči, ako znie tón pri vyhlásení varovného signálu „Všeobecné ohrozenie“.

2. Požiarna ochrana

- 2.1 Osvojiť si pravidlá evakuácie pri ohrození požiarom.
  - 2.1.1 Popíš únikovú cestu v prípade vyhlásenia evakuácie pri vzniku požiaru.
  - 2.1.2 Uveď, kto a ako vyhlási signál „Horí“ na škole.
  - 2.1.3 Povedz, komu a ako je potrebné ohlásiť požiar.
- 2.2 Poznať nebezpečenstvo pri manipulácii s materiálom umožňujúcim vznik požiaru.
  - 2.2.1 Vysvetli nebezpečenstvo použitia otvoreného ohňa v blízkosti horľavých a výbušných látok.
  - 2.2.2 Urči, kde v škole sú umiestnené hasiace prístroje.
  - 2.2.3 Povedz, čo všetko je potrebné skontrolovať pred odchodom z domu do školy, aby nedošlo k požiaru.

3. Prostriedky individuálnej ochrany

- 2.3 Poznať základné prostriedky ochrany jednotlivca.
  - 2.3.1 Vymenuj bežné dosiahnuteľné prostriedky ochrany jednotlivca.
  - 2.3.2 Povedz, pomocou čoho a ako sa zisťuje veľkosť ochrannej masky.

3. ročník

Obsahový štandard:

Charakteristika jednotlivých druhov mimoriadnych udalostí. Druhy a spôsob vyhlásenia varovných signálov. Opatrenia na ochranu životov, zdravia a majetku pri vzniku mimoriadnej udalosti. Možné zdroje ohrozenia vzhľadom na polohu školy. Spôsob evakuácie v prípade ohrozenia školy a jej okolia – havária, živelná pohroma, katastrofa.. Povinnosti žiakov pri organizácii evakuácie.

Výkonový štandard:

1. Mimoriadne udalosti

- 2.4 Poznať druhy mimoriadnych udalostí a spôsob ich vyhlásenia.
  - 2.4.1 Charakterizuj živelnú pohromu, haváriu, katastrofu.
  - 2.4.2 Povedz, čo urobíš keď zaznie siréna a nenachádzaš sa v škole ani doma, ale vonku.
  - 2.4.3 Povedz, ako sa dozvieš o hroziacom nebezpečenstve a vzniku mimoriadnej udalosti.
  - 2.4.4 Uveď, ako dlho počuť sirénu pri signáli „Všeobecné ohrozenie“.
  - 2.4.5 Uveď miesta možností vzniku mimoriadnych udalostí v okolí školy, bydliska.
  - 2.4.6 Vymenuj najčastejšie požiarne nedostatky (závady) v škole, v domácnosti.

2. Evakuácia

- 2.1 Osvojiť si základné zákony pri evakuácii školy.
  - 2.1.1 Povedz, ako sa môžeme evakuovať z ohrozeného priestoru.
  - 2.1.2 Vymenuj, ktoré veci sa odporúčajú vziať si zo sebou pri evakuácii – evakuačná batožina.
  - 2.1.3 Uveď hmotnosť evakuačnej batožiny pre deti.

3. ročník

Obsahový štandard:

Nebezpečné (zdraviu škodlivé) látky. Možnosti výskytu nebezpečných látok v okolí školy. Predlekárska pomoc v prípade zasiahnutia organizmu zdraviu škodlivými látkami. Opatrenia na ochranu životov, zdravia v prípade vzniku mimoriadnej udalosti. Čiastočná hygienická očista a jej význam pre ochranu zdravia. Detské ochranné prostriedky (ochranná maska, kazajka, vak), ich význam a použitie.

Výkonový štandard:

1. Nebezpečné látky – druhy, zásady ochrany

- 1.1. Získať prehľad o nebezpečných látkach vyskytujúcich sa okolí školy a bydliska.
- 1.1.1 Vymenuj aspoň tri priemyselné podniky (závody), ktoré v okolí školy a bydliska pracujú s nebezpečnými látkami
- 1.1.2 Povedz, ktoré zdraviu škodlivé látky poznáš.
- 1.1.3 Urči, v ktorom smere sa šíri nebezpečná látka pri poveternostných podmienkach a ktorým smerom opustiš ohrozený priestor.
- 1.1.4 Povedz načo môžu byť použité nebezpečné látky v prípade teroristického útoku.

2. Detské prostriedky individuálnej ochrany

- 2.1 Poznať základné prostriedky ochrany detí.
- 2.1.1 Vymenuj najzákladnejšie prostriedky detskej ochrany dýchacích ciest a očí.
- 2.1.2 Uveď vek detí pre použitie ochrannej masky DM 1.
- 2.1.3 Vymenuj najznámejšie prostriedky na improvizovanú ochranu celého tela.
- 2.1.4 Urči, v akej polohe je maska v prípade jej nasadenia.
- 2.1.5 Uveď základné činnosti pri čiastočnej hygienickej očiste tela a vysvetli jej význam.

Tematický celok: Pohyb a pobyt v prírode

1. ročník

Obsahový štandard:

Orientácia v mieste školy a jej okolí. Osvojiť si vedomosti, zručnosti a pohyb v teréne podľa prírodných ukazov. Základné informácie o významných budovách a ich účele. Historické objekty v obci a jej okolí.

Výkonový štandard:

1. Orientácia v mieste školy a jej okolí

- 1.1 Poznať svoju školu.
- 1.1.1 Uveď názov ulice, na ktorej sídli škola.
- 1.1.2 Urči miesto tvojej triedy v budove školy.
- 1.1.3 Ukáž na pláne školy jedáleň, telocvičňu, východ z budovy.
- 1.2 Poznať okolie školy.
- 1.2.1 Vymenuj najmenej dve ulice, ktorými prechádzaš cestou z domu do školy.
- 1.2.2 Uveď presnú adresu svojho bydliska.

2. Určovanie svetových strán

- 2.1 Poznať svetové strany
- 2.1.1 Ukáž, kde na obzore vychádza a kde zapadá slnko.
- 2.1.2 Vysvetli určovanie svetových strán podľa slnka.

3. Významné budovy a ich účel

- 3.1 Poznať významné budovy v mieste bydliska a školy.
- 3.1.1 Popíš presné miesto, kde sa nachádza zdravotné stredisko v obci.
- 3.1.2 Uveď približné miesto pošty.
- 3.1.3 Vymenuj dopravné prostriedky pomocou ktorých sa dostaneš do školy.
- 3.1.4 Zhotov jednoduchý náčrt dôležitých budov v okolí školy a mieste bydliska.

2. ročník

Obsahový štandard:

Význam vody v prírode a jej konzumácia. Zásady správneho a bezpečného správania sa v prírode. Jedovaté huby. Značenie turistických chodníkov.

Výkonový štandard:

1. *Príroda – charakteristika a význam*

- 1.1 Charakterizovať význam vody v prírode.
  - 1.1.1 Povedz, ktorá rieka preteká v mieste tvojho bydliska, alebo okolí.
  - 1.1.2 Povedz, čím sa znečisťuje voda v prírode.
- 1.2 Poznať jedovaté huby.
  - 1.2.1 Rozlíš jedovaté huby na obrázku.

2. *Správanie sa a pohyb v prírode*

- 2.1 Poznať zásady pohybu a pobytu v prírode.
  - 2.1.1 Povedz, prečo nemáme poškodzovať prírodu.
  - 2.1.4 Opíš, možné následky nesprávneho ukrytia pred bleskom.
- 2.2 Poznať turistické chodníky
  - 2.2.1 Urči miesto, kde sa nachádza najbližší turistický chodník v okolí školy, obce.
  - 2.2.2 Popíš, ako sa označujú turistické chodníky.

3. ročník

Obsahový štandard:

Okolie obce, chránené územia, objekty a prírodné útvary. Orientácia podľa poludňajšieho tieňa. Hlavné a vedľajšie svetové strany. Významné budovy a dominanty v okolí. Tvary zemského povrchu.

Výkonový štandard:

1. *Orientácia v teréne*

- 1.1 Poznať stanovište a okolie školy.
  - 1.1.1 Urči najvýhodnejšie miesto v okolí školy na pozorovanie.
  - 1.1.2 Povedz, ako určujeme svetové strany podľa tieňa.
  - 1.1.3 Urči hlavné svetové strany podľa poludňajšieho tieňa.
  - 1.1.4 Vymenuj hlavné a vedľajšie svetové strany.
- 1.2 Určiť významné budovy podľa svetových strán.
  - 1.2.1 Ukáž hlavné svetové strany pred vchodom do školy.
  - 1.2.2 Nakresli, čo dôležité sa nachádza severne, východne, západne a južne od vchodu do školy.
  - 1.2.3 Povedz, ktoré sú hlavné časti kompasu, alebo buzoly.
  - 1.2.4 Urči, na ktorú svetovú stranu ukazuje tmavý koniec strelky.
  - 1.2.5 Urči pomocou kompasu alebo buzoly, čo sa nachádza od vášho stanovišťa na vedľajších svetových stranách.

2. *Tvárnosť krajiny*

- 2.1 Charakterizovať tvárnosť okolia obce, mesta.
  - 2.1.1 Uveď rozdiel medzi rovinou a pahorkatinou.
  - 2.1.2 Povedz, ktorý je najvyšší vrch v okolí obce.
  - 2.1.3 Opíš Vysoké Tatry z hľadiska tvárnosti.

4. ročník

Obsahový štandard:

Hranice Slovenskej republiky a ich poloha k susedným štátom na mape. Význam čistého ovzdušia pre človeka a prírodu. Základné zásady pri táborení v prírode. Základné úkony práce s mapou – určovanie svetových strán podľa mapy, čítanie z mapy podľa farieb a základných topografických značiek, určovanie nadmorských výšok a jednoduchý odhad krátkych vzdialeností. Jednoduchý náčrt pochodu, panoramatický náčrt.

Výkonový štandard:

1. *Mapy, základné činnosti pri práci s mapou*

- 1.1 Vedieť základné úkony pri práci s mapou.
  - 1.1.1 Urči na mape sever a ostatné svetové strany.
  - 1.1.2 Uveď štáty, s ktorými máme spoločné hranice.

- 1.1.3 Ukáž na mape miesto kde žiješ.
- 1.2 Poznať základné topografické značky a čítanie z mapy.
  - 1.2.1 Urči na mape Slovenska najznámejšiu nížinu a vysočinu.
  - 1.2.2 Uveď farbu, ktorá sa používa pre označenie riek a jazier na mape.
  - 1.2.3 Nájdí na mape dve jaskyne.
- 1.3 Poznať obsah mapy.
  - 1.3.1 Povedz, podľa čoho určíš, kde je na mape sever.
  - 1.3.2 Povedz, akou topografickou značkou sa značí obec, cesty a železnice.
  - 1.3.3 Ukáž na mape vrstevnicu a charakterizuj ju.
  - 1.3.4 Urči výškový rozdiel dvoch ľubovoľných bodov na mape.
  - 1.3.5
2. *Typy náčrtov a zhotovenie jednoduchého náčrtu*

Zhotovenie jednoduchých náčrtov pochodu.

Nakresli jednoduchý plán (situačný náčrt) ulice, na ktorej sa nachádza škola..

Popíš rozdiel medzi situačným a panoramatickým náčrtom.

Vedieť vysvetliť odhad vzdialeností.

Urči dĺžku svojho kroku a dvojkroku.

Opíš spôsob jednoduchého odhadu vzdialenosti krokováním.

Tematický celok : Zdravotná príprava

1.ročník

Obsahový štandard:

Význam poskytnutia prvej pomoci. Vybavenie domácej lekárníčky a jej využitie. Nebezpečenstvo svojvoľného použitia liekov. Význam symbolu „Červený kríž“. Spôsob privolania pomoci k zranenému. Ošetrovanie jednoduchých poranení rúk, nôh a hlavy.

Výkonový štandard:

1. *Prvá pomoc s použitím domácej lekárníčky*

Poznať a charakterizovať prvú pomoc.

Povedz, komu je potrebné nahlásiť úraz.

Nakresli znak (symbol) Červeného kríža, ktorý vidíš na lekárníčke, ...
- 1.2 Poznať funkciu domácej lekárníčky.
  - 1.2.1 Povedz, prečo deti nesmú svojvoľne užívať lieky.
  - 1.2.2 Vymenuj tri lieky alebo zdravotné pomôcky, ktoré by nemali chýbať v domácej lekárníčke.
  - 1.2.3 Uveď tri najdôležitejšie obväzové pomôcky.
  - 1.2.4 Povedz, kde všade by nemala chýbať lekárníčka.
2. *Jednoduché rany*
  - 2.1 Poznať postup ošetrovania jednoduchých poranení.
    - 2.1.1 Urči, akým prostriedkom vyčistíš ranu.
    - 2.1.2 Vysvetli, na čo slúžia rýchloobväzy (náplasti).
    - 2.1.3 Ukáž na spolužiakovi ošetrovanie odreniny chrčtu ruky.

2. ročník

Obsahový štandard:

Návšteva lekára v zdravotnom stredisku. Správanie sa v zdravotníckych zariadeniach. Úloha lekára pri pomoci chorým a zraneným. Prevencia pred chorobami a preventívne opatrenia proti uštipnutiu hmyzom.

Výkonový štandard:

1. *Významné strediská z hľadiska zdravotnej prevencie a liečenia*
  - 1.1 Poznať významné zdravotnícke zariadenia.
    - 1.1.1 Uveď, kde sa nachádza zdravotné stredisko v mieste tvojho bydliska.
    - 1.1.2 Opíš, na aký účel slúži ľuďom nemocnica.
    - 1.1.3 Vysvetli, ako sa správať v čakárni u lekára.

2. *Starostlivosť o zdravie*

- 2.1 Poznať zásady starostlivosti o zdravie.
  - 2.1.1 Vysvetli význam povolania lekár.
  - 2.1.2 Uved', akých lekárov si navštívil a ako pomáhajú chorým a raneným.
  - 2.1.3 Povedz, ktorým športom si upevňuješ zdravie.
  - 2.1.4 Uved', aká strava je pre človeka najzdravšia.

3. *Nepříjemné poranenia*

- 3.1 Poznať zásady ošetrenia nepříjemných poranení.
  - 3.1.1 Uved', na aké poranenie použiješ studený obklad.
  - 3.1.2 Povedz, pomocou čoho vytiahneš žihadlo zapichnuté v koži.
  - 3.1.3 Povedz názov jediného jedovatého hada u nás.
  - 3.1.4 Charakterizuj, ako vyzerá miesto so zahryznutým kliešťom.

3. ročník

Obsahový štandard:

Zásady ochrany zdravia. Hygiena tela a starostlivosť o chrup. Správna životospráva. Ošetrovanie a obväzovanie rán na prstoch ruky, lakťa, oka a hlavy.

Výkonový štandard:

1. Ochrana zdravia

- 1.1 Poznať časti ľudského tela a zásady správnej životosprávy.
  - 1.1.1 Vymenuj hlavné časti ľudského tela.
  - 1.1.2 Povedz, ako sa máš správne starať o svoje zuby.
  - 1.1.3 Povedz, prečo človek potrebuje pravidelný a dostatočný spánok.
  - 1.1.4 Vymenuj základné zásady správnej životosprávy.

2. Prvá pomoc pri poranení hornej končatiny a hlavy

- 2.1 Poznať zásady ošetrenia a obväzovania.
  - 2.1.1 Vysvetli, prečo je potrebné každé poranenie okamžite ošetriť.
  - 2.1.2 Popíš, ako by si ošetril povrchové poranenie hlavy.
  - 2.1.3 Ukáž na spolužiakovi ošetrenie odreniny lakťa.
  - 2.1.4 Na poranené prsty ruky použi správny obväz.

4. ročník

Obsahový štandard:

Základné životné funkcie ľudského organizmu a ich význam. Hodnota zdravia, nákazlivé choroby a ochrana pred nimi. Pojmy prvej pomoci. Obväzová technika kolena a lýtko. Použitie trojrohej šatky pri znehybnení hornej končatiny. Zásady poskytovania prvej pomoci pri jednoduchých poraneniach.

Výkonový štandard:

1. Základné životné funkcie

- 1.1. Poznať, kedy človek potrebuje prvú pomoc.
  - 1.1.1 Povedz, čo patrí k základným životným funkciám ľudského tela.
  - 1.1.2 Uved', ako realizujeme kontrolu vedomia.
  - 1.1.3 Ukáž na spolužiakovi, kde položíme ruky pri kontrole dýchania.
  - 1.1.4 Ukáž miesta, kde nahmatáme pulz.

2. Praktické precvičenie obväzovej techniky pri jednoduchých poraneniach horných a dolných končatín

- 2.1 Poznať zásady obväzovej techniky.
  - 2.1.1 Uved', kedy používame obvinadlo a kedy šatkový obväz.
  - 2.1.2 Vysvetli, na čo musíme dávať pozor pri prikladaní obvinadla.

- 2.1.3 Demonštruj, ako sa prikladá obvinadlo.
- 2.1.4 Ukáž dva spôsoby ako upevníme koniec obvinadla.
- 2.1.5 Demonštruj na spolužiakovi špirálový obvaz lýtky a znehybnenie hornej končatiny trojrohou šatkou.

4. Proces:

Učivo „Ochrana života a zdravia“ má niekoľko špecifík a odlišností od ostatných vyučovacích predmetov v základnej škole. Základným znakom učiva OŽZ je, že hoci nemá vyučovací predmet, je učivo pre žiakov prvej a druhej zdravotnej skupiny povinné a výsledky sa neklasifikujú. Poslanie učiva je zamerané prípravou žiakov v koedukovanej forme na správne činnosti a konania v prípade vzniku nebezpečnej mimoriadnej situácie. Žiaci si v priebehu výchovného a vzdelávacieho procesu osvojujú potrebné vedomosti, zručnosti, návyky a schopnosti.

Zvláštnosťou učiva OŽZ je viac tematický obsah navzájom nie podobný. Pre osvojovanie vedomostí a zručností sa využívajú najmä didaktické hry, prípadne niektoré vhodné poznatky z iných oblastí vzdelávania. Používané metódy rešpektujú bežné didaktické postupy, žiada sa však uplatňovať menej verbálne a viac názorné metódy, cvičenia a kontroly. Dôležitú funkciu plnia aktivizujúce a motivačné hodnotenia, samostatné alebo skupinové činnosti. Žiaci majú v priebehu osvojovania učiva získať poznatky o potrebnosti a nenahraditeľnosti učiva pri vzniku a priebehu mimoriadnej situácie. Odporúčame spracovať a skoordinať učivo vybraných vyučovacích predmetov k jeho využitiu v medzipredmetových vzťahoch v prospech učiva OŽZ. Prvky učiva sú zapracované do učebných osnov povinných predmetov (telesná výchova, vlastiveda, prvouka, výtvarná výchova) a sú ich integrálnou súčasťou.

Rozdielnosť v procese vyučovania učiva OŽZ je, že sa realizuje prevažne mimo učební so špecifickým materiálom a učebnými pomôckami. Dávame na zváženie zaradenie niektorých tém do DH vzhľadom na :

- priestorové podmienky školy,
- blízkosť vhodného terénu,
- dostupnosť materiálu a pomôcok na precvičovanie,
- náročnosť, alebo neprimeranosť požiadaviek a úloh na žiakov vzhľadom na pohlavie a vek,
- odbornú pripravenosť pedagogických pracovníkov.

Na procese realizácie učiva sa okrem tém vo vybraných povinných predmetoch, didaktických hier podieľajú aj :

- školský režim (disciplinovanosť a kolektivismus),
- civilná ochrana a objektová ochrana,
- záujmová činnosť (príprava mladých zdravotníkov, požiarnikov, záchranárov CO, športových strelcov a pod.),
- spolupráca so špecifickými organizáciami a združeniami ako Armáda SR, Slovenský skauting, Sokol, Orol, SČK, Slovenský zväz ochrancov prírody, Združenie technických a športových činností SR.

Nakoľko sa učivo nerealizuje v samostatnom predmete, je potrebné, aby riaditeľ školy zabezpečovaním a usmernením učiva poveril zodpovedného učiteľa. Osobitnú pozornosť je treba venovať príprave a rozširovaniu materiálového zabezpečenia výučby, ktoré vzhľadom na prevažujúci praktický charakter výučby bezprostredne ovplyvňuje kvalitu plnenia cieľov.

Poverení organizátori zodpovedajú za účelné skĺbenie organizačnej a metodickej stránky tejto náročnej formy vyučovania. Odporúča sa vypracovať námetovú situáciu a túto spojiť so súťažným

tried po ročníkoch. Vzhľadom na priestorové a materiálne ťažkosti je vhodné v jeden deň organizovať didaktické hry maximálne s tromi triedami.

Bezpečnostné opatrenia pri didaktických hrách na školách

Za organizáciu ochrany a bezpečnosti pri uskutočňovaní didaktických hier zodpovedá vedúci didaktických hier, ktorý je povinný :

- organizovať označenie priestoru DH a poriadkovú službu v nebezpečných miestach, označenie a ohraničenie nebezpečných priechodov a miest,
- označiť miesta imitácie a zaistiť bezpečnosť pri označení jednotlivých situácií,
- udržiavať poriadok pri činnosti cvičiacich značkárov,
- spracovať pokyny pre bezpečnostné opatrenia pri cvičení v závislosti od miestnych podmienok, aby sa nimi oboznámili všetci účastníci didaktických hier,
- kontrolovať osobne a prostredníctvom svojich zástupcov a pomocníkov dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas cvičenia.

Za dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas didaktických hier sú zodpovední vedúci na jednotlivých pracoviskách, ktorí sú povinní :

- oboznámiť žiakov so stanovenými bezpečnostnými opatreniami,
- oboznámiť cvičiacich s nebezpečnými miestami a označiť ich,
- kontrolovať dodržiavanie bezpečnostných opatrení, najmä počas imitácie a praktickej činnosti.

Počas didaktických hier je zakázané :

- prevážať imitačné prostriedky spoločne s osobami,
- používať nesprávnu či poškodenú techniku a dopravné prostriedky,
- pohybovať sa a zdržiavať sa v miestach presunov a činnosti techniky,
- používať rádiové stanice bližšie ako 100 m od vedenia vysokého napätia, pracovať s nimi bez uzemnenia,
- používať nesprávne a poškodené imitačné prostriedky, používať ich improvizáciu,
- rozmiestňovať značkárov v miestach nebezpečnej imitácie,
- používať zápalné a dymové prostriedky bližšie ako 50 m od osôb a ľahko zápalných látok (materiálov). Dymové prostriedky nepoužívať menej ako 200 m od obydľia a komunikácií,
- uskutočňovať cvičné výbuchy v obytných miestach a na vodných plochách,
- zbierať nepoužité – nevybuchnuté imitačné prostriedky a demontovať ich,
- vykonávať činnosť v zadymených priestoroch bez ochranných pomôcok a zaistenia inou osobou,
- dotýkať sa vodičov elektrickej energie a vodivých kovových predmetov bez preverenia ich odpojenia od elektrickej energie,
- pohybovať sa v nebezpečných miestach,
- vykonávať zemné práce bez súhlasu príslušných územných správnych orgánov,
- rozkladať oheň v lesných porastoch a na miestach s možnosťou vzniku požiaru,
- piť vodu z nepreverených vodných zdrojov.

Na zaistenie bezpečnosti sa musia dodržiavať tieto špecifické opatrenia:

- dodržiavať stanovené bezpečnostné opatrenia pre činnosť v príslušnom objekte (mieste),
- pri činnosti v rámci účelového cvičenia zabezpečiť jednotlivé miesta proti poškodeniu,
- zabrániť prípadnému narušeniu inžinierskych sietí a technologických zariadení výrobného procesu,
- uskutočniť prieskum predpokladaných miest účelového pre didaktické hry,
- priestory činnosti označiť stanovenými značkami (tabuľkami),
- nedovoliť prekročenie noriem pobytu a práce v ochranných maskách a iných ochranných prostriedkoch.

Pri činnosti v lesných priestoroch :

- Uskutočniť prieskum a označiť nebezpečné a nepriechné miesta,
- Zaisťovať dodržiavanie všetkých protipožiarnych opatrení,
- Zabezpečiť zdravotnícke opatrenia pri možnom úraze, proti uštipnutiu hadom, otravám a pod.

OSNOVY VOLITEĽNÝCH PREDMETOV pre žiakov so zdravotným znevýhodnením

Voliteľný predmet: Individuálna logopedická starostlivosť a individuálne logopedické cvičenia pre ZŠ pre zrakovo postihnutých, sluchovo postihnutých, telesne postihnutých, pre žiakov s chybami reči, nehovoriacich a špeciálne triedy pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou.

Úvod

Vyučovací predmet individuálna logopedická starostlivosť (ďalej len ILS) a / alebo individuálne logopedické cvičenia (ďalej len ILC) je určený pre žiakov, ktorí majú narušenú komunikačnú schopnosť (NKS).

Vyučovací predmet ILS je zavedený v špeciálnych základných školách a špeciálnych triedach pre žiakov s rôznym druhom postihnutia v základných školách, v základných školách pre zrakovo postihnutých, v základných školách pre sluchovo postihnutých, v základných školách pre telesne postihnutých.

V základných školách pre žiakov s chybami reči, v základných školách pre nehovoriacich a v špeciálnych triedach pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a vývinovými poruchami učenia v základných školách existuje tento predmet pod názvom ILC.

Predkladané rámcové učebné osnovy sú široko koncipovanou otvorenou normou intervencie, ktorá kladie zodpovednosť na logopéda pri výbere diagnostických a terapeutických metód a postupov.

Ciele a obsah predmetu ILS (ILC) sú konkrétne závislé od výsledkov logopedickej diagnostiky každého jednotlivého žiaka. Z toho dôvodu môžu existovať pre tento predmet len rámcové učebné osnovy.

Logopéd na začiatku školského roku na základe :

- výsledkov logopedickej diagnostiky, prípadne rediagnostiky
- zvolených logopedických terapeutických metód a postupov
- a rámcových učebných osnov

vypracuje **individuálny plán** (postup) **logopedickej intervencie** pre každé dieťa na určité obdobie . Časovo-tematické plány preto nie sú potrebné a ich dodržiavanie by bolo nereálne.

Výskum i prax v oblasti neurofyziológie, psychológie, špeciálnej pedagogiky a najmä logopédie samotnej prinášajú neustále nové poznatky. Logopéd je povinný aktualizovať svoje vedomosti z odbornej literatúry i vzdelávacích podujatí a zavádzať ich podľa vlastného uváženia do svojej práce. Podrobnejšie postupy je možné čerpať z odbornej literatúry.

CIELE

Cieľom predmetu ILS / ILC je sociálna a edukačná adaptácia a integrácia detí a mládeže s NKS do spoločnosti.

Cieľom logopedickej starostlivosti je odstrániť alebo aspoň zmierniť narušenie komunikačnej schopnosti a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nej vyplývajú.

U detí a mládeže s viacnásobným postihnutím a ťažkým stupňom NKS ide o prípravu na to, aby sa v medziach svojich možností vedeli čo najlepšie dorozumieť v sociálnom prostredí. V širšom zmysle ide o rozvíjanie schopnosti prijímať (získavať) informácie a efektívne vyjadrovať svoje potreby a pocity.

OBSAH

1. Vstupná logopedická diagnostika nových žiakov. Na začiatku každého školského roka je potrebné vykonanie rediagnostiky.

2. Stanovenie individuálneho plánu logopedickej intervencie na určité časové obdobie -

školský polrok alebo školský rok . Terapeutické postupy a typy cvičení pri jednotlivých druhoch narušenej komunikačnej schopnosti bez časového obmedzenia .

3. Samotná logopedická intervencia

Vývin ľudskej reči, alebo v širšom poňatí - komunikačnej schopnosti, nepochybne úzko

súvisí s vývinom vnímania, pamäti, pozornosti, myslenia a sociálnych návykov. Preto terapeutické postupy a metódy musia mať širší záber a ILS / ILC sa má orientovať na **celý komplex dorozumievacieho procesu**.

- Cvičenia zamerané na rozvíjanie poznávacích procesov vnímanie, pamäť, pozornosť:
  - rozvíjanie akustického vnímania, pamäti a pozornosti, rozvíjanie fonematického sluchu
  - rozvíjanie optického vnímania, pamäti a pozornosti
  - rozvíjanie taktilného vnímania
- Cvičenia na rozvíjanie motorických zručností:
  - oblasť oromotorická
  - oblasť grafomotorická
  - koordinácia pohybov
- Cvičenia na rozvíjanie všetkých jazykových rovín
- *Terapeutické stratégie, metodické postupy podľa logopedickej diagnózy*
- Spolupráca s rodičmi, poučenie rodičov
- Spolupráca s ostatnými pedagógmi v škole, prípadne s inými zainteresovanými osobami

PROCES

Predmet ILC (ILS) **vyučuje zásadne logopéd**, t.j. absolvent vysokoškolského štúdia so štátnou záverečnou skúškou z logopédie v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 41/1996 Z. z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov v znení neskorších predpisov.

Vyučovacia hodina ILS/ILC je delená.

Logopéd pracuje so žiakmi individuálne. Ostatní žiaci zostávajú v tom čase s druhým pedagógom. Druhý pedagóg pracuje s deťmi podľa pokynov triedneho logopéda.

Frekvencia cvičení so žiakmi vyplýva z učebného plánu a rozvrhu hodín. V prípade ťažkého stupňa NKS je možné vykonávať logopedickú terapiu aj častejšie ako stanovuje učebný plán. Potom je určenie frekvencie cvičení v kompetencii riaditeľa školy.

Dĺžka logopedických cvičení je závislá od veku a schopností dieťaťa, logopedickej diagnózy a prípadne iných špecifík dominantného alebo iného postihnutia dieťaťa.

Obsah logopedických cvičení musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami dieťaťa, bez ohľadu na fyzický vek.

Formy spolupráce pri logopedickej intervencii

Logopéd úzko spolupracuje s rodičmi dieťaťa a s ostatnými pedagógmi.

Logopéd metodicky usmerňuje rodičov a kolegov – pedagógov v oblasti prístupu ku komunikácii s dieťaťom a pri vykonávaní logopedických cvičení podľa inštrukcií.

Logopéd pri logopedickej intervencii využíva podľa potreby rôzne pomôcky, obrázky a hračky, štandardizované i vlastné testy a pracuje s odbornou literatúrou.

Je potrebné v škole **zabezpečiť pre prácu logopéda priestranné, svetlé a nerušené miestnosti.**

Dokumentácia žiaka obsahuje podľa druhu školského zariadenia nasledovné dokumenty: (Podľa individuálnej potreby nemusí obsahovať všetky vymenované dokumenty)

- ☐ Návrh na prijatie dieťaťa do špeciálnej školy a špeciálnej materskej školy (ŠEVT 49 282 0)¹ (Špeciálna škola, špeciálna trieda ZŠ).
- ☐ Osobný list žiaka (ŠEVT 57 007 0) (Špeciálna škola, špeciálna trieda ZŠ)
- ☐ Osobný list klienta zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva (ŠEVT 57 009 0) (zariadenie špeciálnopedagogického poradenstva).
alebo Záznam o individuálnej špeciálnopedagogickej starostlivosti (ŠEVT 57 008 0)

(zariadenie špeciálnopedagogického poradenstva).

- ☐ Záznam z logopedickej diagnostiky (Musí mať každé dieťa)
- ☐ Individuálny plán intervencie (Musí mať každé dieťa. Jedná sa o plán v zmysle postupu intervencie a priorít, nie časové vymedzenie jednotlivých častí. Individuálny plán je interným dokumentom školy).
- ☐ Záznamy z intervencie (Musí mať každé dieťa. Záznamy z intervencie sú interným dokumentom školy).

Na dokumentáciu žiaka sa vzťahuje zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov.

---

¹⁾ Až do vydania tlačiva s názvom Návrh na prijatie žiaka... sa využíva tlačivo „Návrh na zaradenie – preradenie dieťaťa do špeciálnej školy a špeciálnej materskej školy“ (ŠEVT 49 282 0).

Poznámka: Zaradenie - preradenie žiaka sa podľa zákona NR SR č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov už neuplatňuje, riaditeľ

školy rozhoduje „o prijatí žiaka do školy“. Uvedený postup sa podľa § 5 ods. 3 písm. a), ods. 4 písm. a) a ods. 6 písm. a) zákona NR SR č. 596/2003 Z. z. vzťahuje aj na špeciálnu školu a špeciálnu triedu.

INDIVIDUÁLNA LOGOPEDICKÁ STAROSTLIVOSŤ pre 1.až 4. ročník ZŠ pre špeciálne triedy pre žiakov s vývinovými poruchami učenia

Ciele

Proces učenia sa čítania, písania a počítania podmieňuje celý komplex schopností ako vnímanie, orientácia, motorika, pozornosť, pamäť, myslenie. Ak sú niektoré z nich u dieťaťa nedostatočne vyvinuté alebo narušené, je potrebné používanie špeciálnych metód, foriem a postupov pri výučbe.

Cieľom vyučovania predmetu individuálna logopedická starostlivosť v špeciálnej triede pre žiakov s vývinovými poruchami učenia je rozvíjanie schopností potrebných k učeniu čítania, písania a počítania a vytváranie predpokladov pre ďalšie vzdelávanie u týchto žiakov.

Obsah/ Tematické okruhy

Cvičenia sluchovej analýzy

Nácvik rozlišovania rôznych zvukov (auto, telefón, zvonček, šijací stroj, a pod.)

Nácvik rozlišovania foném, slabík, slov, viet

Artikulácia jednotlivých hlások

Úprava sily hlasu, dýchania a polohy hlasu

Cvičenia zrakovej analýzy

Pozorovanie obrázkov, rozprávanie o nich, počítanie prvkov

Chápanie priestorových vzťahov na obrázku, kresbe

Vnímanie veľkosti, vnímanie tvaru, vnímanie farby

Písanie jednotlivých písmen a číslíc

Rozlišovanie p,b,d. Rozlišovanie m,n. Rozlišovanie h,ch

Dvojhlásky

Rozvoj komunikatívnych schopností

Čítanie slov, viet

Čítanie celých textov, rozhovor o prečítanom texte, ilustrácia textu, obsah prečítaného textu, rozhovor na danú tému

Opis predmetov

Dramatizácia danej situácie

Poznámky

Vzdelávanie žiakov so špecifickými vývinovými poruchami učenia v špeciálnej triede základnej školy je jednou z foriem integrácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do bežných škôl.

V konečnom dôsledku je cieľom zaradenia žiaka do špeciálnej triedy vytvorenie optimálnych podmienok pre intenzívnu a odbornú pomoc. Vyučujúcim je špeciálny pedagóg, v triede je nižší počet žiakov, v učebnom pláne je zaradený špecifický predmet ILS a zmyslová výchova, využívajú sa špecifické postupy, formy, metódy i pomôcky a stimulácia vnímania, pamäti, pozornosti a komunikačných schopností sa prelína celým vyučovaním.

Na vyučovacích hodinách výchovných predmetov je možné spájať žiakov špeciálnej triedy a intaktných žiakov a podporovať tak ich vzájomné poznávanie a toleranciu.

KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI pre prípravný až 4. ročník základnej školy pre sluchovo postihnutých

Cieľ

Cieľom vyučovania predmetu komunikačné zručnosti je optimalizovať prijímanie, spracovanie a vydávanie informácií u sluchovo postihnutého žiaka podľa jeho predpokladov a schopností.

Obsahom vyučovania predmetu je systematické formovanie a rozvíjanie komunikačných zručností žiakov. Rozvíjanie komunikačných zručností kladie požiadavku navodzovať a sústavne rozvíjať medziosobnostnú komunikáciu medzi sluchovo postihnutým žiakom a učiteľom, medzi sluchovo postihnutými žiakmi navzájom. Učiteľ podporuje v žiakoch sebadôveru, vedie žiakov ku koncentrácii, kontrole impulzívneho správania a prosociálnemu správaniu.

Obsahové zameranie, prostriedky a metódy práce sú podmienené zásadou individuálneho prístupu a individuálneho programovania. Na vyučovaní predmetu sa používajú také metódy práce, ktoré vyžadujú vysokú psychicko-komunikatívnu aktivitu každého žiaka a interakčno-komunikatívne vzťahy medzi žiakmi.

Každá komunikačná situácia citlivo využíva na dialóg (ako základnej metódy práce) so žiakom hovorenou rečou, posunkovou rečou (podľa možností a predpokladov žiaka). Komunikácia so žiakom sa rozvíja všetkými dostupnými prostriedkami: mimikou tváre, gestikuláciou, daktylotikou, písanou rečou, pantomímou, dramatizáciou a inými prostriedkami.

Komunikačné schopnosti sa rozvíjajú v spontánnych a navodených situáciách. V spontánnych a navodených situáciách sa opakujú gramatické javy osvojované v základnej (povinnej, t.j. slovenský jazyk a literatúra a iné predmety) výuke, najmä javy významné z hľadiska komunikatívnej využiteľnosti.

Komunikačné schopnosti sluchovo postihnutých žiakov sa rozvíjajú

a) v hrách a v rôznych činnostiach žiakov

b) témami zameranými na bežné životné situácie.

Učebné osnovy predmetu komunikačné zručnosti sú štruktúrované tak, aby sa systematicky rozvíjala receptívna, centrálna a expresívna zložka reči. Sluchovo postihnutí žiaci si v procese vyučovania predmetu komunikačné zručnosti osvojujú nové pojmy, upevňujú a rozširujú si pasívnu a aktívnu slovnú zásobu. Spoznávajú význam piktogramov používaných v doprave, v zariadeniach a inštitúciách občianskej vybavenosti. Učia sa porozumieť informáciám na plagátoch, mapách a náčrtkoch. Oboznamujú sa s kultúrou, jej rôznymi podobami, učia sa pochopiť a vyjadriť umelecké prejavy a zážitky.

Vyučovanie predmetu komunikačné zručnosti nadväzuje na vyučovanie všetkých predmetov 1. stupňa základnej školy pre sluchovo postihnutých. Svojou podstatou upevňuje najmä vedomosti a zručnosti získané na vyučovaní slovenského jazyka, prvouky, vlastivedy, prírodovedy a matematiky. Predmet komunikačné zručnosti umožňuje plniť ciele etickej výchovy - stimulovať a pozitívne ovplyvňovať morálny vývin sluchovo postihnutých žiakov, podporovať pozitívne myslenie a vlastnosti, sebadôveru, sebauvedomenie, oboznámiť žiakov s prosociálnymi hodnotami a postojmi.

Obsah / Tematické okruhy

1. Rozvíjanie receptívnej zložky reči

Rozvíjanie zrakového vnímania - priradovanie, vyberanie a radenie, porovnávanie, skladanie, výcvik priestorovej orientácie, odzeranie.

Rozvíjanie sluchového vnímania

- identifikácia rozlišovanie zvukového podnetu,
- vnímanie vibrácií hmatom i sluchom,
- vnímanie hudobných i nehudobných zvukov,
- vnímanie a rozoznávanie sily zvuku (hudby),
- vnímanie a rozoznávanie hlbokých a vysokých tónov, dlhých a krátkych tónov,
- rozlíšenie počtu zvukov (málo - veľa),
- vyjadrovanie napodobňovaním zvukovými nástrojmi, alebo predmetmi tempa, rytmu, sily zvuku,
- rozvíjanie schopnosti reagovania pohybom na zvuk rytmických nástrojov, na rýchle a pomalé tempo hudby,
- rytmizácia riekaniek s pohybovým vyjadrením,
- počúvanie hudby (zrakom, hmatom, sluchom),
- rozlišovanie slov podľa zvuku,
- rozlišovanie hudobných a nehudobných zvukov.

Rozvíjanie hmatového vnímania - poznávanie základných kvalít - hmotnosti, teploty, veľkosti predmetov, ich povrchu, polohy, smeru a umiestnenia.

2. Rozvíjanie centrálnej zložky reči

Chápanie pojmov.

Napĺňanie pojmov konkrétnym obsahom.

3. Rozvíjanie expresívnej zložky reči

Pomenovanie predmetov, javov, dejov.

Tvorenie otázok a odpovedí.

Tvorenie viet.

Podporovanie samostatného vyjadrovania.

Rozprávanie podľa obrázku.

Rozprávanie krátkeho príbehu.

Dialóg na danú tému.

Dialogická reč - spresňovanie, obohacovanie úrovne slovníka, spresňovanie gramatickej štruktúry, otázok, rozvíjanie chápania zmyslového obsahu dialógu a určených rečových situácií.

Pantomíma - kombinácia s verbálnym prejavom, kombinácia s dramatizáciou, kombinácia s psychodramou (monológ, výmena rolí, svedomie, zrkadlo), kombinácia s výtvarným prejavom, kombinácia s tancom.

4. Rozvíjanie slovnej zásoby

Aktívna slovná zásoba

- pomenovanie konkrétnych predmetov, predmetov na obrázkoch, javov, dejov. Vyhľadávanie protikladov. Vytváranie asociácií.

Pasívna slovná zásoba

- oboznámenie s významom slova, identifikácia slova, identifikácia predmetov podľa opisu, synonymá.

Potencionálna slovná zásoba

- uskladňovanie štruktúrálnu-sémantickej analýzy odvodených slov,

- prenášanie významu pri stretnutí s viacvýznamovým slovom,

- na základe situácie alebo obsahu uhádnuť, postihnúť význam slova,

- porovnávanie nového významu so starým (v podmienkach obsahu), vylúčenie, oddelenie "plochy", prenesenia, rozdeľovania slabík, podobnosť na základe vonkajších znakov, podobnosť podľa funkcie atď.

5. Orientácia a nonverbálne dorozumievanie

Rozvíjanie schopnosti chápania významu piktogramov používaných v doprave, v zariadeniach a inštitúciách občianskej vybavenosti. Rozvíjanie schopnosti porozumenia informáciám na plagátoch, mapách a náčrtkoch.

6. Kultúra v živote sluchovo postihnutého človeka

Interpretácia umeleckého zážitku komunikatívnymi prostriedkami (návšteva divadla - balet, pantomíma), výstavy.

Poznámky

Odporúčame učiteľom, aby pristupovali k vymedzenému obsahu ako k otvorenému systému, čo znamená, že učivo môžu dopĺňať či redukovať. Jednotlivé osnovné heslá plnia funkciu námetov na jednotlivé hodiny, čiže učiteľ si zvolí také, ktoré podľa jeho názoru sú potrebné pre žiakov z aspektu ich praktického využitia. Takto štruktúrovaná osnova vytvára dostatok priestoru pre iniciatívu učiteľov z hľadiska obsahu i rozsahu.

Vyučujúci rozhoduje o spôsobe riadenia vyučovacieho procesu a usiluje sa o dosiahnutie optimálnych výsledkov. Vyučovanie organizuje tak, aby žiaci mali možnosť čo najčastejšie vykonávať reálne komunikačné činnosti.

Prístupom k žiakom, voľbou aktivizujúcich organizačných foriem práce, stimulovaním myšlienkovvej a rečovej činnosti žiakov pomocou podnetne sformulovaných úloh, uplatňovaním individuálneho prístupu (napr. ukladaním úloh rôzneho stupňa náročnosti jednotlivcom alebo skupinám žiakov podľa ich úrovne) vyučujúci prispieva k tomu, aby žiaci mali po kladne hodnotených výkonoch pocit spokojnosti a úspechu a tak sa podporila ich poznávacia aktivita v predmete.

Na zistenie toho, či sme dosiahli ciele, volíme také formy kontroly, ktoré umožňujú zistiť, na akej úrovni sú žiaci schopní riešiť konkrétne komunikačné úlohy.

Dosiahnutie komunikačných schopností sluchovo postihnutého žiaka závisí od angažovanosti a tvorivého prístupu pedagógov pri didakticko-metodickom stvárnení celého pedagogického procesu zameraného na rozvoj komunikačných zručností žiaka.

Voliteľný predmet: Rozvoj psychomotorických zručností pre prípravu až 4. ročník ZŠ pre telesne postihnutých

Cieľ

Cieľom vyučovania predmetu Rozvoj psychomotorických zručností je rozvoj komunikačných schopností, grafomotorických a pohybových zručností.

Žiaci získavajú podľa svojich schopností pracovné a hygienické návyky, odstraňuje alebo zmierňuje sa ich pohybový handicap, rozvíja pozornosť, predstavivosť, pamäť a orientácia v priestore. Predmet je založený na individuálnej práci so žiakmi.

Rozvoj komunikačných schopností

Celkovým cieľom je dosiahnutie takej úrovne komunikačných schopností, ktorá umožní žiakovi zvládnutie obsahu učiva predpísaného učebnými osnovami pre prípravný až 4. ročník základnej školy pre telesne postihnutých.

Rozvoj grafomotorických zručností

Cieľom je rozvíjanie grafických zručností a rozvoj jemnej motoriky na uľahčenie osvojovania písania podľa individuálnych možností žiaka s telesným postihnutím.

Rozvoj pohybových zručností

Cieľom je získať základné pohybové schopnosti, zdokonaľiť správne držanie tela, koordináciu pohybov a osvojiť si rôzne pohybové zručnosti. Rozvíjať základné pohybové návyky, schopnosti a zručnosti. Cvičiť pohybovú pamäť a orientáciu v priestore. Prostredníctvom cvičenia napomáhať deťom získať a utvárať si základné hygienické návyky, nadobudnúť odolnosť a otužilosť organizmu a tým prispieť k celkovému upevňovaniu zdravia detí s telesným postihnutím.

ZMYSLOVÁ VÝCHOVA pre 1.až 4. ročník ZŠ - špeciálne triedy pre žiakov s vývinovými poruchami učenia

Cieľ

Proces učenia sa čítania, písania a počítania podmieňuje celý komplex schopností ako vnímanie, orientácia, motorika, pozornosť, pamäť, myslenie. Ak sú niektoré z nich u dieťaťa nedostatočne vyvinuté alebo narušené, je potrebné používanie špeciálnych metód, foriem a postupov pri výučbe.

Cieľom vyučovania predmetu zmyslová výchova v špeciálnej triede pre žiakov s vývinovými poruchami učenia je rozvíjanie motoriky, orientácie a osobnosti - schopností potrebných k učeniu čítania, písania a počítania a vytváranie predpokladov pre ďalšie vzdelávanie u týchto žiakov.

Obsah/ Tematické okruhy

Rozvoj motoriky. Orientácia v priestore

Blízko, ďaleko, vpredu, vzadu

Hore, dole

Hneď pred, hneď za

Vpravo, vľavo

Prvý, posledný

Hry s hudbou, hra na telo

Rytmizácia

Rozvoj jemnej motoriky

Drsné, hladké, teplé, chladné, ostré, oblé, suché, mokré

Príjemné, nepríjemné, tvrdé, mäkké

Skladanie papiera, modelovanie, trhanie, poskladanie skladačky, strihanie, tvorba koláže na danú tému

Nácvik písania grafém

Dodržiavanie veľkosti písmen a medzier medzi nimi

Rozvoj osobnosti

Úcta k sebe, postoje a spôsobilosti medziľudských vzťahov, pozitívne hodnotenie správania druhých

Kreativita a iniciatíva, komunikácia, vyjadrenie vlastných citov, interpersonálna a sociálna empatia

Asertivita, kompetitivita, riešenie agresivity, sebaovládanie, riešenie konfliktov, reálne a zobrazené prosociálne modely

Prosociálne správanie. Pomoc. Darovanie. Delenie sa. Spolupráca. Priateľstvo. Zodpovednosť a starostlivosť o druhých Solidarita. Nenásilie.

Poznámky

Vzdelávanie žiakov so špecifickými vývinovými poruchami učenia v špeciálnej triede základnej školy je jednou z foriem integrácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do bežných škôl.

V konečnom dôsledku je cieľom zaradenia žiaka do špeciálnej triedy vytvorenie optimálnych podmienok pre intenzívnu a odbornú pomoc. Vyučujúcim je špeciálny pedagóg, v triede je nižší počet žiakov, v učebnom pláne je zaradený špecifický predmet ILS a zmyslová výchova, využívajú sa špecifické postupy, formy, metódy i pomôcky a stimulácia vnímania, pamäti, pozornosti a komunikačných schopností sa prelína celým vyučovaním.

Na vyučovacích hodinách výchovných predmetov je možné spájať žiakov špeciálnej triedy a intaktných žiakov a podporovať tak ich vzájomné poznávanie a toleranciu.

Bodové písmo pre základnú školu pre slabozrakých a nevidiacich

(vyučuje sa v rámci individuálnej tyflopedickej starostlivosti)

Cieľ

Cieľom čítania Braillovho písma je zoznámiť žiakov s technikou orientácie v šesťbodovom systéme, v riadku a na stránke, vypestovať návyk rozlišovať jednotlivé písmená, číslice, slabiky, slová a vety. Sústavným cvičením približovať sa k plynulému čítaniu veľkých myšlienkových celkov.

K obsahu patrí i zoznámenie sa žiakov s rôznymi druhmi tlačovej produkcie, jednostranným i medzibodovým tlačením a s niekoľkými veľkosťami braillovho písma.

Cieľom písania Braillovho písma je zoznámiť žiakov so systémom braillovho písma a jemu zodpovedajúcimi tyfletechnickými pomôckami, vypestovať zručnosť orientovať sa v sústave šiestich bodov na písacom stroji. Postupne sa naučiť písať jednotlivé písmená, slová, vety i ucelené myšlienkové celky a písomne zapisovať základné počtové úkony.

Obsah/Tematické okruhy

A. Čítanie braillovho písma

- hmatové cvičenia,

- čítanie jednotlivých písmen,

- čítanie slabík,
- čítanie jednotlivých slov,
- čítanie obriadkovej tlače,
- čítanie kníh a časopisov,
- kontrolné cvičenia

K obsahu patrí i zoznámenie sa žiakov s rôznymi druhmi tlačovej produkcie, jednostranným i medzibodovým tlačením a s niekoľkými veľkosťami braillovho písma.

B. Písanie Braillovho písma

- mikroorientácia a hmatové cvičenia,
- zoznámenie sa s pomôckami na písanie braillovho písma,
- písanie základnej abecedy,
- písanie interpunkčných znamienok,
- písanie matematických znakov,
- písanie rímskych číslíc,
- písanie gréckych písmen,
- písanie veľkých písmen,
- písanie na braillovej tabuľke (podľa záujmu žiakov)

Čítanie Optaconom pre základnú školu pre slabozrakých a pre základnú školu pre nevidiacich

Cieľom vyučovania predmetu ČÍTANIE OPTACONOM je naučiť nevidiacich žiakov a žiakov so zvyškami zraku čítať pomocou prístroja OPTACON rozličné typy, tvary a veľkosti písma a tiež obrázkov vytlačených v čiernotlači.

OPTACON (opticko - taktilný konvertor) pomáha odstrániť bariéru oddeľujúcu nevidiacich od optického sveta písaného slova a učí ich vnímať hmatom text približne v tej podobe, ako je bežne vnímaný zrakom.

Zvládnutie techniky čítania pomocou prístroja OPTACON je pre nevidiacich žiakov a žiakov so zvyškami zraku jedným z veľmi dôležitých kompenzačných prostriedkov, ktorý umožňuje samostatnú prácu s čiernotlačou, sprístupňuje ťažko zrakovo postihnutým každý text (učebnice, skriptá, beletria, náučná literatúra, denná tlač, časopisy ...), čím otvára možnosti ďalšieho vzdelávania, profesijného uplatnenia a tým aj k ich lepšej socializácii a integrácii.

Predmet čítanie OPTACONOM sa vyučuje v ZŠ pre nevidiacich a v ZŠ pre žiakov so zvyškami zraku ako nepovinný predmet.

Hodiny čítania OPTACONOM navštevuje žiak individuálne od 2. ročníka alebo vyššieho ročníka ZŠ podľa úrovne zvládnutia techniky čítania bodového písma.

Čítanie OPTACONOM predstavuje súbor zmyslovo-rozpoznávacích, motorických a individuálnych návykov a zručností.

Obsah učiva predmetu čítanie OPTACONOM je rozvrhnutý do štyroch ročníkov, počas ktorých by mal žiak zvládnuť techniku čítania. Po zvládnutí učiva rozpracovaného v učebných osnovách sa žiak oboznamuje s používaním ďalších znakov, vzorcov, chemických značiek, skratiek, skratkových slov a pod. v jednotlivých predmetoch vyšších ročníkov základnej školy.

Obsah/Tematické okruhy

1. Oboznámenie sa s prístrojom OPTACON

- hlavné časti prístroja s príslušenstvom (kamera, elektronika, hmatové pole)

- zásady obsluhy prístroja
- správna poloha tela a rúk pri čítaní
- zásady bezpečnosti pri práci s prístrojom
- 2. Nácvik čítania veľkých písmen abecedy v reliéfnom zobrazení
  - nácvik čítania písmen: O, C, I, S, E, L
  - nácvik čítania slabík a slov s použitím uvedených písmen - kameru vedie učiteľ.
- 3. Nácvik čítania písmen: T, H, A, M, D, U, CH
  - nácvik čítania slabík a slov zložených zo známych veľkých písmen - kameru vedie učiteľ.
- 4. Nácvik vedenia kamery žiakom
  - nácvik čítania známych veľkých písmen, slabík a slov pri vlastnom vedení kamery.
- 5. Nácvik čítania veľkých písmen: J, K, V, P, B,
  - čítanie slabík a slov - kameru vedie žiak.
- 6. Nácvik čítania jednoduchých viet
  - čítanie interpunkčného znamienka bodka - kameru vedie žiak.
- 7. Nácvik čítania veľkých písmen: N, Y, Z, F, G, DZ
  - čítanie slov a jednoduchých viet - kameru vedie žiak.
- 8. Nácvik rozlišovania podobných veľkých písmen
  - F - E, G - C, N - M, Y - V, S - Z.
- 9. Čítanie výberových textov
  - zdokonaľovanie čitateľských zručností.
  - previerka presnosti čítania.
- 10. Nácvik čítania veľkých písmen: W, X, Q
  - čítanie slov a textov s použitím nových písmen.
- 11. Opakovanie veľkých písmen
  - čítanie viet.
  - čítanie vybraných textov.
  - čítanie telegramov - praktické využitie čítania.
- 12. Previerka zvládnutia techniky čítania veľkých písmen
  - presnosť čítania a rýchlosť čítania
  - porozumenie čítaného textu.
- 13. Nácvik čítania malých písmen abecedy
  - o, ó, ô, c, č, s, š, i, í, e, é, l, ľ
  - čítanie slabík a slov.
  - čítanie jednoduchých viet.
- 14. Nácvik čítania interpunkčných znamienok
  - otáznik, výkričník, čiarka, pomlčka, dvojbodka
  - čítanie viet s uvedenými interpunkčnými znamienkami.
- 15. Nácvik čítania malých písmen abecedy
  - u, á, a, á, ä, h, d, k, ch.
  - čítanie slabík a slov s novými písmenami
  - čítanie slov a viet s použitím všetkých známych písmen
- 16. Nácvik čítania malých písmen abecedy
  - b, p, n, ñ, t, t', j, m
  - čítanie slabík a slov s použitím nových písmen
  - čítanie viet
  - opakovanie - čítanie vybraných textov s použitím všetkých známych písmen
- 17. Nácvik rozlišovania tvarovo podobných malých písmen
  - d - b, m - n, t - i - í, j - i - í, t' - d'
- 18. Nácvik čítania malých písmen abecedy
  - r, f, v, z, ž, y, ý, dz
  - čítanie slabík a slov s použitím uvedených písmen
  - čítanie viet
- 19. Nácvik rozlišovania tvarovo podobných malých písmen
  - r - t, v - y, z - s.
  - čítanie slov a viet s použitím uvedených podobných písmen
  - čítanie výberových textov
- 20. Nácvik čítania malých písmen abecedy
  - f, g, q, w, x
  - čítanie slabík a slov s použitím uvedených písmen

- čítanie viet
- porovnávanie tvarovo podobných malých písmen
- čítanie vybraných textov
- čítanie textov s použitím všetkých malých a veľkých písmen abecedy.
- 21. Nácvik čítania čísl
  - 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0
  - -nácvik čítania náhodného radenia čísl.
- 22. Nácvik čítania počtových úkonov a jednotlivých používaných znakov: + - . x : =
- 23. Nácvik čítania viacciferných čísel, nácvik čítania desatinných čísel.
- 24. Zdokonaľovanie čitateľských zručností
  1. nácvik čítania interpunkčných znamienok: bodkočiarka, úvodzovky, zátvorky.
  - čítanie textov s použitím interpunkčných znamienok.
  - a. Čítanie písmen a čísl v rôznom grafickom zobrazení
    - sans seríf, seríf, kurzíva, polotučný typ písma.
  - čítanie výberových textov v jednotlivých typoch písma.
  - b. Nácvik čítania rímskych čísl: I, V, X, L, C, D, M.
    - nácvik čítania viacciferných rímskych čísl, arabských a rímskych čísl
  - i. čítanie výberových textov s použitím všetkých malých a veľkých písmen abecedy,
  - c. Praktické využitie získaných čitateľských zručností:
  - i. čítanie detskej poézie, čítanie detských časopisov, práca s bežnou učebnicou, práca so slovníkom, práca s telefónnym zoznamom, práca s textami podľa výberu učiteľa.
- 28. Preverka čitateľských zručností
  - rýchlosť čítania
  - presnosť čítania
  - porozumenie prečítaného textu.

Individuálna hra na hudobné nástroje pre základnú školu pre slabozrakých a pre základnú školu pre nevidiacich

(vyučuje sa v rozsahu základnej umeleckej školy)

Cieľ

Cieľom individuálnej hry na hudobné nástroje je všestranná tvorivá aktivizácia zrakovo postihnutých žiakov zameraná na rozvoj ich individuálnych hudobných schopností, zručností skúseností a kultúrnych návykov, ktoré sú predpokladom pre aktívny prístup ku spevu, zámernému počúvaniu hudby, porozumeniu hudobno-vyjadrovacím prostriedkom, pre prežívanie a elementárne estetické hodnotenie hudby. Pre zrakovo postihnutých žiakov má hudba mimoriadny význam, pretože na rozdiel od iných oblastí umenia ju môžu vnímať aj aktívne reprodukovať a produkovať bez nutnosti sprostredkovaných predstáv. Hudobné umenie má pre zrakovo postihnutých významnú kompenzačnú a integračnú úlohu. Z tohto pohľadu je mimoriadne dôležité vyhľadávať v rámci prípravnej hudobnej výchovy hudobne nadaných a talentovaných zrakovo postihnutých žiakov.

V rámci individuálnej hry na hudobné nástroje je stanovený celý rad cieľov, pričom k cieľom minimálnym je dať zrakovo postihnutým žiakom hudobné vzdelanie, ktoré sa stáva predpokladom ich ďalšej záujmovej činnosti a maximálnym cieľom je sústavná a systematická cieľavedomá príprava najschopnejších zrakovo postihnutých žiakov na stredoškolské, prípadne neskôr vysokoškolské štúdium hudby.

Kompenzačný význam hudby sa u zrakovo postihnutých o. i. prejavuje v rozvoji schopnosti zvukovej diskriminácie, rozvoji motorických činností, prirodzenej mimiky a gestikulácie, pohybovej koordinácie a pod.

Jednotlivé súčasti individuálnej hry na hudobnom nástroji {prípravná hudobná výchova, príprava ku hre na nástroj, hra na nástroji (klavír, flauta, akordeón, priečna flauta, gitara, keyboard, resp. ďalší hudobný nástroj), hudobná náuka, komorná hra, štvorročná hra, zborový spev, improvizácia} sa vyučujú podľa učebných osnov základnej umeleckej školy bežného typu.

Potrebné je urýchlene vypracovať a schváliť učebné osnovy Braillovej notácie.

Špeciálnopedagogická rehabilitácia špecifických vývinových porúch učenia a Individuálna tyflopedická starostlivosť sú predmety, v rámci ktorých sa na základe diagnostikovaného stavu pracuje so žiakmi so zrakovým a viacnásobným postihnutím individuálne na základe individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu, preto vypracovanie učebných osnov nepovažujeme za potrebné.

Doplňky k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre integrovaných intelektovo nadaných žiakov

Ciele

Intelektová elita je bohatstvom každého národa. Ak sa výnimočné nadanie prejaví už u dieťaťa v mladšom školskom veku, treba vytvoriť podmienky na to, aby sa ďalej rozvíjalo, a minimalizovať riziká, že sa postupne spriemerní. Intelektovo nadaní žiaci sú pokladaní za žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Vo výchovno-vzdelávacom procese im treba zabezpečiť taký prístup, ktorý umožní realizovať a rozvinúť ich potenciál a tým obohatiť ich osobnosť. Tak sa vytvárajú predpoklady, aby títo žiaci v budúcnosti, ako nadaní dospelí, mohli obohatiť spoločnosť. Ak chce spoločnosť profitovať z talentov svojich členov, musí sa postarať o to, aby sa tieto talenty už v školskom veku adekvátne formovali.

Ciele špeciálnej výchovy a vzdelávania intelektovo nadaných žiakov možno zhrnúť nasledovne:

- pomôcť pri formovaní vlastností takéhoto žiaka ako integrovanej osobnosti,
- obohatiť jeho poznatky a rozvinúť jeho poznávacie schopnosti,
- prostredníctvom práce s informáciami rozvíjať vyššie úrovne jeho myslenia i afektívnu stránku jeho osobnosti,
- podporiť rozvoj jeho tvorivosti a spôsobilosti tvorivo využívať získané zručnosti a vedomosti najmä v praktickom živote,
- podporovať ho v oblasti jeho dominantných záujmov a vysokých výkonov, ale adekvátne stimulovať aj ostatné oblasti poznania a činností,
- podporiť jeho aktivitu a motiváciu, rozvinúť jeho záujmy,
- upevňovať jeho vôľové vlastnosti a vlastnosti pozornosti,
- dbať na jeho primeraný sociálno-emocionálny vývin a sociálne začlenenie, formovať toleranciu k inakosti, predchádzať vzniku pocitu výlučnosti,
- pomôcť mu pri prekonávaní čiastkových problémov vo vývine (možné poruchy učenia, správania, socializácie a i.).

Modifikáciu postupov pri výchove a vzdelávaní integrovaného intelektovo nadaného žiaka spresňuje *Výchovno-vzdelávací program žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej škole – Program pre intelektovo nadaného žiaka* schválený Ministerstvom školstva SR dňa 25.8.2005 pod č. CD-2005-19373/26374-1:091. *Učebné plány pre individuálne a skupinovo*

integrovaných intelektovo nadaných žiakov schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 25.8.2005 pod č. CD-2005-19371/26372-1:091.

Pri realizácii tohto plánu na 1. stupni základnej školy sa **postupuje podľa platných učebných osnov pre 1. stupeň základných škôl. Učivo uvedené v osnovách je záväzné**, možno ho rozšíriť o rozširujúce, obohacujúce a dopĺňujúce učivo tematicky nadväzujúce na preberanú látku ale aj o témy využívajúce vo väčšej miere medzipredmetové vzťahy. Pri vyučovaní slovenského jazyka sa využíva bohatstvo krásnej i náučnej literatúry primeranej čítacím spôsobilostiam a poznávacím záujmom žiakov, prednostne sa dbá na rozvoj ich vyjadrovacích schopností. V písomnom prejave je dôležité podporovať vlastné tvorivé aktivity žiakov. V matematike sa pri preberaní jednotlivých tematických celkov využívajú jestvujúce alternatívne učebnice a pracovné zošity. V predmetoch prvouka, prírodoveda a vlastiveda sa okrem učebníc používajú najmä rôzne encyklopédie.

Za obsah rozširujúceho učiva ako aj za formy a metódy práce je zodpovedný pedagóg špecializovaný na prácu s nadanými deťmi^{*} a/alebo triedny učiteľ, čo kladie zvýšené nároky na jeho vedomosti, samostatnosť a tvorivosť. Tento materiál mu môže pomôcť pri výbere vhodných tematických okruhov obohacujúceho učiva. Povinnosťou učiteľa nie je prebrať s nadaným žiakom všetky uvedené témy, okruhy a aktivity. Doplnky k osnovám slúžia len ako pomôcka pri výbere vhodných činností na rozvíjanie intelektového nadania žiakov. Cieľom špeciálnej edukácie nie je osvojenie nadmerného množstva informácií. Získané poznatky majú intelektovo nadaným žiakom slúžiť ako prostriedok rozvíjania ich poznávacích schopností, ako aj celej osobnosti. Intelektovo nadaní žiaci sa učia pracovať s informáciami – abstrahovať, zovšeobecňovať, analyzovať, ale aj rozširovať a vytvárať nové poznatky.

Pri výbere rozširujúcich tém a aktivít treba zohľadniť špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby konkrétneho intelektovo nadaného žiaka. Treba mať na zreteli jeho záujmy a zosúladiť ich s obsahom rozširujúceho učiva na jednotlivých predmetoch. Napríklad ak má žiak silný záujem o kozmonautiku, možno túto tému zahrnúť do slovenského jazyka (slohové témy i pravopisné cvičenia s danou tematikou), čítania (encyklopedická literatúra o kozmonautike), matematiky (napr. slovné úlohy o kozmonautike), prírodovedy (obohatenie učiva o slnečnej sústave, referáty o kozmonautoch) a pod.

Rozširujúce aktivity nie sú prísne viazané na daný ročník, niektoré činnosti odporúčané v 1. ročníku možno uplatňovať aj vo vyšších ročníkoch a naopak. Akceleráciu (oboznamovanie s učivom vyšších ročníkov) obmedziť len na nevyhnutné prípady, resp. používať učivo vyššieho ročníka len intuitívne, induktívnym spôsobom, prostredníctvom problémového vyučovania. Napríklad s matematicky zameranými žiakmi možno už v druhom ročníku počítat príklady s násobením veľkých čísel, ale len v rámci spôsobov, na ktoré prídu oni sami. Spočiatku budú veľké čísla len sčítovať, časom začnú hľadať efektívnejšiu stratégiu, a tak si induktívne sami vyvodí pravidlá podobné písomnému násobeniu.

---

^{*} V budúcnosti sa predpokladá vytvorenie profesie špeciálneho pedagóga nadaných. Za súčasného stavu určí pedagóga, ktorý sa bude špecializovať na prácu s nadanými žiakmi, riaditeľ školy spomedzi pedagogických zamestnancov školy s pedagogickou spôsobilosťou pre prácu so žiakmi 1. stupňa základnej školy alebo špeciálnej základnej školy podľa vyhlášky MŠ SR č. 41/1996 Z.z. v úplnom znení a zabezpečí, aby si zvýšil kvalifikáciu postgraduálnym vzdelávaním, špeciálnym inovačným štúdiom alebo cyklickým vzdelávaním zameraným na pedagogiku nadaných, prípadne kurzom organizovaným Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie alebo zaškolením v Škole pre mimoriadne nadané deti.

Slovenský jazyk a literatúra

Doplnky k učebným osnovám navrhli: Mgr. Alena Madlengová, Mgr. Gabriela Šagátová, Mgr. Helena Vaňová

Záväzné učebné osnovy slovenského jazyka a literatúry pre 1. stupeň základnej školy schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 3. apríla 1997 pod č. **1640/1997-151** s platnosťou od 1. septembra 1997. Podľa týchto osnov je učiteľovi ponechaná voľnosť, pokiaľ ide o časovú dotáciu jednotlivých tém, záväzná je iba celková týždenná dotácia, a to v 1. a 2. ročníku 4 hodiny slovenského jazyka (jazyková výchova, slohová výchova a písanie) a 5 hodín literatúry (vrátane čítania), v 3. a 4. ročníku 5 hodín slovenského jazyka a 4 hodiny literatúry.

Intelektovo nadaní žiaci si musia osvojiť všetky povinné témy základných osnov. Vzhľadom na to, že postupujú vlastným tempom, vytvorí sa priestor na ich obohatenie ďalšími témami. K výberu obohacujúceho (rozširujúceho) učiva musí učiteľ pristupovať tvorivo, nasledujúci zoznam má iba charakter odporúčania a má poskytnúť možnosti výberu. Neodporúča sa akcelerovať gramatické učivo (osvojovať si gramatické pravidlá z učiva vyšších ročníkov). Vhodnejšie je uplatňovať rozšírenie a prehĺbenie učiva, precvičovať osvojené gramatické pravidlá pomocou slovných hračiek, problémových úloh, nejednoznačných zadanií a venovať rozšírený priestor slohovej výchove – tvorbe príbehov na stimulujúce témy.

Odporúčané témy a aktivity rozširujúceho vyučovania pre intelektovo nadaných žiakov

1. ročník

Písanie

Intelektovo nadaní žiaci, najmä chlapci, majú často ešte nedozretú jemnú motoriku, nácvik písaného písma im môže robiť problémy. Preto je vhodné neklásť dôraz na zvládnutie písaného písma, okrem uvoľňovacích cvičení ruky, kresbových cvičení a nácviku prvkov písania. Väčší dôraz sa kladie na súvislý jazykový prejav, jeho obsah a formu. Žiaci musia poznať tlačené i písané tvary písmen a vedieť ich čítať, vyjadrovať sa však môžu veľkým tlačným („paličkovým“) písmom. To ľahšie zvládajú a radi používajú, takže ich nácvik písaných tvarov zbytočne nestresuje a nezdržuje od intelektuálneho napredovania. Preto sa odporúča v prvom polroku zaradiť len písanie „paličkovým“ písmom a písané písmo nacvičovať až v druhom polroku. Písanie netrénovať mechanickým odpisovaním, ale najprv zadať žiakovi tvorivú úlohu a tú zapísať. Možné aktivity:

- tvorba textov s „obrázkovým písmom“ (namiesto slov používať obrázky),
- modelovanie písmen z plastelíny, drôtu,
- slovné hračky (písanie slov, viet odzadu, tvorba viet zo slov, ktoré sa začínajú rovnakým písmenom, dopĺňovanie viet, správne prepísanie vety s poprehadzovaným slovosledom, príbehu s poprehadzovanými vetami, krížovky, rébusy, prešmyčky, zámenky, obložky atď.),
- tvorivé písanie (zamieňanie slov, dopĺňanie slov, tvorba rýmov, písanie príbehov...).

Jazykové javy

- slovné pyramídy (zoraďovanie slov podľa počtu slabík),
- intuitívne písanie slov s tvrdými a mäkkými spoluhláskami,

- slovné hry (slová rovnakého, podobného a opačného významu),
- hry s abecedou (triedenie, zoradovanie slov)

Čítanie a porozumenie

- nemé obrázky (rozvoj slovnej zásoby),
- dopĺňanie chýbajúcej hlásky v slove, chýbajúcich slov v texte,
- reprodukcia počutého textu,
- opravovanie chýb v texte,
- čítanie literatúry podľa vlastného záujmu.

Literatúra

- ľudová slovesnosť – pranostiky, riekanky, rýmovačky, rapotanky, spievanky, vyvolávanky – spájať s pohybom,
- autorské rozprávky a poézia: vhodná literatúra: O psíčkovi a mačičke (J.Čapek), tvorba D.Heviera, Š.Moravčíka, R.Dahla,
- povesti (podobnosť fantázie a reality),
- nárečové slová, slang;
- detské časopisy (Vrabček, Macko Pusík, Včielka, Fífik...),
- vlastná tvorba: hádanky, rébusy, rozprávky, príbehy,
- dramatická výchova.

2. ročník

Písanie

- písanie tlačeným písmom,
- písanie vlastných mien slávnych osobností, názvov planét, zemepisných názvov.

Jazykové javy

- hľadanie slov, ktorých význam sa líši podľa použitej diakritiky (zástavka – zastávka ap.),
- význam menej známych slov a ich používanie,
- pravopis po mäkkých a tvrdých spoluhláskach (aj výnimky),
- písanie i po tvrdých spoluhláskach v cudzích slovách,
- hláskový rozbor,
- tvorba odvodených slovných tvarov (intuitívne, hrou),
- slová s podobným a opačným významom.

Slohová výchova

- rozprávanie príbehu na základe jedného obrázku,
- tvorba osnovy pomocou opytovacích viet,
- opis pracovného postupu,
- opis spolužiaka,
- napísanie krátkeho príbehu (vlastná tvorba),
- rozvíjanie fantázie (keby nebol sporák..., v krajine, kde je všetko naopak...),
- dramatická výchova.

Čítanie

- slovné hry, hry s textom: hľadanie slov, ktoré v sebe skrývajú číslovku (**odvaha**, **Lastovička**, **Patrik**...), hľadanie skrytých slov vo vetách (**Jano** **hasil** oheň, **Prestrel** **Peťko** **stolček**...), čítanie a písanie viet, v ktorých sú slabiky nahradené obrázkom alebo číslom (100lička, ses3čka...)

Literatúra

- pranostiky, koledy,

- rozprávky (hlavné znaky, typické čísla v rozprávkach, charakteristické začiatky a konce ľudových rozprávok),
- detské časopisy (Slniečko),
- rozprávky bratov Grimmovcov, H.Ch. Andersena,
- sfilmované príbehy (knihy),
- prezentácia prečítaného článku, knihy, vyrozprávanie obsahu zhliadnutého filmu,
- pojmy: scenár, režisér, kameraman, moderátor,
- vplyv televízie na žiakov.

3. ročník

Písanie

- správne písanie adresy s prepojením na praktické využitie.

Jazykové javy

- tvorba slov so samohláskou **ä** (okrem slov uvedených v učebnici), oprava textu, doplňovanie hlásky,
- obojaké spoluhlásky, písanie **i(í)**, **y(ý)** v rovnako (podobne) znejúcich slovách, tvorba viet s týmito slovami,
- zaradenie hlásky **f** z pohľadu znelosti,
- používanie aj menej známych vybraných slov (hry s nimi, intuitívny odhad ich pravopisu),
- spájanie všeobecných podstatných mien s vlastnými podstatnými menami a ich správne písanie (planéta Zem, opera Krútnava...),
- rozdielny zápis rôzneho významu rovnako znejúceho slova (zem – Zem),
- zoradovanie slov podľa abecedy (aj slov s rovnakými začiatočnými písmenami),
- obmieňanie slov na základe zvukovej zhody, významu, znelosti-neznelosti,
- tvorba prísloviak, delenie prísloviak na základe otázky,

Slohová výchova

- doplnenie básne, tvorba básne,
- dokončenie príbehu, spoločná (skupinová) tvorba príbehu,
- tvorba vlastných dialógov podľa predlohy a podľa vlastnej fantázie,
- písanie denníkových záznamov, rozlíšenie skutočnosti a želaní, predstáv, fantázie,
- tvorba „písmenkového príbehu“, v ktorom všetky slová začínajú rovnakým písmenom,
- tvorba na zadanú tému (Ako sa starám o svoje zdravie, Čo som zažil pri ceste zo školy...) i na voľnú tému,
- pokus o tvorbu bájky,
- dramatizácia s prvkami verbálnej a neverbálnej komunikácie.

Literatúra

- čítanie podľa záujmu jednotlivých detí,
- prezentácia prečítaného, vlastný komentár.

4. ročník

Jazykové javy

- vlastná tvorba viet so spodobovaním a splývaním,
- písanie **i/y** (jota/ypsilon) v koreni cudzích slov i v cudzích predponách,
- zoradovanie slov podľa abecedy, aj slov začínajúcich na rovnakú skupinu písmen (strana, strava, struna),
- písanie úvodzoviek v priamej reči,
- spisovné a nespisovné slová s delením na nárečové a slangové,
- práca so slovníkom: slovník cudzích slov, synonymický slovník, krátky slovník slovenského jazyka, vysvetlenie skratiek používaných v slovníkoch,

- základné vetné členy: podmet (podmet vyjadrený zámenom, nevyjadrený) a prísudok (holý, rozvítý),
- rozvítá veta, súvetia typu V_1 a V_2 , V_1 , že V_2 , V_1 , lebo V_2 (bez terminológie, hravou formou),
- tvorenie čo najväčšieho počtu slov s rovnakým slovným základom,
- tvorenie slov s rovnakou skupinou písmen (list, cyklista, huslista...),
- vymýšľanie viet rovnako znejúcich odpredu i odzadu,
- tvorba prešmyčiek, dopĺňovačiek, obložiek s aplikáciou preberaných jazykových javov,
- riešenie úloh používaných v prijímacích testoch do 8-ročného gymnázia.

Slohová výchova

- rozdiel medzi doslovnou reprodukciou textu a reprodukciou podľa významu,
- beseda o aktuálnej téme (o čom sa hovorí v škole, v meste, v spoločnosti, v médiách),
- tvorba na zadanú tému (Rieka rozpráva, Na čo myslím po ceste do školy, Zážitok so zvieratkom...) i na voľnú tému,
- dramatizácia bájky, rozprávky, vlastného príbehu,
- čítanie podľa individuálneho záujmu,
- reprodukcia doma prečítaného textu a diskusia o ňom.

Literatúra

- literárne útvary, literárne formy (ich intuitívne poznávanie a rozlišovanie),
- náučná literatúra (encyklopédie, monotematické texty),
- umelecký prednes poézie, prózy,
- najznámejšie slovenské vydavateľstvá,
- vyhľadávanie informácií (spisovateľ, dielo) cez internet.

Matematika

Doplnky k učebným osnovám navrhli: Mgr. Alena Madlengová, Mgr. Gabriela Šagátová, Mgr. Helena Vaňová

Záväzné učebné osnovy matematiky pre 1. stupeň základnej školy schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 18. mája 1995 pod č. **157/95-211** s platnosťou od 18. mája 1995. Tieto osnovy obsahujú okrem základného aj rozširujúce učivo. Pri práci s intelektovo nadanými žiakmi sa učiteľ po zvládnutí základného učiva zameriava na učivo rozširujúce. Podľa schopností a záujmov jednotlivých žiakov môže využiť aj témy a postupy z nasledujúceho zoznamu.

Intelektovo nadaní žiaci môžu dosahovať veľmi rôznu úroveň v oblasti numerácie (niektorí už v prvom ročníku vedia narábať s miliónmi) i kalkulačných zručností (násobenie spamäti už v prvom-druhom ročníku, narábanie s desatinnými číslami). Veľké rozdiely medzi žiakmi sa môžu vyskytnúť aj v úrovni geometrickej predstavivosti. Nadaní žiaci často dosahujú svoje spôsobilosti intuitívnym myslením. Vytvárajú tak svoje vlastné postupy riešenia matematických problémov. Pri vyučovaní matematiky treba zohľadniť túto charakteristiku a vyhnúť sa predčasnej algoritmizácii matematických situácií, ktoré dieťa vie vyriešiť aj vlastným spôsobom. Podľa úrovne vedomostí a motivácie konkrétnych žiakov je možné uplatňovať aj učivo vyšších ročníkov, ale len na tejto intuitívnej úrovni.

Odporúčané témy a aktivity rozširujúceho vyučovania

pre intelektovo nadaných žiakov

1. ročník

Numerácia

Učiteľ preverí znalosti intelektovo nadaných žiakov; väčšina z nich ovláda numeráciu do 20 a možno s nimi teda hneď pracovať **v obore do 20**. Možné oblasti aktivít:

- rad prirodzených čísel, miesto v rade (za, pred, hneď za, hneď pred),
- usporadúvanie čísel podľa veľkosti (oboma smermi),
- orientácia na číselnej osi.

Sčítanie a odčítanie

- sčítacie a odčítacie rodinky v obore do 20, komutatívnosť sčítania,
- úlohy s dosadzovaním jednej neznámej, rovnice typu $7 + \square = 9 + 9$,
- sčítanie a odčítanie celých desiatok a stoviek, pyramídové úlohy typu

$$2 + 3 =$$

$$20 + 30 =$$

$$200 + 300 =$$

- úlohy na sčítovanie, kde dieťa môže využiť zautomatizované sčítovanie do celej desiatky, napr. $(7 + 2 + 3 + 8) =$
- úlohy zo zámenou počtových úkonov,
- magické štvorce, rébusy, doplňovačky,
- sčítanie a odčítanie v obore do 20 s prechodom cez desiatku,
- sčítanie a odčítanie v obore do 100 bez prechodu cez desiatku,
- zložené slovné úlohy,
- hľadanie, resp. tvorba podobných slovných úloh,
- neúplné slovné úlohy (žiaci sami vymýšľajú slovné úlohy na zadaný príklad),
- slovné úlohy z nadbytočným údajom,
- základy kombinatoriky (kombinovať farby, tvary, predmety).

Základy násobenia

- princíp násobenia, vzťah medzi násobením a sčítaním,
- násobenie v obore do 20.

Geometria

- hravá geometria (skladanie obrázkov z rôznych geometrických tvarov),
- súmernosť (dokresľovanie druhej polovice symetrického obrázka),
- prekreslenie obrázka pomocou štvorcovej siete,
- práca s pravítkom, rysovanie plných a prerušovaných čiar,
- rysovanie mnohoúhelníkov,
- poznanie jednoduchých priestorových geometrických tvarov (kocka, kváder, ihlan),

2. ročník

Numerácia v obore do 100

- práca s číselnou osou, usporadúvanie a porovnávanie čísel,
- pojmy číslo, číslica,
- vyhľadávanie určenej číslice v danom rade čísel (napr. všetky päťky v rade od 15 do 56),
- vsúvanie čísel do vzostupného alebo zostupného radu bez porušenia vzostupnosti alebo zostupnosti,
- rozkladanie a skladanie dvojčíferných čísel na desiatky a jednotky,
- párne a nepárne čísla,
- rímske číslice.

Sčítanie a odčítanie

- využitie komutatívnosti pri sčítaní väčšieho počtu sčítancov,
- magický štvorec,

- sčítacie a odčítacie pyramídy (rozklad čísel)
- slovné úlohy s chybnými informáciami (nájsť chybu),
- rozporné a protirečivé slovné úlohy,
- slovné úlohy s možnosťou doplniť vlastné číselné údaje,
- slovné úlohy s používaním časových jednotiek (hodiny, minúty, sekundy),
- slovné úlohy typu „o koľko viac, o koľko menej“, aj zložené.

Násobenie a delenie

- rád čísel (jednotky, desiatky, stovky),
- úlohy so zámenou sčítania za násobenie,
- násobenie celých čísel desiatkou,
- násobiace rodinky,
- reťazovky násobenia a delenia,
- podľa úrovne detí možno preberať aj násobenie v obore do 100,
- úlohy z matematických súťaží (Pytagoriáda ap.), rôzne logické úlohy (Mensa),
- kombinatorika.

Geometria

- premena jednotiek dĺžky,
- slovné úlohy s použitím jednotiek dĺžky,
- rysovanie mnohoúhelníkov,
- kružnica, rysovanie kružníc,
- rozvíjanie priestorovej predstavivosti, rysovanie priestorových tvarov (hravou formou),
- plášť priestorového geometrického tvaru (bez terminológie),
- úlohy v štvorcovej sieti.

3. ročník

Numerácia

- numerácia **v obore do 100 000**,
- desiatková sústava,
- rád čísel (stovky, tisícky, desaťtisíce, státisíce),
- zapisovanie čísel do 100 000,
- rozklad čísel na jednotky, desiatky, stovky, tisícky,
- práca s číselnou osou, porovnávanie čísel.

Sčítanie a odčítanie

- sčítanie viacerých sčítancov s výsledkom do 100 000,
- kombinované úlohy so sčítaním a odčítaním do 100 000,
- kombinované úlohy s použitím zátvoriek,
- rovnice, nerovnice,
- zložené slovné úlohy s viacerými počtovými operáciami,
- magické štvorce, matematické pyramídy.

Násobenie a delenie

- násobenie s väčším počtom činiteľov,
- písomné násobenie (intuitívne, hľadanie vlastných algoritmov),
- delenie jednociferným číslom so zvyškom (intuitívne, hľadanie vlastných algoritmov),
- zložené slovné úlohy s viacerými počtovými operáciami,
- úlohy u matematických súťaží (Pytagoriáda, Klokán, Olympiáda).

Geometria

- konštrukcia trojuholníka, obvod trojuholníka, obsah pravouhlého trojuholníka,
- poznávanie telies,
- poznanie jednotlivých geometrických tvarov v zložitom obraze,

- sčítanie počtu prvkov rovnakého geometrického tvaru v zložitom obraze.

Rozvíjanie logického myslenia

- dopĺňanie chýbajúcich tvarov,
- dopĺňanie číselného radu podľa objaveného pravidla,
- dopĺňanie chýbajúcich čísel v obrazcoch,
- zoskupovanie čísl do rôznych tvarov podľa rôznych pravidiel,
- tvorba logických rébusov,
- hry s paličkami, kockami, dominom.

4. ročník

Numerácia

- numerácia v obore do 1 000 000 a nad 1 000 000,
- zlomky a desatinné čísla, ich zápis (intuitívne a hravou formou),
- poloha desatinných čísel na číselnej osi (intuitívne a hravou formou).

Počtové výkony

- viac spôsobov písomného násobenia (pod sebou, vedľa seba),
- kombinované počtové výkony s využitím zátvoriek,
- reťazové počtové úlohy s dopĺňaním chýbajúcich čísel,
- dopĺňanie matematických znamienok v príkladoch,
- priradovanie čísel k písmenám,
- problémové slovné úlohy,
- slovné úlohy s jednotkami hmotnosti,
- úlohy z matematických súťaží, úlohy z Mensy
- úlohy používané v prijímacích testoch do 8-ročného gymnázia.

Geometria

- obvod a obsah štvorca a obdĺžnika (aj mimo štvorcovej siete),
- obvod a obsah nepravidelných pravouhlých útvarov,
- dopĺňanie chýbajúcich častí geometrického obrazca,
- skladanie kocky, kvádra,
- skladanie puzzle.

Rozvíjanie logického myslenia

- riešenie algebrogramov s tajničkami,
- samostatná tvorba matematických rébusov a hádaniek,
- eliminácia slov, ktoré nepatria do skupiny ostatných,
- doplnenie chýbajúceho slova v logicky usporiadanom rade slov,
- kódovanie a dekódovanie pomocou číselného kódu,
- tvorba a používanie kódov,
- určovanie súčtu bodiek na nevidených stranách hracej kocky,
- číselné bludiská,
- kombinatorika: hľadanie všetkých možných ciest z A do D, vytváranie dvojíc a trojíc podľa stanoveného pravidla,
- riešenie slovných úloh so zlomkami.

Prvouka

Doplňky k učebným osnovám navrhli: Mgr. Bibiana Kasarová, Mgr. Alena Madlengová

Závazné učebné osnovy prvouky pre 1. stupeň základnej školy schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 18. mája 1995 pod č. **157/95-211** s platnosťou od 18. mája 1995. Hodinovú dotáciu jednotlivých tematických celkov daných osnovami treba pokladať za orientačnú, záväzný je iba celkový rozsah 2 hodiny týždenne (66 hodín ročne). Učiteľ môže podľa potreby redukovať niektoré témy a zaradiť ďalšie z nasledovného zoznamu. Základné i rozširujúce učivo je vhodné spájať so samostatnými i skupinovými činnosťami, s prácou na projektoch a referátoch, s pozorovaním a skúmaním okolia a prírody.

Odporúčané témy a aktivity rozširujúceho vyučovania pre intelektovo nadaných žiakov

1. ročník

- výskumná výprava do okolia školy,
- kalendárny a školský rok,
- orientácia v čase, hodiny, história hodín,
- plán bytu (nákres),
- návrh vlastnej vizitky,
- ručná a strojová výroba,
- planéta Zem,
- zvieratá: domáce, voľne žijúce u nás i v zahraničí,
- základy environmentálnej výchovy: odpady, voda, pôda, Deň Zeme (22.4.),
- základy dopravnej výchovy: bezpečnosť chodca, jazda na bicykli (základné pravidlá),
- základy rodinnej výchovy: rodičia a deti,
- spoločná práca na projekte na určenú tému,
- výzdoba triedy.

2. ročník

- plán mesta,
- návrh týždenného kalendára,
- fázy mesiaca,
- časové pásma,
- život na planéte Zem a vo vesmíre,
- zvieratá a ich spôsob života,
- spoločenstvo mravcov a život včiel,
- stavba tela mačky (psa), porovnanie s telom vtáka (napr. sliepky),
- liečivé rastliny,
- herbár,
- život v susedných štátoch,
- môj obchod (navrhnuť výklad),
- na stavbe,
- dopravné značky, správanie sa na ceste,
- životné prostredie, ovzdušie,
- odlesňovanie, erózia pôdy,
- rozmanitosť života a jeho význam,
- projektové úlohy (život zvierat, história, dopravné prostriedky, šetrenie energií...)

Odporúčaná literatúra:

TAŠKOVÁ, M.: Environmentálna výchova – Ako dobre v lese je, keď sa slnko usmeje. Prievidza : Maquita, 2001.

Odporúčané pracovné zošity:

CHALACHÁNOVÁ, M.: Tvorivá prvouka pre prváka. Bratislava : Mapa Slovakia Plus, 2002.

CHALACHÁNOVÁ, M.: Tvorivá prvouka pre druháka. Bratislava : Mapa Slovakia Plus, 2002.

BERGEROVÁ, S., KRIŠTOFÍKOVÁ, A.: Zvedavkova prvouka. Bratislava : Paleta, 2002.

(Infovek, Žiačik...)

Odporúča sa používať tiež počítačové programy

Doplňky k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre intelektovo nadaných žiakov

Úvod

Vo vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním sa v jednotlivých postupuje podľa učebných osnov (učebných štandard) pre 1. stupeň základnej školy. Doplnok k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre žiakov s intelektovým nadaním (ďalej len „Doplnok“) obsah učebných osnov pre 1. stupeň základnej školy vzhľadom na potreby intelektovo nadaných žiakov rozširuje alebo preusporadúva. Rozšírený obsah sa žiakom sprostredkúva aj na posilnenie ich vnútornej motivácie, preto má mať pre žiakov zaujímavú, podnetnú formu, za využitia špecifických vzdelávacích metód, s dôrazom na záujem a motiváciu žiakov, samostatnosť a tvorivosť.

Doplnok má vo vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním odporúčací charakter. Vzdelávanie intelektovo nadaných žiakov vychádza najmä z individuálnych výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivých žiakov.

Doplnok rozširuje učebný obsah predmetov slovenský jazyk, matematika, vlastiveda a informatika. Obsahuje tiež učebné osnovy pre špecifický predmet obohatenie.

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

doplnok k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre žiakov s intelektovým nadaním

V priebehu prvých štyroch školskej dochádzky s intelektovo nadaní žiaci naučia základné pravidlá spisovného pravopisu, ktoré sa postupne dostávajú do aktívnej podoby ich používaním v bežnom písomnom a hovorenom styku.

Žiaci sú vedení k správne vyjadrovaniu po obsahovej i formálnej stránke, zvnútorňujú si potrebu správneho používania jazyka ako prostriedku vzájomnej komunikácie.

V rámci písania si aktívne osvoja paličkovú i písanú formu písma, píšú čitateľne a plynulo.

Slohová výchova je predovšetkým prostriedkom k rozvíjaniu verbálnej tvorivosti žiakov, či už po stránke umeleckej alebo odbornej. Dôraz sa kladie na citové prežívanie tvorivej činnosti, uvoľnenie fantázie, pričom sa oceňuje originalita a nápaditosť. Obsahová zložka je v popredí pred zložkou formálnou a gramatickou, ktorá sa však neprehliada.

Žiaci majú možnosť postupovať vlastným tempom, čím sa vytvára priestor pre rozšírenie ďalšími témami s možnosťou výberu.

Čítanie má svoju špecifickú podobu najmä v prvom ročníku, kde je čítacia zručnosť detí na rôznej úrovni – od poznania jednotlivých písmen až po plynulé čítanie takmer na úrovni dospelého. Tomu sa prispôbujú metódy a organizačné formy hodín čítania (spájanie žiakov do skupín) a používaná literatúra (od šlabikára cez čítanku a časopiseckú, populárno-náučnú až po krásnu literatúru – a to v podobe tlačenej alebo prostredníctvom informačných technológií), ktorú žiaci čítajú adekvátne svojej čítacej zručnosti.

Pri písaní sa berie na zreteľ individualita žiaka, ktorá sa môže zobrazovať do osobitého charakteru a vzhľadu jeho písma a uprednostňovaní niektorej z foriem (písaná alebo paličková). Hlavným kritériom je čitateľnosť písomného prejavu.

1. ROČNÍK

Jazykové vyučovanie v 1. ročníku nadväzuje na zručnosti detí získané v predškolskom veku. Deti si osvojujú pravidlá správnej komunikácie, ktoré sú adekvátne ich intelektovej úrovni, učia sa správne vyjadrovať a správne argumentovať. Rozprávajú na rôzne im blízke témy tak, aby nevybočovali z kontextu a na druhej strane dokázali aktívne počúvať. V rámci slohovej výchovy vedú vyjadrovať svoje myšlienky ústnou a písomnou formou s dôrazom na príbehové témy.

Odporúčané témy a aktivity navyše :

Jazykové javy

- písanie s mäkčeňom a bez mäkčeňa pred e, i (hlásky ď, ť, ň, ľ), intuitívne písanie
- úplná abeceda, hry s abecedou, triedenie slov podľa abecedy, vyhľadávanie slov zoradených v abecednom poradí, práca s registrom, encyklopedickou literatúrou (orientačne)
- slovné hry, pyramídy, prešmyčky, zámenky a hádanky

Písanie

Vzhľadom na čítaciu kompetenciu detí nácvik písania nemusí prebiehať v súčinnosti s nácvikom čítania. Pri písaní sa vychádza zo zručností detí v písaní veľkým paličkovým písmom. Preto si žiaci v prvom polroku osvojujú paličkové písmo – veľké i malé grafémy. Pritom sa dbá na správnu techniku písania. Po osvojení paličkového písma nasleduje v druhom polroku nácvik písania písaného písma, pričom sa stále dbá na zadávanie úloh tvorivých a problémových, s maximálnou redukciou mechanických úloh (odpisovanie, tréning správnych tvarov písmen):

- slovné hračky, dopĺňovačky, krížovky a rébusy, tvorba viet a slov odzadu, krátke básničky, rýmy a fantastické príbehy
- malé a veľké písmená paličkové a písané (všetky grafémy)

Slohová výchova

Žiaci sa učia správne vyjadrovať ako i vypočuť si názor druhých, teda aktívne počúvať. Tvorí vety a texty na motivujúce témy. Učia sa uvoľniť svoju verbálnu tvorivosť a pretransformovať ju do ústnej a písomnej podoby.

- vlastná tvorba (básničky, príbehy, rozprávky, hádanky)

Čítanie a literatúra

- reprodukcie počutého textu (voľná, výberová)
- čítanie literatúry podľa vlastného záujmu
- čítanie časopisov, encyklopédií
- hravé formy čítania
- artikulačné hry, jazykolamy, rébusy
- hry s textom, s melódiou vety

Odporúčaný učebný materiál :

Paličkové písmo – experimentálny učebný materiál pre triedy s nadanými deťmi

Autori : J.Jurášková, E.Orságová, M.Svobodová

2. ROČNÍK

Odporúčané témy a aktivity navyše :

Jazykové javy

Zvuková stránka jazyka a pravopis

- usporiadanie slov podľa abecedy aj pri zhode prvých a ďalších písmen v slovách, práca s registrom a slovníkom
- abecedné čítanie slov
- písanie, výslovnosť a výskyt samohlásky ä
- spodobovanie na konci slov (propedeutika)
- hra so slovami, ktoré sú viacerými slovnými druhmi

Morfológia

- slovné druhy – poznávanie a tvorba ohybných slovných druhov (podstatné mená, prídavné mená, zámená, slovesá, číslovky, orientačne a hravou formou aj neohybných slovných druhov bez dôrazu na terminológiu)
- usporadúvanie slov do viet podľa určeného poradia slovných druhov

Písanie

Žiaci si precvičujú písanie písaného a paličkového písma s dôrazom na čitateľnosť, postupne sa vedú k zmenšovaniu grafém.

Na konci druhého ročníka píšú plynulo a čitateľne paličkovým i písaným písmom s rešpektovaním špecifik nadaných detí v súvislosti s ich grafomotorickým prejavom.

- slovné hračky / prešmyčky, výpustky, zámenky /
- tvorivé písanie / rébusy, hádanky /

Slohová výchova

- tvorba kratších písomných slohových útvarov na motivujúce témy
- povzbudzovanie tvorivosti a fantázie
- rozvoj slovnej zásoby hľadaním slov, označujúcich rovnaké a rôzne vlastnosti, činnosti ako synonymá alebo obsahovo rôzne slová
- zaradenie voľných tém na podporu verbálnej tvorivosti
- prezentácia slohových prác pred kolektívom

Čítanie a literatúra

- čítanie detských kníh podľa výberu učiteľa a záujmu detí
- podpora tichého čítania vlastných kníh detí
- podpora tvorivého čítania
- práca s knihou, slovníkmi, časopismi, orientácia v knižnici
- sfilmované knihy
- jednoduchá prezentácia prečítanej knihy
- vlastná tvorba: príbehy, rozprávky, básničky

Odporúčaný učebný materiál:

Kilogramatika - doplnkový učebný materiál pre 2. ročník

Autorka: Jana Jurášková

3. ROČNÍK

Odporúčané témy a aktivity navyše :

Jazykové javy

Zvuková stránka jazyka a pravopis

- spodobovanie spoluhlások podľa znelosti, spodobovanie vnútri slov - informačne, intuitívne, hrovou formou
- vybrané slová vrátane odvodených a príbuzných slov, zvukovo rovnakých slov s rôznym pravopisom (byť – biť)
- hry s vybranými slovami (tvorba príbehov, slová, ktoré sú viacerými slovnými druhmi)

Morfológia

- poznávanie a tvorenie všetkých slovných druhov (pri neohybných slovných druhoch uprednostňovať najfrekvencovanejšie)

- podstatné mená (rod, číslo)

Písanie

Žiaci majú možnosť uprednostňovať písanú alebo paličkovú formu písma, ale precvičujú sa obe formy písma

- v rámci slohov, projektov a referátov sú vedení k estetike výstupov – formálnej stránke práce, pričom tieto môžu byť spracované aj pomocou informačných technológií

Slohová výchova

Žiaci sú vedení k tomu, aby slohový celok mal istú základnú myšlienku, obsahoval úvod, jadro a záver. Cvičia sa vo vyslovovaní úsudku, prezentácii svojej práce a jej hodnotení.

- tvorba slohových útvarov s dôrazom na tvorivosť a originalitu
- vymyslený alebo skutočný príbeh, opis prírodného javu alebo osoby
- krátka úvaha, názor na aktuálnu, zadanú tému
- vytváranie jednoduchých veršov a komiksov, pokus o tvorbu bájk

Čítanie a literatúra

- čítanie detských kníh podľa výberu učiteľa a záujmu detí
- diskusie o prečítaných textoch, argumentácie, vyslovenie vlastného názoru a obhajoba
- prezentácia prečítanej knihy so zápisom, vlastné poznatky, pocity a komentáre

Odporúčaný učebný materiál:

Doplnkový učebný materiál pre 3. ročník

J. Palenčarová : Učíme slovenčinu komunikačne a zážitkovo

4. ROČNÍK

Odporúčané témy a aktivity navyše :

Jazykové javy

Učivo štvrtého ročníka je preberané do väčších podrobností, za použitia širšej slovnej zásoby, zahrňujúc aj cudzie, nezvyčajné, málo používané a nejednoznačné slová (hrovou formou).

Morfológia

- pravopis pádových prípon pri podstatných aj prídavných menách (nielen základná informácia)

- základné vetné členy podmet a prísudok (holý a rozvitý)
- súvetia zložené, bez terminológie, hravou formou
- naďalej tvorba a vymýšľanie vlastných prešmyčiek, zámeniek, slovných rébusov s aplikáciou na preberané jazykové javy

Slohová výchova

- opis statického objektu i opis deja alebo činnosti, jednoduchý odborný opis a umelecký opis
- úvaha – žiaci si rozširujú skúsenosti vo vytváraní a prezentácii vlastných stanovísk k určitým javom v prírode a spoločnosti, v argumentácii a hľadaní rôznych stránok

problému

- podľa vyzrelosti žiakov môžu vytvárať i dlhšie útvary s viacerými kapitolami
- majú možnosť spracovať tému i formou komiksu, kresby s popisom
- dôraz sa kladie na obsahovú stránku, tak ako v predošlých ročníkoch, na uvoľnenú tvorivú atmosféru tak, aby hodiny slohu boli pre žiakov kladnou emocionálnou skúsenosťou
- tvorba osnovy individuálne podľa schopností žiakov

Čítanie a literatúra

- intuitívne poznávanie a rozlišovanie rôznych literárnych útvarov, foriem
- možnosť vyhľadávania informácií o spisovateľoch a ich dielach cez internet
- vydavateľstvá na Slovensku

Odporúčaná detská literatúra:

M. Ďuríčková: Osmijanko (8x8=64 rozprávok)

M. Grznárová: Dvaja na ceste

J. Čapek: O psíčkovi a mačičke

M. Denková: Rozprávky čarovných kamienkov

D. Hevier : Nevypľazuj jazyk na levo, Päťka z nudy, Usmej sa srdiečko

D. Dušek: Pišťáček

J. Uličiansky: Podivuhodné príbehy siedmich morí

S. A. Exupéry: Malý princ

R. Dahl : Charlie a továrň na čokoládu, Kamoš a obor, Matilda, Čarodejnice, Fantastický pán Lišiak

A. Lindgrenová: Pipi dlhá pančucha, Emil z Lönnebergy

René Biliak, Kveta Dašková: Prísne nepovinné

G. Kopietzová, J. Sommer: Charly Šikulka a Doktor Lupa naháňajú tigra

Povesti, báje, bájky

V detskej literatúre odporúčame prispôbiť sa aktuálnej požiadavke detí a ich záujmu (populárno-náučná a odborná literatúra, dievčenské romány, detektívne romány.....)

MATEMATIKA

doplnok k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre žiakov s intelektovým nadaním

Cieľom vyučovania matematiky intelektovo nadaných žiakov je získavanie a upevňovanie základných matematických zručností v narábaní s číslami, v riešení slovných úloh a v rysovaní, ale najmä rozvíjanie matematickej predstavivosti a tvorivosti, ktoré sú uprednostňované pred algoritmizáciou a riešením typových úloh na základe schémy. Doplnok učebných osnov obsahuje odporúčané témy rozširujúceho učiva v jednotlivých ročníkoch.

Intelektovo nadaní žiaci majú rôznu úroveň matematických zručností a motivácie, či už v oblasti numerácie, logického myslenia alebo geometrickej predstavivosti. Nadaný žiak často pri riešení matematických problémov postupuje podľa vlastných postupov a preto je potrebné zachovať jeho intuitívne myslenie a neponúkať mu predčasne schematické algoritmy a typové úlohy. Podstatnou súčasťou procesu edukácie je, aby žiaci vychádzali z konkrétnej praktickej skúsenosti, ktorú využijú na prezentáciu vlastných riešení zadaných úloh, následnú diskusiu, argumentáciu, prípadne opätovnú aplikáciu na praktické využitie. Učivo matematiky je čiastočne akcelerované a rozšírené o rôzne ciele a činnosti, podporujúce aktivitu, samostatnosť, logické myslenie, odhad, odvahu riskovať. Tieto ciele sa dosahujú prostredníctvom učebných činností s ohľadom na vek a schopnosti detí vo všetkých ročníkoch prvého stupňa.

1. ROČNÍK

Numerácia

Učivo o numerácii v obore do 100

Intelektovo nadaní žiaci zväčša ovládajú numeráciu do 20, preto už od začiatku možno pracovať v danom obore.

Sčítanie a odčítanie:

- znázorňovanie na číselnej osi, pohyb po číselnej osi vpred, vzad, orientácia na číselnej osi, čísla pred, za, hneď pred, hneď za
- zápis čísla v desiatkovej sústave
- porovnávanie čísel
- kamarátske čísla: $3+7$, $4+6$ (súčet 10)
- párne a nepárne čísla
- farebné čísla (orientácia a pohyb na číselnej osi)
- sčítanie a odčítanie spamäti, bez prechodu cez základ, s prechodom cez základ
- úlohy rovnicového a nerovnicového charakteru – machuľkové, doplňovacie úlohy
- sčítacie a odčítacie rodinky
- propedeutika násobenia – s použitím sčítania

Slovné úlohy:

- na odhad výsledku
- na overenie správnosti výsledku
- zložené $(a+b-c)$, $(a-b+c)$
- tvorba slovných úloh (podľa obrázka)
- množinové
- logické (skladanie, doplňovanie slovných úloh)

Geometria:

- základné geometrické tvary – tvorba obrázkov z geometrických tvarov, hľadanie podobností v reálnom svete
- štvorčeková geometria, prekresľovanie obrázkov aj zrkadlovo
- kocková geometria – hry, stavby s kockami
- geometria v priestore – odhady vzdialeností, krokovanie, odhad počtu jednotlivých prvkov v danom priestore
- origamy
- skladanie, strihanie geometrických tvarov

Ďalšie úlohy:

- hlavolamy
- hádanky
- váhové príklady
- šifrovanie
- magické štvorce

Odporúčaný učebný materiál:

Matematika pre 1. ročník, experimentálny učebný text pre triedy s nadanými deťmi

Autori: Černek, Bednářová, Černeková, Šramová

2. ROČNÍK

Numerácia v obore do 1000

- orientácia na číselnej osi
- písomné sčítanie a odčítanie aj s prechodom cez základ
- dvojciferné, trojciferné – zápis ako súčet jednotiek, desiatok, stoviek
- rozklad čísel na jednotky, desiatky, stovky
- doplňovanie číselných radov
- násobilka, delilka v obore do 100
- násobenie, delenie s desiatkou v obore do 100
- propedeutika násobenia viacciferného čísla jednociferným ($3 \cdot 17 = 17 + 17 + 17$)
- propedeutika pojmov zlomok, časť, celok bez matematickej terminológie
- priority operácií ($a+b \cdot c$ $a-b:c$)
- pojmy- súčet, rozdiel, súčin, podiel
- hodiny, čas

Kombinatorika

- hľadanie a používanie systému – kombinácie farieb, tvarov, výpis všetkých možností –kreslením
- využitie kombinatoriky v praxi – turnaje

Slovné úlohy

- s vysokými číslami – odhad výsledku, čítanie, zapisovanie
- na dramatizáciu a diskusiu
- nerovnicové
- o viac/krát viac, o menej/ krát menej
- s premenou jednotiek
- podmienkové, protirečivé, s nadbytočným údajom, neúplné
- nepriamo sformulované
- logické, hlavolamy
- váhové
- geometrické : štvorčeková geometria – úlohy na obvody a obsahy obdĺžnikových útvarov (bez terminológie)

Geometria

- odhady vzdialeností
- zrkadlové obrazy rovinných útvarov na štvorčekovom papieri (propedeutika osovej súmernosti)
- tangramy – skladanie plošných útvarov
- kreslenie jedným ťahom – s pretínaním, bez pretínania

- rôzne sústavy – dĺžka, hmotnosť, peňažná mena – informatívne, vymyslieť vlastné jednotky
- premeny jednotiek – dĺžky (m, cm, mm)
- hravé činnosti s kockami – stavby z kociek podľa návodu
- zručnosti – rysovanie, označovanie, meranie s presnosťou na mm

3. ROČNÍK

Numerácia

- numerácia v obore – do 10 000
- desiatková sústava – zápis čísel, rozklad, porovnávanie v danom obore
- orientácia na číselnej osi
- ciferný súčet
- rovnice (model váhy, machuľkové príklady)
- formálny zápis premennej a použitie v nerovnici typu: $a < x < b$ (nájsť daný počet riešení)
- zlomky, formálny zápis, výpočet časti z celku – intuitívne – porovnávanie s názornou ukážkou

Sčítanie, odčítanie

- sčítanie a odčítanie prirodzených čísel, aj niekoľko sčítancov
- vlastnosti sčítania – komutatívnosť
- písomné sčítanie a odčítanie aj s vynechanými číslicami – okienkové úlohy

Násobenie, delenie

- prednosť aritmetických operácií
- úlohy so zátvorkami,
- písomné násobenie jednociferným číslom
- delenie jednociferným číslom aj so zvyškom (propedeutika bez algoritmu)
- násobenie, delenie 10, 100, 1000

Slovné úlohy

- zložené
- so zlomkami, určiť časť z celku
- nepriamo sformulované
- geometrické
- množinové

Geometria

- premieňanie jednotiek dĺžky, aj zmiešané (3m 12cm = mm)
- konštrukcia trojuholníka z daných strán
- obsahy a obvody štvoruholníkových kolmých útvarov a z nich spojených rovinných útvarov (bez terminológie)
- tangramy

Odporúčaný učebný materiál:

Doplnkové učebné materiály pre 3. ročník

4. ROČNÍK

Numerácia – neobmedzene

- násobenie, delenie 10, 100, 1000 v obore prirodzených čísel
- delenie so zvyškom v obore do 1000
- násobenie dvoj a viac ciferným číslom
- propedeutika desatinného čísla, zápis s jedným desatinným miestom (modelové úlohy – ceny, meranie dĺžky v geometrii)
- nerovnice typu: $a < n \cdot x < b$ (napr. $167 < 5 \cdot x < 179$)
- propedeutika záporných čísel : porovnávanie a súčet v obore celých čísel – intuitívne (modelové úlohy – výťahy, teplomer, dĺžoby)

Slovné úlohy

- priama úmernosť
- propedeutika riešenia úloh s dvomi neznámymi
- kombinatorické
- logické, hlavolamy

Geometria

- obsah pravouhlého trojuholníka v štvorcovej sieti
- rysovanie štvorca a obdĺžnika pomocou pravítka s ryskou
- propedeutika objemu kocky a kvádra bez terminológie (stavby z kociek)
- sieť kocky – vystrihovanie – propedeutika povrchu kocky bez terminológie

VLASTIVEDA

doplnok k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre žiakov s intelektovým nadaním

Na hodinách vlastivedy sú žiaci vedení nielen k tomu, aby získali základné vedomosti o vlasti a osvojili si základné zručnosti a návyky k poznávaniu okolitého prostredia ale aj k tomu, aby si osvojili základné kultúrne, sociálne a ekologické postoje a návyky.

V treťom ročníku je obsah vlastivedy ohraničený, pretože sa zaoberá krajinou, v ktorej žiak žije a preto majú žiaci možnosť konfrontovať získané poznatky o obci, ktorá je ich domovom s poznatkami a údajmi z celého Slovenska.

Vo štvrtom ročníku žiaci získavajú podrobnejšie vedomosti o Slovensku. Tieto vedomosti sú doplnené aj o témy, ktoré žiakov zaujímajú, a ktorým by sa chceli žiaci na hodinách vlastivedy venovať (napríklad: erby, slovenskí vynálezcovia). Dôraz sa kladie na projektové vyučovanie, na obohatenie si vedomostí v teréne a na problémové úlohy s mapou s praktickým využitím.

3. ROČNÍK

Odporúčané témy a aktivity navyše:

Orientácia v okolí školy

- orientácia pomocou prírodných úkazov (hviezdy, mravenisko...)
- orientácia na mape Slovenska pomocou kompasu
- orientácia v okolí Slovenska (s kým susedí Slovensko)

Naša obec

- obyvatelia obce v porovnaní s obyvateľmi Slovenska (národnostné menšiny žijúce na Slovensku)
- významný obyvatelia obce
- doprava v obci a doprava na Slovensku
- najznámejšie pamiatky, hrady a zámky v obci a na Slovensku
- obec nielen v zime ale počas celého roka (podnebie Slovenska)
- čo vyrábame v obci a čo vyrábame na Slovensku

Širšie okolie obce a naj Slovenska

- tvárnosť Slovenska (povrch Slovenska)
- rieky, jazerá a vodné nádrže na Slovensku
- čo pestujeme a chováme v širšom okolí a čo pestujeme a chováme na Slovensku
- tvorba 3D obce s vrstevnicami
- orientácia na turistickej mape
- výlet do terénu spojený s tvorbou turistickej mapy
- poučenie o zachovaní bezpečnosti a o prvej pomoci v teréne, prípadne poučenie o tom, čo robiť keď sa človek stratí v teréne.

Naša minulosť

- doba ľadová, prví ľudia
- archeologické objavy na území Slovenska
- ako naši predkovia osídlili Slovensko
- Samova ríša
- Veľká Morava
- Život na hrade a podhradí
- Vznik miest, život v mestách
- Ako sme začali písať po slovensky

Odporúčané učebné materiály:

I. Stohlová : Mapoveda

Vlastiveda pre 4. ročník - 1.diel

L. Švihraň: Kto nám vládol, Perfekt, 2006

4. ROČNÍK

Odporúčané témy a aktivity navyše:

Poklady Slovenska

- platidlá na Slovensku
- erby Slovenska
- kroje a zvyky z rôznych oblastí Slovenska
- návšteva múzeí, galérií a hradov
- slovenská kuchyňa
- čím sa Slovensko preslávilo v zahraničí
- naše naj osobnosti z jednotlivých oblastí Slovenska(najvýznamnejší prezidenti, najlepší športovci, najtalentovanejší maliari a iní umelci a slovenský vynálezcovia)
- po stopách siedmych divov Slovenska (tvorivé projekty žiakov)

Odporúčané učebné materiály:

M. Benža a spol: Naša vlasť, Slovart, 2000

L. Husovská: Slovensko, 1994

INFORMATIKA

doplnok k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre žiakov s intelektovým nadaním

Cieľom vyučovania informatiky intelektovo nadaných žiakov je sprostredkovať deťom nielen základné učivo – využitie informačných a komunikačných technológií v praxi, ale aj naučiť žiakov chápať podstatu práce s počítačom, rozvíjať tvorivosť, kombinatorické a logické myslenie detí, viesť deti k samostatnej práci a následne prezentovať svoju prácu. Ďalším cieľom je budovať u nadaných detí algoritmické a programátorské zručnosti.

V krátkych prípravných úlohách žiaci nadobúdajú nové zručnosti a oboznamujú sa s novými nástrojmi, príkazmi a informáciami, ktoré neskôr využijú. Následne pracujú na projekte, ktorý pokrýva všetky oblasti a nástroje, ktoré žiaci poznajú. Po ukončení projektu žiaci prezentujú výsledky svojej práce.

Z hľadiska obsahu sa postupuje na základe časovo-tematických plánov, vypracovaných podľa učebných osnov : **Informatická výchova pre základné školy 1. stupeň. Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 6. 10. 2005, číslo CD-2005-1770/28460-3:09 s platnosťou od 15. 10. 2005.**

Učebné osnovy obsahujú odporúčané témy rozširujúceho učiva v jednotlivých ročníkoch.

1. ROČNÍK

Príprava na programovanie v programe Baltík

Intelektovo nadaní žiaci zvládnu režim Skladať scénu , Čarovať scénu v krátkom čase, preto sa môže pristúpiť k učivu : režim **Programovať začiatovník**:

Príkazy: urob krok, zaboč doľava, doprava, vyčaruj predmet, čarovanie s obláčikom, bez obláčika, otočenie Baltíka na danú svetovú stranu (rozširujúce - opakovanie príkazov), uloženie programu do svojho priečinka

Grafika

Po zvládnutí základných nástrojov a utvrdení predchádzajúcich zručností nasleduje učivo:

Nástroje: ceruzka, štetec, vyfarbovanie, guma, geometrické tvary, text, práca s výberom – kopírovanie, ťahanie, prenášanie, ukladanie práce do svojho priečinku

Internet – prezeranie stránok, jednoduché vyhľadávanie na Internete,

2. ROČNÍK

Programovanie – zopakovanie a utvrdenie si predchádzajúcich zručností, rýchlosť Baltíka, viditeľnosť a neviditeľnosť Baltíka, vkladanie scén do režimu programovania, cyklus s daným počtom opakovaní

Grafika – vytvorenie kreslenej animácie

Internet – rozširujúce - ukladanie obrázkov z Internetu, vyhľadávanie a získavanie informácií na Internete

Operačný systém - práca s priečinkami a orientácia v nich

3. ROČNÍK

Programovanie - blok príkazov, pomocníci (procedúry), komentáre, súradnice, používanie literálov (typy), jednoduché podmienky

Sieť – orientácia v lokálnej sieti, vyhľadanie údajov na iných počítačoch, tlačenie cez sieť

Práca s dátovými nosičmi – ukladanie dát na dátové nosiče (disketa, USB kľúč, CD)

Práca s textovým editorom- (MS –WORD) po zvládnutí základných zručností nasleduje vloženie obrázku do textu s danou pozíciou.

4. ROČNÍK

Programovanie -bloky príkazov, súradnice, používanie literálov (typy), jednoduché podmienky, načítavanie kláves, rozšírenie-premenné (typy), (v programovacom jazyku Baltík)

Krajina Imagine: základné príkazy, cyklus “opakuj”, procedúry “pomenuj”.

Multimediálne projekty- práca s textom, obrázkom a zvukom (programom umožňujúcim spracovať zvuky)

Práca s tabuľkami – (MS-Excel)- formát buniek – jednoduché formátovanie

práca s relatívnou adresou bunky, tvorba jednoduchých vzorcov, funkcia súčet, tvorba jednoduchých tabuľky, grafov.

OBOHATENIE

doplnok k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre žiakov s intelektovým nadaním

Predmet obohatenie vytvára základný prvok, zohľadňujúci nadštandardnú úroveň vzdelávania nadaných detí. Oproti akcelерованému prístupu – urýchľovaniu osvojovaniu vzdelávacieho obsahu, sa metóda obohatenia ukázala ako flexibilne reagujúca a najefektívnejšia vzhľadom na neustálu potrebu získavania nových informácií u intelektovo nadaných žiakov. V rámci tohto predmetu sa výučba na prvom stupni rozširuje, prehĺbuje a obohacuje o také témy, činnosti a aktivity, ktoré zodpovedajú kognitívnej úrovni intelektovo nadaných žiakov a zároveň nadväzujú na ich špecifické záujmy. Zameriava sa na ďalšie oblasti života človeka, histórie ľudstva, živočíšneho sveta, podmorského sveta, vesmíru, svetadielov a ich zvláštností, objavov, vynálezov atď.

V rámci predmetu obohatenie žiaci pracujú s knihami, encyklopédiami, informačnými a komunikačnými technológiami, riešia problémové úlohy a tvorivé úlohy, vypracúvajú pracovné listy, tvoria samostatné výstupy – formou referátov, makiet, predmetov, máp, modelov, atď., ktoré súvisia so spracovanou a preberanou témou. Obohatenie umožňuje široké využitie medzipredmetových vzťahov. Učiteľ, v rámci tohto predmetu, pre žiakov vytvára čo najviac podnetov pre získavanie nových poznatkov. Najdôležitejšími prvkami predmetu obohatenie sú získavanie nových informácií, vlastných skúseností, sumarizácia nových poznatkov, práca s literatúrou, vyhľadávanie zdrojov informácií a samostatný prístup k zadanej úlohe. Je to kvalitná predpríprava pre špecifické postupy a prácu vo vyšších ročníkoch.

Žiaci sa na hodinách obohatenia stávajú paleontológmi, prírodovedcami, moreplavcami, ktorí objavujú nové krajiny, podmorské zvieratká a potopené lode, archeológmi, ktorí v školskej záhrade hľadajú pozostatky po Avaroch, či starovekými Egyptanmi, ktorí stavajú z piesku pyramídy, z papiera múmie aj cestovateľmi po kontinentoch a štátoch Zeme.

Hlavným cieľom obohatenia nie je preberanie učiva vyšších ročníkov, ale prostredníctvom štúdia problematiky do hĺbky sa naučiť pracovať s rôznymi zdrojmi informácií a aplikovať tieto poznatky v ďalších činnostiach a predmetoch. Takisto nie je základným cieľom získavanie nových informácií a ich zapamätávanie. Informácie sú najmä prostriedkom a základňou pre aplikáciu tvorivých, problémových úloh, tvorbu projektov a rozvíjanie tvorivosti a vyšších úrovní myslenia žiakov, ako aj ich samostatnosti a vnútornej motivácie. Preto sa využívajú najmä hravé metódy, atmosféra na obohatení je uvoľnená, hlavným hnacím motorom práce na obohatení je zanosť žiakov, ale aj učiteľa pre danú problematiku.

Témy k predmetu obohatenie sú vybrané tak, aby čo najviac uspokojili túžbu nadaného dieťaťa objavovať, skúmať a bádať. Obohatenie dáva žiakom možnosť výberu tej témy (oblasti), ktorá ich najviac zaujíma, preto sú témy volené dostatočne široko. Okrem prípravy na samostatné štúdium sa žiaci učia pracovať v tíme svojich spolužiakov, akceptovať ich názory a vytvoriť spoločný výstup. V rámci predmetu obohatenie sa žiaci učia aj argumentovať a obhajovať svoje názory. Všetky vedomosti, schopnosti a zručnosti získané v tomto predmete, žiaci využijú pri príprave a prezentácii svojej ročníkovej práce.

Učebné osnovy k predmetu obohatenie sú variabilné a pedagóg ich (samotné témy) vyberá a aplikuje podľa aktuálnej úrovne a záujmov žiakov danej triedy, tiež aktuálnej spoločenskej situácie.

Ciele obohatenia:

- Saturevať kognitívne potreby (potreby získavať nové informácie) intelektovo nadaných žiakov.
- Naučiť žiakov vyhľadávať zdroje informácií, triediť ich podľa dôležitosti (literatúra, internet, médiá) a spracovávať ich.
- Naučiť sa riešiť, odhadnúť, vymyslieť, zhodnotiť, roztriediť, dešifrovať a zakresliť úlohy, tvorivo myslieť a riešiť problémové úlohy.
- Naučiť žiakov pracovať s literatúrou (orientácia v obsahu, registri, práca s knihou, encyklopédiou) a informačnými technológiami.
- Tvoríť projekty a prezentácie.
- Prezentovať projekty (rétorika – postoj, mimika, časové ohraničenie prejavu, samostatné rozprávanie, efektívne využitie pomôcok).

- Naučiť žiakov aktívne počúvať, diskutovať a nájsť riešenie k problémovým oblastiam, nebáť sa povedať svoj názor, argumentovať.
- Naučiť žiakov pracovať v tíme - v rámci skupinovej práce na určitých výskumných/ bádateľských úlohách.

Etapy a priebeh činností:

1. Oboznámenie sa s témou obohatenia.
2. Zhromažďovanie zdrojov získavania informácií.
3. Získavanie nových informácií z literatúry, internetu, pomocou hry, diskusie, alebo videonahrávky, vychádzok, exkurzií, besied a pod.
4. Riešenie problémových a tvorivých úloh, tvorba projektov.
5. Prezentácia projektov, vyriešených úloh, výrobkov.

Metódy práce žiakov:

1. Samostatná alebo skupinová práca s literatúrou.
2. Riešenie problémových a tvorivých úloh.
3. Hry, objavovanie, skúmanie.
4. Experimentovanie, pozorovanie, pokusy a overovanie.
5. Indukcia, analýza, syntéza, generalizácia, argumentácia.
6. Tvorba projektov a výrobkov, samostatne i v skupinách.

Výstupy samostatnej alebo spoločnej práce (príklady):

1. Tvorivé úlohy (časopis, album, anketa, kvíz, doplňovačka...).
2. Mapa - zakreslenie vlastných máp sveta, vybraného štátu resp. kontinentu, skupinovo alebo individuálne s vyzdvihnutím dôležitých prvkov.
3. Projekt.
4. Zbierka (napr. rozprávok jednotlivých krajín).
5. Fotoalbum, model, plagát, príručka.
6. Prezentácia na PC.
7. Cestovná kancelária – reklamné upútavky alebo plagát o krajine.

Príklady tém a ich rozpracovania ako informačného základu pre obohacovacie aktivity:

RÍŠA ZVIERAT

I. Predchodcovia dnešných zvierat

1. Vznik Zeme

- vysvetľuje ako sa rozdelila Pangea (prapevnina)
- opisuje aké živočíchy žili na Zemi, čo sú to druhohory

2. Dinosauri

- vysvetľuje, ako sa vyvinuli dinosauri,
- rozdelenie na *mäsožravé*, ktoré žili skôr a *bylinožravé*
- objavovanie zvláštností v stavbe tela jednotlivých druhov dinosaurů (duté zuby, veľké lebky, rôzne štíty a platne, ...)

3. Praveké zvieratá

- opisuje predkov dnešných zvierat (šablozubé šelmy, dlhonohé nosorožce, hyenu jaskynnú,...), ale i rôzne zvláštne zvieratá, ktoré akoby boli zmiešaninou viacerých druhů (napr. Macrauchenia – jednohrbý ťave podobný kopytník, s predĺženým krkom a krátkym chobotom na trhanie lístia)

II. Skupiny živočíchů na Zemi

1. Prírodovedci a ich snaženia

- vysvetľuje, kto sú to prírodovedci – ľudia študujúci živú prírodu
- spoznanie života niektorých z nich zábavnou formou:
- Charles Waterton (57 ročný sa hral na besného psa a kúsál svojich priateľův do členkov.. V Juž. Amerike objavil nové druhy zvierat, založil prvú prírodnú rezerváciu.) Karl von Frische (dokázal, že ryby počujú, že včely sa dorozumievajú prostredníctvom tanců počas letu)

2. Delenie živočíchů podľa Carla Linné

- Carl von Linné a jeho delenie na: pŕhlivce, ostnatokožce, kôrovce, pavúkovce, ryby, obojživelníky, plazy, vtáky a cicavce – formou hry, zážitkovo, s cieľom poznať aspoň najtypickejších predstaviteľův jednotlivých skupín

III. Zaujímavosti zo sveta dnešných zvierat

1. Zvieracie rekordy

- aké je najmenšie / najväčšie zviera žijúce na Zemi, kto sú najväčší jedáci, zvieratá s najpočetnejším potomstvom, super cestovatelia, najobávanejší nepriatelia, najdlhšie žijúce živočíchy, ...

2. Super zmysly

- žiaci spoznajú zvieratá so super čuchom, či sluchom, orlím zrakom, zvláštnymi zmyslami na predvídanie zemetrasení, ryby, ktorých dýchací systém je prispôsobený istému času na súši (napr. Grunion – kladie vajíčka na pláži...),...

3. Dobrí priatelia

- téma upriamuje žiacku pozornosť na skutočnosť, že niektoré druhy živočíchov dokážu spolunažívať v priateľskej symbióze (napr. korytnačka tereka + hroch a nosorožec, ryбка čistič + ostatné ryby, čajka trnitá + krokodily, ...)

4. Rôzne spôsoby obrany

- téma oboznamuje žiakov s rôznymi druhmi maskovania a ochrany (napr. ježkovce / dikobrazie pichliače)
- žiaci zistia, že tchorie výlučky cítiť do vzdialenosti 1,6km a vydrží smrdieť dlhšie ako 1 rok, že kobra dokáže svoj jed vystreknúť do vzdial. 2,5m a jeho 1 gram zabije 165 ľudí a 160 000 myší, ...

5. Ako spávajú a bývajú

- téma približuje žiakom tajomstvá noci a spánku, zisťujú odpoveď na otázky: „Sníva sa aj zvieratám?“ (len vtákom a cicavcom), „Komu by si dal cenu za najnepohodnejšiu polohu pri spánku?“ (netopierik modrotemenný), „Kto je najväčším spácom?“ (koala), „Čo je to hibernácia?“ (zimný spánok), „Prečo zvieratá spia zimným spánkom? Ako funguje?“

6. Zvieracie rodinky

- v tejto téme sa žiaci nielen oboznámia s rôznymi druhmi dvorenia, starostlivosti o mladé, živote v páre, či v svorke, ale pripomenú si zároveň význam rodiny v živote jednotlivca

IV. Zvieratá nie sú také

- touto témou by si žiaci mali uvedomiť niektoré skreslené predstavy o povahe určitých druhov živočíchov. Prepojením medzipredmetových vzťahov s literatúrou – čítaním rozprávok o zlom vlkovi, hlúpom somárikovi, ježkovi, ktorý má rád jabĺčka a následne porovnaním týchto informácií so zisteniami prírodovedcov, zistia, že jež je mäsožravec, somár má veľmi dobrý orientačný zmysel,...

V. Mapa výskytu živočíchov na Zemi

- praktický výstup celoročného štúdia , ako zopakovanie si všetkých získaných informácií o svete živočíchov. Žiaci môžu vytvoriť mapu sveta aj s jednotlivými kontinentmi a zakresliť do nej miesta výskytu živočíchov, alebo môžu vydať „Denník zvedavého prírodovedca“, alebo zorganizovať „Prírodovedného milionára“ (ako forma kvízu), ... Ponecháva sa tu aj priestor na vlastné návrhy na tvorivé a pre žiakov pútavé zopakovanie tejto bohatej témy v závere školského roka.

Literatúra:

Planéta Zem – encyklopédia školáka, Slovart, 1999, 2001, 2006
Dinosaury – zákl. fakty na dosah ruky, Príroda, 2006
Obrázky dinosaurův a praveku, É. Beaumont, Mladé Letá, 2001
Obrázky rekordov zvierat, É. Beaumont, Mladé Letá, 2004
500 zaujímavostí, ktoré by ste mali vedieť o zvieratách, J.Johnson, Svojtka a Co., 2005
Ríša zvierat, D. Burnie a kol., Fortuna Print, 2005
Desivá veda – PROTIVNÁ PRÍRODA, Nick Arnold, Egmont, 2003
Desivá veda – Zvířata – sebeobrana pro učitele, Nick Arnold, Egmont, 2006
Čo všetko chcem vedieť o prírode, Mladé letá, 2001
Encyklopédia zvierat, P. Arlon, Ikar, 2006
Zvieratá nie sú také, Kveta Dašková, Mladé letá, 1991

VODA A OCEÁNY

Od potôčika k moru

- ako sa z malého potôčika stáva rieka, ktorá ústí do mora

- kolobeh vody v prírode
- prečo sú na oblohe mraky, odkiaľ je dážď, sneh a krúpy (námorníci sa učia odhadnúť počasie podľa tvaru oblakov, objavujú rôzne tvary vločiek, definujú aké nebezpečenstvo predstavujú krúpy pre ľudí)

Sladká voda na zemskom povrchu

- prečo sa sladká voda nazýva sladkou a je naozaj sladká?
- všetka sladká voda na Zemi, rieky, jazerá a ľadovce
- rieky (najdlhšie rieky sveta, najväčšie rieky a najvýznamnejšie rieky na Zemi)
- najväčšie jazerá
- plávajúce kryhy a ich hrozba pre námorníkov (rozmery najväčšej kryhy na svete, rôzne tvary kryh)
- od snehu k ľadu (ako vzniká sneh a ako ľad), vznik zmrzliny a jej pôvod (je zmrzlina zo Severného pólu?)
- Antarktída, Arktída- existencia života pod bodom mrazu

Voda ako umelec a ničiteľ

- sila vody
- hĺbková, morská, riečna, ľadová a dažďová erózia (tvorba 3D krajiny a vplyvy erózie na tvárnosť vytvorenej krajiny)

Oceány a moria

- čo sú to oceány, ako vznikli oceány, oceány v minulosti a oceány dnes
- orientácia na mape pomocou oceánov
- porovnanie oceánov (údaje o oceánoch, ich rozmery, hĺbky a iné tajomstvá)
- aký je rozdiel medzi morom a oceánom, čo je more
- najznámejšie moria, najkrajšie pláže- raj nielen pre námorníkov

Známy objaviteľ, moreplavci a piráti

- najznámejší moreplavci Marco Pólo, K. Kolumbus, A. Vespucci a ich významné objavy
- najznámejší piráti- piráti z Karibiku- rozprávka alebo hrozba

Prieskum hlbín

- aké je oceánske dno, je úplne rovné alebo je členité ako zemský povrch....
- ponorky, podmorské roboty, potápači (ako fungujú ponorky, Vorpák tupoňosý ako model pre ponorky, podmorské roboty, čo všetko musí obsahovať výstroj potápača)

Život v oceánoch

- všetko živé, čo je pod morskou hladinou
- život na dne alebo najtmavšia hĺbočina(existencia života v tmavej morskej hĺbočine- hrôzostrašná farba a tvar rýb, ktoré neraz pripomínajú svojim vzhľadom morské príšery)
- život v piesku, v bahne a na skalách (porovnanie živočíchov žijúcich v bahne a živočíchov žijúcich na tvrdých skalách)
- život medzi koralmi (farebnosť rýb žijúcich medzi koralmi, vznik a definovanie atolu)
- morské lúky a morské stáda (fytoplanktón a zooplanktón)
- od najmenšieho k najväčšiemu (od planktónu k .....)
- človek a morské živočíchy (priatelia či nepriatelia)

Podmorské krajiny

- oceánske dno, oceánske priekopy a chrbty
- zaplavené mestá a ich poklady (bájna Atlantída)

Katastrofy na vode a vo vode

- najväčšie potopené lode, ponorky a ľudské obete, ktoré si moria a oceány vyžiadali
- žralok ako nepriateľ

Nájdenie pokladu

- praktický výstup celoročného bádania, kde žiaci všetky svoje nadobudnuté vedomosti uplatnia pri hľadaní pokladu. Žiaci plávajú po fiktívnej mape, ktorá ich privedie na tajomný ostrov s pokladom. Na ostrove musia žiaci splniť rôzne vedomostné úlohy, ktoré ich privedú k cieľu.

Literatúra: Planéta zem, Timelife, 2001
 Oceány, Fortuna Print, 2001
 Zem, FortunaPrint, 2003
 Detské encyklopédie

STAROVEKÉ CIVILIZÁCIE

Pojem civilizácia

- najstaršie civilizácie, historické dohady o najstarších civilizáciách, definovanie pojmu „civilizácia“, aké najznámejšie civilizácie poznáme
- archeológia, práca archeológa, (hra na archeológa- hľadanie artefaktov v školskej záhrade)
- Stonehenge- najzáhadnejšia archeologická lokalita na svete

Doba kamenná

- prví ľudia, život a vymretie neandertálcov, homo sapiens sapiens- človek, ktorí prežil dobu ľadovú, oheň, lovci a mamuty, domestikácia psa, zrod umenia- jaskynné maľby
- hry a poverky doby kamennej

Prvé mestá

- vznik prvých miest- Jericho, Catal Huyuk (Catal Huyuk- domy bez dverí a mestá bez ulíc)

Sumeri

- Sumeri kolíska civilizácie, vynálezy Sumerov
- Sumerské školy
- písmo Sumerov
- Sumerská literatúra

Egypt

- život starých Egyptanov
- faraóni a spoločenské vrstvy
- moc a kúzlo pyramíd, Carter, vykrádači pyramíd
- kúzlo múmií
- bohovia starého Egypta
- egyptské písmo, Champolion

Kelti

- kto sú Kelti a odkiaľ prišli, pomenovanie Keltov, legendy a povesti bojovníci Kelti, ženy bojovníčky, kráľ Artuš
- viera Keltov – Druidi, zaujímavosti o keltských mŕtvych, bohovia
- keltský život, keltská kuchárka
- keltské hry, keltský kompas

Vikingovia

- kto sú Vikingovia, legendy, povesti a bohovia
- vikingské plavidlá a vikingská loď
- život Vikingov (muži, ženy, hygiena – vikingské mydlo, kuchárka)
- vikingské deti, hry a zábava

Gréci

- Trójsky kôň
- Sparťania kontra Aténčania (porovnanie)
- Vznik olympiády
- Grécke písmo, grécke kódovanie- pomocou Polybievej šachovnice (viď. literatúra, str.77), grécke báje
- Grécky bohovia z hory Olymp
- Grécke školy a hry, grécke jedlo, grécky dom

Rimania

- Vlčie deti a zrod Ríma
- Rímsky najvýznamnejší vodcovia (Július Caesar, Nero)
- Rímske školy a hry pre deti, rímske jedlo, rímsky dom
- Gladiátori
- Rímsky bohovia (porovnanie s gréckymi bohmi)
- Pompeje- zničené mesto

Mayovia, Aztékovia a Inkovia

- Prví Američania- indiáni (odkiaľ a kedy prišli indiáni na územie Ameriky)
- Kukurica- hlavný zdroj potravy- jedálny lístok indiánov
- Staviteľstvo – Tenochtitlán (metropola Ameriky) alebo Mexické Benátky
- Ručne maľované odevy, čelenky z pier, zlaté a strieborné šperky
- Mayská abeceda a ako Mayovia počítali
- Život indiánov od narodenia po dospelosť

Slovania

- Odkiaľ prišli Slovania a kde žijú dodnes (všetky slovanské štáty v Európe)

- Myslenie Slovanov, ako Slovania žili, ako Slovania merali (medzinárodná sústava jednotiek Slovanov)
- Mágia a medicína Slovanov
- Akým bohom verili Slovania pred príchodom kresťanstva
- Hlaholika (ukážka slovanského písma)
- Azbuka (ako píšú niektoré slovanské národy dodnes)

Konferencia civilizácií (konfrontácia jednotlivých civilizácií v praktickom prevedení)

- praktický výstup celoročnej práce žiakov. Jedná sa o koncoročnú konferenciu, kde sa stretnú žiaci ako zástupcovia najvýznamnejších civilizácií. Každá civilizácia predstaví svoj odev, jedlo, písmo alebo kultúru. Konferencia je zavŕšená veľkou hostinou s dobovými jedlami a s dobovými hrami.

Literatúra: DĚSIVÁ VĚDA – Ohromná archeologie (Nick Arnold)
 DĚSIVÉ DEJINY – Drsná doba kamenná (Terry Deary)
 Staroveké civilizácie – PZ Obohatenie (J. Jurášková, L. Ščerbáková)
 DĚSIVÉ DĚJINY – Strašlivý Egyptané (Terry Deary)
 DĚSIVÁ VĚDA - Mazané kódy (Diana Komptonová)
 DĚSIVÉ DĚJINY – Keltští hrdlořezové (Terry Deary)
 DĚSIVÉ DĚJINY – Darební Vikingové (Terry Deary)
 DĚSIVÉ DĚJINY, Úžasní Řekové (Terry Deary)
 TIMELIFE – Encyklopédia školáka- Staroveké civilizácie
 DĚSIVÉ DĚJINY- Prohnilí Římané (Terry Deary)
 DĚSIVÉ DĚJINY- Neskuteční Inkové (Terry Deary)
 DĚSIVÉ DĚJINY- Zuřiví Aztékové (Terry Deary)
 Ako sa žilo v minulosti- V časoch Mayov, Aztékov a Inkov (L.-René Nougier)
 DĚSIVÉ DĚJINY- Mazaní Slované (Malgorzata Fabianowska, M. Nesteruková)

CESTOVANIE PO ZEMEGULI

Úvod do problematiky

- svet – suchá časť (kontinenty a svetadiely - Severná Amerika, Južná Amerika, Európa, Afrika, Austrália, Oceánia, Ázia).

Mýty a legendy

- rozprávky, báje, mýty, legendy a iné literárne pramene. Ich prostredníctvom sa žiaci postupne oboznamujú s históriou kontinentov a jednotlivých krajín.

Jazykové zvláštnosti

- práca s jazykovými slovníkmi – prekladovými, výkladovými, slovníky slangu, frazeológia a pod. Možnosť naučiť sa slovo, resp. frázu vo viacerých jazykoch.

Významné osobnosti

- výber podriaďujeme osobitostiam krajiny, snažíme sa vyhnúť jednostrannej zameranosti výberu (J. Jánošík, Lincoln, Niky Lauda, L. Armstrong...).

Najvýznamnejšie kultúrne a historické pamiatky

- Ponúkame možnosť objaviť v menej známej oblasti niečo nezvyčajné (ôsmy div sveta).

Prírodné zvláštnosti

- ohrozené druhy flóry a fauny, charakteristické ekologické osobitosti krajín a svetadielov, zdroje nerastov a surovín, možnosť ich nahradenia, okrajovo aktuálne spoločenské otázky a mimoriadne udalosti.

Mapa

- ako praktický výstup tematických okruhov nie je podmienkou každej témy (okruhu). Môže byť zaradená po prebratí všetkých celkov v závere školského roka.

Literatúra:

Atlas sveta pre školákov, Mladé letá 2004

Prírodoveda

Závazné učebné osnovy prírodovedy pre 1. stupeň základnej školy schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 18. mája 1995 pod č. **157/95-211** s platnosťou od 18. mája 1995. Hodinovú dotáciu jednotlivých tematických celkov daných osnovami treba pokladať za orientačnú, záväzný je iba celkový rozsah 2 hodiny týždenne (66 hodín ročne). Učiteľ môže podľa potreby redukovať časovú dotáciu niektorých tém. Nakoľko intelektovo nadané deti majú v 3. a 4. ročníku pracovné vyučovanie nahradené predmetom práca s počítačom, treba ako rozširujúce učivo využiť s prírodovedou súvisiace témy *pracovného vyučovania*, ktorého učebné osnovy schválilo Ministerstvo školstva SR tou istou schvaľovacou doložkou ako osnovy prírodovedy. Ďalšie možné témy rozširujúceho učiva (výber sa ponecháva na učiteľovi, mal by zohľadňovať záujmy detí) sú uvedené nižšie. Základné i rozširujúce učivo je vhodné spájať so samostatnými i skupinovými činnosťami, s prácou na projektoch a referátoch, s pozorovaním a skúmaním okolia a prírody.

Odporúčané témy a aktivity rozširujúceho vyučovania pre intelektovo nadaných žiakov

3. ročník

Veci okolo nás

- časové pásma,
- história merania a staré jednotky merania,
- jednoduché fyzikálne experimenty (aj formou projektových úloh)
- vodné zdroje v okolí, príčiny ich znečisťovania,
- spôsoby získavania pitnej vody,
- čistenie odpadových vôd,
- vzdušný obal Zeme,
- znečisťovanie ovzdušia človekom,
- búrky a víchrice,
- využitie sily vetra.

Z neživej prírody

- druhy pôd,
- erózia pôdy,
- ložiská hornín a nerastov v regióne,
- využitie hornín a nerastov v regióne.

Zo živej prírody

- zmysly, poznávanie vecí hmatom a čuchom,
- čo škodí nášmu zdraviu,
- prvá pomoc,
- čo má obsahovať domáca lekárnička,
- hospodárske zvieratá a ich význam,
- práca so zoologickým atlasom, porovnávanie a triedenie živočíchov,
- dinosaury ako predstavitelia vyhynutých živočíchov, ich druhy a spôsob života,
- pozorovanie živočíchov chovaných doma, živočíchov v prírode a v ZOO, spoločný projekt podľa rozdelených tém (o ich správaní, zvykoch, strave) a jeho prezentácia v rámci školy,
- úžitkové rastliny a ich význam,
- poznávanie a triedenie rastlín, tvorba herbára,
- poznávanie jedlých a nejedlých húb,
- rastliny u nás a v rôznych oblastiach sveta,

- chránené územia a prírodné rezervácie v regióne.

4. ročník

Zem a vesmír

- vznik a vývoj vesmíru,
- geologický vývoj Zeme,
- vývoj života na Zemi,
- slnečná sústava, zaujímavosti o jednotlivých planétach,
- kozmonautika, vesmírne výskumy, priekopníci kozmonautiky.

Človek a jeho životné prostredie

- pretváranie prírody človekom,
- znečisťovanie a ochrana prírody,
- najbližšie prostredie, sociálne a fyzikálne prostredie,
- vznik a vývoj človeka,
- vitamíny,
- zdroje výživy,
- zdroje surovín v živej i neživej prírode, ich využitie.

Technika a my

- ako nám pomáhajú technické prostriedky,
- stroje, ktoré zmenili náš život,
- výroba elektrickej energie,
- vedci a vynálezcovia.

Príroda a životné prostredie

- prečo je pole citlivejšie na škodcov ako lúka (význam biodiverzity),
- prehĺbené poznávanie stromov podľa listov, tvarov kmeňa a koruny, kôry, kvetov, plodov,
- poznávanie stôp zveri,
- chránené živočíchy,
- chránené rastliny,
- chránené prírodné spoločenstvá, územia, rezervácie,
- čistenie studničky, potoka.

Pri vyučovaní prírodovedy sa odporúča využívať princípy programového vyučovania, samostatnú bádateľskú činnosť žiakov, vychádzky do prírody.

Odporúča sa pracovať s knižnými i počítačovými encyklopédiami a s internetom

Odporúčaná literatúra:

SHAPIRO, S. – PILSITZ, L.: Životné prostredie a naše globálne spoločenstvo. New York : Soros Foundation, 1995.

Odporúčané pracovné listy:

SMOLÍK, J. a kol.: Modré z neba – Zaujíma ťa čo dýchaš? Bratislava : Strom Života, 1993.

Vlastiveda

Záväzné učebné osnovy vlastivedy pre 3. ročník základnej školy schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 18. mája 1995 pod č. **157/95-211** s platnosťou od 18. mája 1995. Záväzné učebné osnovy vlastivedy pre 4. ročník základnej školy schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 4. novembra 1997 pod č. **5388/97-151** s platnosťou od 1. septembra 1998. Hodinovú dotáciu jednotlivých tematických celkov daných osnovami treba pokladať za orientačnú, záväzný je iba celkový rozsah 33 hodín ročne v treťom a 66 hodín ročne vo štvrtom ročníku. Učiteľ môže meniť týždennú dotáciu tak, aby mu umožnila realizovať s deťmi vychádzky po najbližšom okolí školy i výlety do okolia obce. Tie možno využiť na posilňovanie medzipredmetových vzťahov. Základné i rozširujúce učivo je vhodné spájať so samostatnými i skupinovými činnosťami, s prácou na projektoch a referátoch, s pozorovaním a skúmaním okolia, ľudí a prírody.

Odporúčané témy a aktivity rozširujúceho vyučovania pre intelektovo nadaných žiakov

3. ročník

Orientácia v okolí školy

- história školy a budovy školy, do ktorej chodíme,
- zaujímaví ľudia, ktorí navštevovali našu školu,
- medzipredmetové vzťahy s matematikou: spočítať, koľko stromov rastie na školskom dvore, koľko domov je na hlavnej ulici...,
- medzipredmetové vzťahy s prírodovedou: poznávanie stromov v najbližšom okolí školy, hľadanie určeného počtu rastlín vo vymedzenom území...,
- udržiavanie čistoty v škole a jej okolí.

Naša obec

- historické míľniky našej obce,
- zaujímaví ľudia v našej obci,
- medzipredmetové vzťahy so slovenským jazykom: názvy ulíc v našej obci, význam týchto názvov, ich zoradenie podľa abecedy, všímanie si nespisovných rečových prejavov,
- významné budovy v obci,
- najdôležitejšie telefónne čísla, hra na telefonistov,
- tvorba kroniky spoločných vychádzok.

Širšie okolie obce

- zdroj pitnej vody pre našu obec, čistička odpadových vôd,
- významní ľudia pochádzajúci z nášho regiónu,
- medzipredmetové vzťahy so slovenským jazykom: všímať si nárečie, akým sa hovorí, rozdiely v reči starých a mladých ľudí a ľudí rôznych profesií,
- dopravné spojenia obce s okolitými obcami,
- mapa Slovenska, svetové strany na mape, naša obec, náš región na mape Slovenska,
- orientácia na turistickej mape,
- nadmorská výška,
- výlet za prírodnými a historickými pozoruhodnosťami regiónu,
- zásady pohybu v prírode,
- fotografovanie,
- kreslenie plánu (školský areál),
- tvorba kroniky (záznamy o spoločných výletoch).

4.ročník

Slovensko – moja vlasť

- hranice Slovenska, susedné štáty,
- poludníky a rovnobežky, vrstovnice,
- národnosti na Slovensku a ich osobitosti, chápanie inakosti, multikultúrnosť, tolerancia
- priemysel a poľnohospodárstvo SR,
- obyvateľstvo a jeho činnosti,
- Slovensko v minulosti a dnes (vrátane pravekého Slovenska),
- najvýznamnejšie kultúrne a historické pamiatky SR,
- Slovensko v Európe, slovenské „naj“ v Európe.

Vlastiveda Slovenska

- slovenské „naj“ (najvyššia hora, najdlhšia rieka, najhlbšia priepasť...),
- zbierka základných plodín, na čo sa využívajú,
- zbierka nerastov,
- povesti z rôznych regiónov Slovenska (zadať ako projektovú úlohu dvojiciam žiakov, ktorí môžu pracovať podľa literatúry uvedenej v učebných osnovách).

Odporúčaná literatúra:

KLEIBL, J.: Cesta za Adamom. Bratislava : Mladé letá, 1983.

THURZO, M.: Milióny rokov človeka. Bratislava : Obzor, 1985.

Cudzí jazyk

Pri vyučovaní cudzieho jazyka musí vyučujúci úzko spolupracovať a koordinovať svoje aktivity s triednym učiteľom. Musí sa oboznámiť s vekovými osobitosťami žiakov mladšieho školského veku a špecifikami práce pri vyučovaní cudzieho jazyka na 1. stupni ZŠ. V 1. ročníku sa rozvíjajú iba spôsobilosti počúvanie, počúvanie s porozumením a hovorenie. Čítanie a písanie sa postupne zapájajú najskôr koncom druhého polroka 1. ročníka.

Anglický jazyk

Pri vzdelávaní intelektovo nadaných detí sa ako prvý cudzí jazyk odporúča vyučovať anglický jazyk, ktorý sa stal medzinárodným komunikačným prostriedkom v oblasti vedy a techniky a v ktorom je dostupných najviac vedeckých informácií. Pri vyučovaní sa postupuje podľa učebných osnov anglického jazyka pre 1.- 4. ročník základnej školy – jazykový variant (vypracovali Květa Biskupičová, Ursula Nováková a Eva Farkašová), ktoré schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 20. septembra 2000 pod č. **3276/2000-41** s platnosťou od 1. septembra 2001.

Na základe výsledkov pokusného overovania výchovy a vzdelávania nadaných detí na základnej škole v rokoch 2000-2005 (vyučovanie anglického jazyka realizovala Mgr. Petra Mózerová) sa odporúča používať materiály a pracovné listy z nasledovného zoznamu:

FARKAŠOVÁ, E. – MENZLOVÁ, B. – BISKUPIČOVÁ, K.: Jazyky hrou. Metodická príručka pre učiteľov cudzích jazykov. Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2001.

FARKAŠOVÁ, E. – MENZLOVÁ, B. – BISKUPIČOVÁ, K.: Jazyky hrou. Pracovné listy. Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2001.

ABBS, B. – WORVALL, A. – WARD, A.: Splash 1. Essex : Longman, 2004.

GRAY, E. – EVANS, V.: Welcome 1. Blackpill : Express, 1999.

HOPKINS, F.: Get Ready 1. Oxford University, 1999.

LAWDAY, C.: You and Me 1., 2. Oxford University, 2002.

MATOUŠKOVÁ, M.: Busy Bee. Juvenia – Educational Studia, 1999.

SAMSONOVÁ, C.: 333 nápadů pro angličtinu. Praha : Portál, 1997.

SOKOLOVÁ, L.: My English. Bratislava : Mapa Slovakia Plus, 2004.

STRANGE, D.: Chatterbox 1., 2. Oxford University, 2002.

WEST, J.: Bravo 1.-3. Oxford : Heineman, 1989.

Nemecký jazyk

V prípade vyučovania nemeckého jazyka platia učebné osnovy nemeckého jazyka pre 1. – 4. ročník základnej školy – jazykový variant (vypracovali: Heinrich Heinrichsen, Eva Farkašová, Anna-Sophie Amschl, Beata Menzlová, Katarína Halčinová, Marta Černická) schválené Ministerstvom školstva SR dňa 20. septembra 2000 pod č. **3277/2000-41** s platnosťou od 1. septembra 2001.

Práca s počítačom

V učebnom pláne pre integrované intelektovo nadané deti sa od 3. ročníka základnej školy zavádza predmet Práca s počítačom, pretože počítačová gramotnosť je dnes, najmä pre toho, kto sa pripravuje na uplatnenie v oblasti intelektuálnej práce a práce s informáciami, absolútne nevyhnutná. Závazná časová dotácia je 1 hodina týždenne (33 hodín ročne) v 3. a 4. ročníku. Učiteľ musí obsah predmetu prispôbiť tomu, čo už žiaci vedia a aké sú ich zručnosti v práci s počítačom. Inak bude postupovať so žiakmi, ktorí sa s počítačom stretávajú po prvý raz, inak s tými, ktorí už v nižších ročníkoch navštevovali počítačový krúžok, alebo majú dostatočné skúsenosti z domáceho prostredia. Navrhované témy obsahujú to, čo by mali zvládnuť žiaci prvého stupňa základnej školy, ktorí s počítačom začínajú pracovať v 3. ročníku. Časová dotácia jednotlivých tém je preto iba orientačná. Učiteľ môže učivo, ktoré už žiaci ovládajú, skrátiť, činnostiam, ktoré žiakov zaujmú, sa môže venovať dlhšie, vyspelejším žiakom môže ponúknuť aj témy nad rámec týchto osnov.

Ciele

- oboznámiť žiakov s počítačom a výhodami práce s ním,
- rozvíjať základné zručnosti potrebné na interakciu s počítačom,
- pripraviť žiakov na ovládanie grafických programov a textových editorov,
- rozvíjať samostatnosť a tvorivosť žiakov pri práci s týmito programami,
- naučiť žiakov získavať informácie prostredníctvom internetu,
- prostredníctvom pre žiakov prítlačlivých činností rozvíjať ich záujmy,
- podporovať medzipredmetové vzťahy prácou s informáciami, ktoré súvisia s ostatnými vyučovacími predmetmi a na nich preberanou látkou.

Obsah

Na hodinách práce s počítačom si žiaci 3. ročníka musia vytvoriť vzťah k počítaču, „zžiť“ sa s ním, naučiť sa automaticky ovládať klávesnicu a myš. Získavajú základné zručnosti v práci s jednoduchým grafickým programom a najbežnejším textovým editorom, tieto zručnosti využívajú na vlastnú tvorivú činnosť. Pri práci so vzdelávacími programami a počítačovými encyklopédiami si rozširujú a prehľbujú vedomosti z iných predmetov.

V 4. ročníku sa ďalej prehľbujú získané zručnosti, a to aj pomocou vekuprimovaných počítačových hier. Žiaci sa naučia pracovať s elektronickou poštou a s internetom. Získané vedomosti využívajú opäť v samostatnej tvorivej práci pri spracúvaní vlastných projektov, ktoré potom spolužiakom prezentujú. Tak sa rozvíjajú medzipredmetové vzťahy a vyjadrovacie schopnosti žiakov.

3. ročník

Prehľad tematických celkov:

1. Základy práce s počítačom	4 hod.
2. Práca s výučbovým grafickým programom	19 hod.
3. Práca s encyklopédiami	3 hod.
4. Práca s textovým editorom	7 hod.

Obsah tematických celkov:

1. Základy práce s počítačom
  - zásady práce v počítačovej učebni,
  - súčasti počítača: počítač, monitor, klávesnica,
  - súčasti počítača: myš, reproduktory, prídavné zariadenia,
  - otváranie a zatváranie programov, nácvik práce s myšou.
2. Práca s výučbovým grafickým programom (Skicár)
  - kreslenie čiar a geometrických tvarov,
  - tvorba a skladanie obrázkov,
  - používanie farieb,
  - presúvanie a úprava obrázkov,

- kopírovanie, vystrihovanie, vkladanie,
  - používanie funkcií guma, náplň, spray,
  - kreslenie obrázkov.
3. Práca s encyklopédiami alebo vzdelávacími programami (v nadväznosti na preberané témy z ostatných predmetov)
- listovanie v programe,
  - interakcia s programom,
  - vyhľadávanie informácií podľa kapitol, podľa kľúčových slov.
4. Práca s textovým editorom (Word)
- písanie textu (napr. rozprávky),
  - opravy textu,
  - formátovanie textu (veľkosť a typ písma, odseky, zarovnávanie),
  - spracovanie vlastného textu (projektu, slohovej práce) s využitím rozličnej grafickej úpravy,

4. ročník

Prehľad tematických celkov:

1. Opakovanie poznatkov z 3. ročníka	2 hod.
2. Práca s textovým editorom	4 hod.
3. Práca s encyklopédiami	2 hod.
4. Práca s internetom	15 hod.
5. Počítačové hry	2 hod.
6. Práca s programom Power Point	8 hod.

Alternatíva: Prácu s encyklopédiami (3) možno nahradiť vyhľadávaním informácií na internete (4), namiesto práce v Power Pointe (6) možno rozšíriť prácu s textovým editorom a zaradiť základy práce v programe Excel (2a). Powerpointovú prezentáciu potom žiaci nahrádzajú tvorbou práce – plagátu – vo Worde, príp. Exceli (s vloženými obrázkami).

Obsah tematických celkov:

2. Práca s textovým editorom (Word)
- písanie vlastného textu s vkladáním obrázku (napr. tvorba vizitky s využitím vkladania obrázku s programom ClipArt),
  - tvorba tabuľky, vkladanie údajov z vlastných experimentov (napr. meranie teploty) alebo iných údajov (napr. zostavenie rozvrhu hodín).
- 2a. základy práce v programe Excel
- rozdiel medzi tabuľkou vo Worde a Exceli,
  - vkladanie textu do buniek,
  - ohraničovanie buniek,
  - tvorba tabuľky.
3. Práca s encyklopédiami
- nadväznosť na témy preberané na ostatných hodinách (možno nahradiť vyhľadávaním informácií na internete).
4. Práca s internetom
- čo je internet a aké možnosti poskytuje,
  - práca s elektronickou poštou: prijímanie a čítanie správ, písanie a odosielanie správ, odpoveď na došlú správu,
  - vytvorenie vlastnej e-mailovej schránky,
  - vyhľadávače (Google, Zoznam) a práca s nimi,
  - využitie informácií z internetu pri projektoch riešených v rámci iných predmetov,
  - internetové hry.
5. Počítačové hry
- detské, logické, strategické (nap. Harry Potter, Age of Empires, automobilové preteky, futbal...).
6. Práca s programom Power Point
- oboznámenie sa s programom,
  - písanie textov a vkladanie obrázkov,
  - tvorba vlastnej práce (tému si žiak vyberie po konzultácii s učiteľom) s vkladáním obrázkov a textov s internetu,
  - prezentácia žiackych prác.

Proces

Vyučovanie sa realizuje v počítačovej učebni. Akcentuje sa vlastná aktivita žiakov, vrátane učenia pokusom a omylom. Výsledkom vyučovania nemajú byť vedomosti o počítačovej technike, ale kompetencia používať ju pri práci. Učiteľ podáva základné informácie a ukazuje, „ako na to“, ale potrebné zručnosti a spôsobilosti získavajú žiaci predovšetkým aktivitami zameranými na rôzne obsahy mimo počítačovú oblasť. Neučia sa teda napríklad ovládať myš alebo klávesnicu, ale kreslia a píšú niečo, čo je pre nich zmysluplné – a pritom si potrebné zručnosti osvoja.

Pretože práca s počítačom nemá viesť k sociálnej izolácii či prehľbovaniu introverzie, je dôležité, aby žiaci okrem vyhľadávania informácií tvorili pomocou počítačových programov vlastné práce a tie v skupine vždy prezentovali aj s vlastným slovným komentárom. Výsledky svojej práce majú vzájomne hodnotiť. Nemajú súťažiť, kto vie s počítačom pracovať lepšie, ale vzájomne si pomáhať podľa toho, kto je v ktorej oblasti zručnejší.

ZOZNAM VOLITEĽNÝCH PREDMETOV pre žiakov so zdravotným znevýhodnením

INDIVIDUÁLNA LOGOPEDICKÁ STAROSTLIVOSŤ (ILS) A INDIVIDUÁLNE LOGOPEDICKÉ CVIČENIA (ILC) základné školy pre zrakovo postihnutých, základné školy pre sluchovo postihnutých, základné školy pre telesne postihnutých, základné školy pre žiakov s chybami reči, základné školy pre nehovoriacich a špeciálne triedy pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou v základných školách.

INDIVIDUÁLNA LOGOPEDICKÁ STAROSTLIVOSŤ pre 1.až 4. ročník ZŠ pre špeciálne triedy pre žiakov s vývinovými poruchami učenia

KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI pre prípravný až 4. ročník základnej školy pre sluchovo postihnutých

ROZVOJ PSYCHOMOTORICKÝCH ZRUČNOSTÍ pre prípravný až 4. ročník základnej školy pre telesne postihnutých

ZMYSLOVÁ VÝCHOVA pre 1.až 4. ročník ZŠ - špeciálne triedy pre žiakov s vývinovými poruchami učenia

BODOVÉ PÍSMO pre základnú školu pre slabozrakých, pre základnú školu pre nevidiacich

(vyučuje sa v rámci individuálnej tyflopédiekej starostlivosti)

ČÍTANIE OPTACONOM pre základnú školu pre slabozrakých a pre základnú školu pre nevidiacich

(vyučuje sa v rámci individuálnej tyflopédiekej starostlivosti)

INDIVIDUÁLNA HRA NA HUDOBNÉ NÁSTROJE pre základnú školu pre slabozrakých a pre základnú školu pre nevidiacich

(vyučuje sa v rozsahu základnej umeleckej školy)